

Vergaderjaar 2010–2011

32 433

Wijziging van de Monumentenwet 1988 en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in verband met de modernisering van de monumentenzorg

Nr. 17

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 2 februari 2011

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ heeft op 31 januari 2011 overleg gevoerd met staatssecretaris Zijlstra van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over **het wetsvoorstel Modernisering monumentenzorg (32 433)**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van Bochove

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Ham (D66), Van Bochove (CDA), voorzitter, Haverkamp (CDA), Van Miltenburg (VVD), Bosma (PVV), Voordewind (ChristenUnie), Jasper van Dijk (SP), Ouwehand (PvdD), Dibi (GroenLinks), Wolbert (PvdA), ondervoorzitter, Biskop (CDA), Smits (SP), Elias (VVD), Beertema (PVV), Dijkstra (D66), Jadnanansing (PvdA), Van Dekken (PvdA), Dijkgraaf (SGP), Çelik (PvdA), Lucas (VVD), Van Klaveren (PVV), Klaver (GroenLinks) en De Liefde (VVD).

Plv. leden: Koşer Kaya (D66), Ferrier (CDA), Van der Werf (CDA), De Boer (VVD), Dille (PVV), Rouvoet (ChristenUnie), Kooiman (SP), Thieme (PvdD), Van Gent (GroenLinks), Van Dam (PvdA), Van Toorenburg (CDA), De Wit (SP), Hennis-Plasschaert (VVD), De Mos (PVV), Pechtold (D66), Dijsselbloem (PvdA), Klijnsma (PvdA), Van der Staaij (SGP), Hamer (PvdA), Harbers (VVD), Gerbrands (PVV), Sap (GroenLinks) en Lodders (VVD).

Stenografisch verslag van een wetgevingsoverleg van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Maandag 31 januari 2011
Aanvang 11.00 uur

Voorzitter: Van Bochove

Aanwezig zijn 7 leden der Kamer, te weten:

Van Bochove, Bosma, Jasper van Dijk, Van der Ham, Klijnsma, De Liefde en Van der Werf,

en de heer Zijlstra, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Monumentenwet 1988 en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in verband met de modernisering van de monumentenzorg (32 433);**
- **de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 26 januari 2011 met de toelichting op de AMvB Besluit omgevingsrecht en Besluit ruimtelijke ordening (vergunningvrije activiteiten aan rijksmonumenten) (32 156, nr. 27);**
- **de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 11 januari 2011 inzake het Jaarwerkprogramma 2011 Erfgoedinspectie (32 500 VIII, nr. 136);**
- **de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 20 december 2011 inzake diverse onderzoeken monumentenzorg (32 156, nr. 26).**

De **voorzitter**: Dames en heren. Behalve het wetsvoorstel tot modernisering van de monumentenzorg stelt de commissie de AMvB die onlangs aan de orde was in een wetgevingsoverleg, met eventuele vragen daaromtrent, aan de orde. Ik heet de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hartelijk welkom. Dat geldt uiteraard ook voor de medewerkers die hem vergezellen, ook voor de mensen op de publieke tribune en voor al diegenen die via media met ons meekijken en -luisteren en uiteraard voor mijn collega's.

De leden weten dat zij bij een wetgevingsoverleg in tweede termijn nog moties kunnen indienen, maar daar komen wij straks aan toe. Wij hebben afgesproken dat wij de spreektijd zorgvuldig laten lopen langs de lijnen van de commissie, waarbij ik op enig moment wellicht een seintje geef als leden wel heel lang aan het woord zijn. Voor het overige bepalen de leden hun eigen spreektijd.

De heer Jasper van Dijk, vertegenwoordiger van de fractie van de SP, heeft laten weten dat hij iets later in ons midden zal zijn. Hij heeft zich dus voor een paar minuten verontschuldigd.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Voorzitter. Het is heel plezierig om van tijd tot tijd bij te praten over ons historisch erfgoed, dat wij allemaal een warm hart toedragen. Als je, zoals ik gisteren, op een mooie winterse dag door het land rijdt, in mijn geval van Groningen naar Alkmaar en dan door naar Den Haag, dan zie je natuurlijk heel veel juweeltjes, zoals kerken, mooie stads- en dorpsgezichten, molens, boerderijen, fabrieken en natuurlijk ook woningen. Dan is het heel goed om te beseffen dat wij daar in dit land zorgvuldig mee omgaan.

De Monumentenwet heeft zijn vruchten afgeworpen en ik merk iedere keer opnieuw, zeker in de afgelopen tijd, dat velen op de bres staan voor

de monumenten. Dat geldt voor eigenaars, professionals en vrijwilligers. Het is goed dat wij als overheid hen allen als partner bejegenen en dat wij die partners ook voor vol aanzien, want je moet er ook weer niet te naïef mee omspringen, lijkt mij zo.

Het zal niet verbazen dat de Partij van de Arbeid het erfgoed zeer koestert en tegelijkertijd best wil nadenken over hoe je dingen kunt verbeteren en vervolmaken. Daarom zijn wij het er heel erg mee eens dat het kabinet heeft besloten om de regelgeving verder up-to-date te maken. Het vorige kabinet is daarmee begonnen en het is heel goed dat dit wordt afgerond. Het gaat hierbij om vier onderdelen. Ik heb al gezegd dat de Partij van de Arbeid er in grote lijnen mee akkoord kan gaan. Ik zal ze even staccato noemen. Het gaat om het schrappen van de mogelijkheid om op aanvraag een monument aan te wijzen als beschermd monument; het laten vervallen van de grens van vijftig jaar voor monumenten; het uitbreiden van de subsidiegrondslag om een plankostenregeling en een wind- en waterdichtregeling in verband met de herbestemming van monumenten mogelijk te maken; en het versnellen en vereenvoudigen van de voorbereidingsprocedure voor de omgevingsvergunning voor eenvoudige ingrepen, waar ik nog op terugkom.

Er is een beetje commotie ontstaan over een AMvB die reeds bij de Raad van State bleek te liggen die toch wel het een en ander in zich droeg. Wij hebben hierover een leuke bijeenkomst gehad met de medewerkers van OCW. Ik zei al dat het kabinet uitstraalt zorgvuldig met eigenaren en medeoverheden te willen omgaan, maar het is dan wel heel wezenlijk om je goed te verplaatsen in die partners, die eigenaren en medeoverheden, en in hun interactie, want zij moeten het tot volle wasdom brengen. Eigenaren van monumentale panden krijgen op grond van die AMvB meer vrijheid, maar zij houden natuurlijk wel de behoefte aan informatie, want als je in zo'n pand woont of als je zo'n pand bezit, weet je misschien niet helemaal precies hoe dat in elkaar zit, wat je wel of niet met zo'n pand mag doen en hoe je zo'n pand kunt verfraaien zonder dat je heel belangrijke, essentiële dingen kielhaalt. Ook op basis van alle inbrengen die ik de afgelopen dagen en weken van gemeenten, allerlei koepels en ook individuen heb gezien, moet ik zeggen dat ik mij wel iets kan voorstellen bij zo'n servicepunt met meldingsplicht. Het is immers natuurlijk heel fijn als je, nadat je zo'n pand hebt verworven, bij jouw gemeente terecht kunt en als de gemeente jou heel accuraat en snel – dat moet dan wel; dat is erg belangrijk – kan vertellen of jouw plannen stroken met de filosofie van de Monumentenwet. Dit is dus voor beide partijen heel plezierig, maar als je die meldingsplicht niet aan het servicepunt verbindt, is er sprake van vrijblijvendheid. Dan zijn er, hoe verdrietig dat ook is, altijd eigenaren die denken: ik hoef niet meer zo nodig; let it be. En hup, dan gaat iets wat wij allemaal vreselijk belangrijk vinden, naar de barrebiesjes.

De gemeenten zijn overigens toch al doende om «MoMo-proof» te worden. Dat vind ik een mooi woord. Ik hoop dat iedereen begrijpt wat het betekent. Het betekent dat je meegaat in de tijd en dat je de Monumentenwet vertaalt naar het heden. Dan is het goed om niet ieder wissewasje vergunningplichtig te laten zijn. Dat moeten gemeenten dus niet doen, maar die melding is wel fijn. Ook met betrekking tot de binnentuinen, de achtergevels en de tuinen van beschermde stads- en dorpsgebieden is het natuurlijk essentieel dat in de bestemmingsplannen precies staat hoe daarmee moet worden omgegaan. Dat zullen gemeenten volgens mij meer en meer gaan doen, maar het is essentieel om te beseffen dat zo'n AMvB en zeker de wet boven dat bestemmingsplan gaan. Een gemeente kan in een bestemmingsplan nog zoveel verzinnen, maar als het Rijk vindt dat op bepaalde onderdelen eigenlijk niets meer afgestemd hoeft te worden, hoeft dat ook niet meer opgenomen te worden in het bestemmingsplan. Dat heeft dan immers toch geen zin. Daar zou ik dus nog even heel goed over willen nadenken.

Iedere zichzelf respecterende gemeente heeft natuurlijk ook een structuurplan. Ik ben het met het kabinet eens dat je niet hoeft te verordnen dat daar een cultuurhistorische paragraaf in wordt opgenomen, maar ik zou het wel fijn vinden als het kabinet de gemeenten erop wijst dat het – en dan druk ik mij eufemistisch uit – absoluut niet verkeerd is om zo'n paragraaf wel op te nemen. Het hoeft wat mij betreft echter geen wet van Meden en Perzen te zijn.

Nog een aantal aanvullende punten. Wij hebben een brandbrief gekregen van de corporaties en van Behouden Huis, de paraplu boven alle stadsherstelstichtingen. Zij vragen ons of zij in ieder geval voor de taak van het herbestemmen van monumenten – dan tovert een corporatie bijvoorbeeld een klooster of een mooie kerk om tot appartementen – diensten van algemeen economisch belang mogen blijven. Dan kunnen zij namelijk op goede voorwaarden lenen. Ik vraag de staatssecretaris of dat mogelijk is.

De **voorzitter**: Voordat u over de corporaties sprak, had u het over een structuurvisie. Bedoelt u de structuurvisie die de provincie in het kader van het ruimtelijk beleid maakt?

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ja. Gemeenten, zeker grotere gemeenten, hebben ook structuurvisies. Ook daar staat dit soort paragrafen in. Dat weet ik uit ervaring vanuit een grote gemeente in dit land.

Het is fijn dat gemeenten bij de voorbereiding en de uitvoering van het beleid worden ondersteund. Ik roep de gemeenten en de VNG ertoe op om meer intergemeentelijke afdelingen monumentenzorg op te richten en om de samenwerking met «welstand» te vervolmaken. Via internet kun je inderdaad ook hulpmiddelen bieden. Dan hoeft iedereen in ieder geval niet het wiel opnieuw uit te vinden. Ik vraag de staatssecretaris dus om de gemeenten daarbij ruggensteun te verlenen. Ik heb natuurlijk ook het stuk van de Erfgoedinspectie gelezen. Ik merk dat die er ook al mee doende is. Het zou echter fijn zijn als het nog een stapje enthousiaster zou kunnen. Dan de financiële middelen. Ik wil een heel goed overzicht van het kabinet hebben van hoeveel er nu beschikbaar is, ook voor de komende jaarschijven. Er komen immers, als ik het goed heb, bezuinigingen aan van 2% en 5%. De herbesteding van 2,4 mln. gaat er ook nog eens af. Voor de historische buitenplaatsen en het groen moeten er ook natuurlijk ook middelen beschikbaar zijn. Bovendien moeten eigenaren van monumenten op een moment suprême acte de présence geven. Dat was, als ik het goed heb, 15 januari. Iedereen moest daarbij first thing in the morning proberen om nog wat geld binnen te slepen. Ik vind dat een rare gang van zaken. Tussen negen en tien uur waren er al 400 aanvragen binnen. Aan het einde van de dag waren het er 2000. Een aanvraag kost soms hartstikke veel geld in de voorbereiding. Ik wil dan ook heel graag eens erover nadenken of deze manier van subsidie verstrekken de meest voor de hand liggende is.

Een punt van aandacht blijven de woonschepen. Mijn voorganger, John Leerdam, heeft daarover een motie ingediend. Ik heb daar nooit meer iets van gehoord. Ik ben benieuwd hoe het daarmee zit. Het gaat er blijkbaar om of een woonschip drijft of vaart. Er is niks aan de hand als een woonschip kan varen. De meeste woonschepen liggen echter alleen maar en zijn daarmee onroerend. Het ligt heel ingewikkeld. Nederland heeft een aantal juweeltjes van woonschepen. Ik kan mij er best iets bij voorstellen dat die de monumentenstatus krijgen. Ik vraag aan de staatssecretaris hoe hij denkt dit op te lossen.

Nederland heeft de Conventie van Granada op 8 juni 1992 ondertekend. Ik vraag of Nederland met de huidige aanpassing van de Monumentenwet aan al de voorschriften van deze Conventie voldoet. Ik vind het overigens fijn dat het Jaarwerkprogramma Erfgoedinspectie 2011 ook aandacht

besteedt aan wateroverlast. Dat is meer en meer aan de orde. Het is goed dat men daar ook op let.

Ik sluit ermee af dat onze voorvaderen en «voormoederen» ons hartstikke veel moois nagelaten hebben. Wij moeten daar met zijn allen zeer zorgvuldig mee omgaan. Wij kunnen al dat moois maar één keer slopen. Daarna zijn wij het voorgoed kwijt. Beleid moderniseren kan prima zijn, maar moderniseer niet om het moderniseren. Het is juist zo plezierig als eigenaren en overheid elkaar steeds beter weten te vinden in hun liefde voor het erfgoed. Dat meen ik serieus. Laten wij ons erfgoed koesteren, opdat tot in lengte van eeuwen van al dat moois genoten kan worden en het ook naar hedendaagse maatstaven zo veel mogelijk benut kan worden.

De voorzitter: Het is nu de beurt aan de heer Van der Ham, die net binnenkomt. Of is hij ermee gediend als ik eerst het woord aan de heer Bosma geef?

De heer Van der Ham (D66): Ik kan gewoon beginnen, maar ik wil de heer Bosma deze kans niet ontnemen.

De heer Bosma (PVV): Ik luister graag naar de heer Van der Ham. Het is een oppositiefestje, dus let's go!

De heer Van der Ham (D66): Ik moest een gastles geven. Daarom ben ik iets later. Ik begin echter heel graag met mijn betoog. Voorzitter. De monumenten moeten beschermd worden. Daarover zijn wij het allen eens. Wij moeten echter geen hek om Nederland en de monumenten plaatsen. Het mooie aan de Nederlandse monumenten is juist dat wij er daadwerkelijk in wonen en leven. Dat moeten wij ook zo houden. Waarom zijn Amsterdam, Leiden, Utrecht, Groningen en Maastricht zo mooi? Omdat op die mooie plekken daadwerkelijk geleefd wordt. Het zijn geen musea. Ik ben er een zeer groot voorstander van om die levendigheid in de monumentenzorg te houden. D66 is er natuurlijk ook een groot voorstander van als bureaucratie wordt geslecht. Wie kan daar nou op tegen zijn?

Daarom zijn we blij dat een aantal zaken wordt geschrapt. Er zal bijvoorbeeld goed worden gekeken naar moderne monumenten. Dat is zeer belangrijk, want juist bij dergelijke gebouwen wordt vaak gezegd dat ze geen waarde hebben omdat ze er niet uitzien als een grachtenpandje en besluit men om ze te slopen. Deze gebouwen kunnen echter juist van waarde zijn. Als we ze snel slopen, zouden we ze later wel eens kunnen gaan missen.

Het is ook goed dat wordt bekeken hoe alles kan worden gestroomlijnd. We gaan het komende halfjaar aan de slag met bezuinigingen in de culturele sector. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris die wil laten neerdalen op het erfgoed. In verschillende antwoorden in de nota naar aanleiding van het verslag schrijft de staatssecretaris dat via subsidie wordt gestimuleerd om mooie dingen in stand te houden. Welk vangnet wil de staatssecretaris hiervoor bewaren als straks een deel van de subsidie wegvalt? Ik neem aan dat het doel, mooie dingen behouden, overeind moet blijven. Hoe wil de staatssecretaris dat organiseren? Kan hij ons in dezen al een klein doorkijkje geven? Voor een aantal elementen in dit wetsvoorstel is het van belang om te weten welke achtervang we hebben. Bij de behandeling van de cultuurbegroting heeft mijn fractie erop aangedrongen om uitdrukkelijk te bezien of er op een goede manier kan worden bezuinigd op musea en erfgoed, opdat andere sectoren minder zwaar worden belast. Wellicht moeten we dan wel een achtervang in technisch andere vormen organiseren. Nogmaals, kan de staatssecretaris ons een doorkijkje geven?

Waar zijn we nog niet tevreden over? We zijn voor een snellere besluitvorming, maar de staatssecretaris wil het aandragen van monumenten nu in zijn geheel bij de overheid leggen. Suggesties van burgers zullen ambtshalve worden behandeld. Dat roept bij ons toch vragen op. We zijn blij dat gemotiveerd zal worden aangegeven waarom een suggestie vanuit de bevolking al dan niet wordt gehonoreerd, maar een verzoek zal niet worden behandeld als een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Is dat voldoende? Hoe uitgebreid moet die motivatie van de overheid zijn? Kan worden volstaan met een simpel «bedankt en goedemiddag»? Zo gaat het namelijk vaak. Er wordt heel oppervlakkig naar een aanvraag gekeken en oprechte aanmeldingen worden volgens burgers niet voldoende serieus genomen. Het is dus van belang om te weten hoe uitgebreid de motivatie is.

Ik heb gevraagd of de procedure voor gebouwen van voor 1940 goed werkt. In de nota naar aanleiding van het verslag geeft de staatssecretaris daar eigenlijk geen antwoord op. Hij zegt niet of er een evaluatie is geweest. Daarom wil ik deze vraag graag alsnog beantwoord zien. Is er een evaluatie geweest of is zijn antwoord gebaseerd op een eigen constatering? Verder stelt de staatssecretaris dat er in het overgrote deel van de gevallen die onder de huidige, af te schaffen regeling vallen, is gekomen tot een afwijzing van de voorstellen. Dat geloof ik graag. Heel vaak zal men reeds bestaande gevallen ophoesten en proberen alsnog gelijk te krijgen. Ik begrijp dat we in dezen een versnelling willen.

Ik zou echter wel graag weten in welke enkele gevallen de voorstellen van burgers wel nuttig waren. Het maakt me niet eens uit hoeveel het er zijn. Ik zie de staatssecretaris al gebaren, maar al waren het er slechts drie, waarom zijn die drie er dan doorheen gegleden? Was dat toeval? Waren deze gevallen op een andere manier te ondervangen geweest? Het kan zijn dat die drie monumenten juist van grote waarde zijn. Dan zie je dus de meerwaarde van burgers die zich hierbij betrokken voelen. Om welke gebouwen ging het? Waarom waren die niet eerder opgemerkt? Dat is een relevante vraag.

D66 ziet graag dat er meer tempo wordt gemaakt. Mensen moeten niet eindeloos in processen blijven hangen. Bij andere debatten over de lussen en de inspraak hebben we het daar ook over gehad. We zijn allemaal groot voorstander van een tandje minder. We overwegen echter wel om een voetje in de wet over te houden als laatste redmiddel. Wat mij betreft mag het slechts om een maand gaan, een echt korte termijn waarin iemand nog een laatste mogelijkheid krijgt. Ik ben het met de staatssecretaris eens dat het overgrote deel van de aangedragen monumenten al eens behandeld zal zijn en dus snel kan worden afgehandeld, maar juist om die laatste drie gevallen te ondervangen, wil ik zo'n mogelijkheid in de wet houden. Graag zou ik daar met de staatssecretaris over nadenken. Ik heb hierover eventueel een amendement klaarliggen, maar ik hoor graag de argumenten van de staatssecretaris voor het al dan niet inlassen van zo'n voorbehoud in de wet. Hoe wil de staatssecretaris de extra check garanderen? Dat vind ik van groot belang.

Over de snellere procedure en de sloopvergunning hebben wij ongelooflijk veel post gekregen uit heel Nederland: kan er zomaar gesloopt worden? Ik heb uit de latere brieven van de staatssecretaris begrepen dat dit niet het geval is. De meeste handelingen blijven vergunningplichtig. Een aanvraag kan, zo wordt betoogd, belangrijk zijn om contact te hebben met de eigenaar van een monument. Met de staatssecretaris ben ik het eens dat de meeste monumenthouders goed met hun spullen omgaan; zij hebben er alleen maar voordeel van dat het goed blijft in verband met de waarde van de woning. De vraag is wel of alle eigenaren er voldoende verstand van hebben. Hun intenties zijn waarschijnlijk goed, maar zijn ze wel voldoende op de hoogte om de juiste aanpassingen te doen? Misschien slopen ze iets eruit omdat ze denken:

dat kan geen kwaad. Later kan blijken dat het juist van grote waarde was. Hoe gaat de staatssecretaris de voorlichting organiseren?

Vanuit «het veld» is ook gesteld dat veel zaken achter de gevel – die niet goed te zien zijn – behouden moeten worden, zoals schuurtjes. Grachtenhuizen hebben vaak prachtige aanpandige elementen. Een vergunning kan van belang zijn om met eigenaren in contact te blijven en hen te informeren over de beschermwaardigheid hiervan. Het kan bovendien interessant zijn voor de waarde van hun huis. Eigenaren zouden zich in de eigen vingers kunnen snijden. Er zijn ook klachten gekomen – onder andere een brief uit Leiden – over bijvoorbeeld de toevoeging van dakterrassen. Zoiets kan ontzettend ontsierend zijn. Wij willen daar graag een soort regie op houden. Wellicht kan het vaak wel in een bepaalde vorm, maar regie is belangrijk. Hoe reageert de staatssecretaris op al deze klachten?

Ik ben niet geneigd om zomaar mee te gaan in alle klachten uit de steden. De brieven heb ik goed gelezen en daaruit begrijp ik dat best veel dingen nog wel vergunningplichtig zijn. Het verzoek van een aantal gemeenten om in contact te blijven, begrijp ik echter ook. Een suggestie die in dat verband wordt gedaan, is om een meldingsplicht te introduceren. Op het moment dat mensen melden dat zij iets gaan doen, is er dan een contactmoment om hen goed te informeren. Ondanks dat dit is geadviseerd, heeft de staatssecretaris het niet in het wetsvoorstel opgenomen. Ik wil graag zijn nadere argumentatie daarvoor horen, want het lijkt mij heel logisch. Mensen die in een monument zitten, krijgen meer vrijheid. Als zij een meldingsplicht krijgen, komt er een moment om te overleggen over wat zij gaan doen en kunnen ze geïnformeerd worden. De staatssecretaris vraagt zich waarschijnlijk af: introduceer je daarmee geen nieuwe bureaucratie? Juist vanuit de gedachte dat veel mensen die in een monument zitten, er iets goeds mee willen doen, is zo'n meldingsplicht in mijn ogen heel servicegericht.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): De heer Van der Ham kwam iets later binnen. Zojuist heb ik, kort samengevat, gepleit voor servicepunten in gemeenten met veel monumenten, gecombineerd met een meldingsplicht. Is de heer Van der Ham er ook voor dat er plekken komen in de gemeenten waar je als eigenaar van een pand naartoe kunt, zodat men met je mee kan tobben over wat je wel of niet moet doen?

De heer **Van der Ham** (D66): Het lijkt me geen goed idee om van rijkswege gemeenten te verplichten om nieuwe kantoren daarvoor op te richten. Als er een meldingsplicht komt, kunnen eigenaren gewoon naar dezelfde plek gaan als nu. Daar liggen dan foldertjes en andere informatie van mensen die er verstand van hebben. Daarmee bestaat zo'n plek al. Als eigenaar hoef je dan niet allerlei papieren in te vullen en weken te wachten voordat je informatie krijgt. Als het fout gaat, is het vaak moeilijk te herstellen. Daarom is zo'n tussenvorm, zeker voor de komende jaren, een mooie overgang. Mocht het blijken te werken, dan hebben we iets moois in handen. Mocht het niet blijken te werken en te veel bureaucratie opleveren, dan kun je er altijd nog verder in gaan. Vanuit het voorzorgsbeginsel is het dus verstandig om te doen. Bovendien doe je zo ook niets af aan de wens, ook van mijn fractie, om de hoeveelheid bureaucratie ernstig terug te dringen.

De **voorzitter**: U rondt uw betoog af?

De heer **Van der Ham** (D66): Ik heb nog een paar punten. Hoe zit het nu precies zit met gevelreinigingen, vallen die er nu wel of niet onder? Daarover hebben wij veel vragen gekregen uit het land. Welnu, dat is dus gebonden aan een vergunning, dus dan heb ik direct het antwoord daarop.

Van woningcorporaties hebben wij een aantal vragen gekregen. Juist door de manier waarop het nu Europeesrechtelijk georganiseerd is, zijn zij heel moeilijk in staat om monumenten aan te kopen, om ze te herbestemmen. Dat is jammer, juist omdat je daarmee toch weer nieuw leven kunt geven aan dat soort monumenten.

Dan kom ik op mijn laatste punt, maar wel een belangrijk punt. In de monumentenzorg hebben heel veel mensen grote zorg voor hun monument, maar er zijn ook een aantal destructieve, calculerende eigenaars. Overheden doen soms ook moeilijk, maar meestal niet opzettelijk. Er is echter een aantal eigenaars die panden laten vervallen en verloederen, om zo onder zorgvuldige sloopprocedures uit te komen. Door gebrek aan onderhoud kan een pand zo in verval raken dat het van ellende instort, waardoor een gezichtsbepalend gebouw vernietigd wordt. Wij vinden dat niet goed. Wij zien dat burgers en overheden soms met de handen in het haar zitten en zich afvragen: wat kunnen wij daaraan doen? Het is privaat bezit, tegelijkertijd is het een monument; soms is het ook onderdeel van een stadsgezicht of een dorpsgezicht. De staatssecretaris erkent dat ook en zegt dat er in de wet inderdaad geen bepaling staat over een onderhoudsplicht. Hij zegt dat via subsidies goed gedrag bevorderd kan worden. Wij hebben echter geen stok achter de deur.

Volgens de huidige Monumentenwet is het wel verboden om schade toe te brengen aan een gebouw of het te vernielen. Maar laten wij eerlijk zijn: schade toebrengen en vernielen kan een heel geleidelijk proces zijn. Als het onderhoud feitelijk achterwege wordt gelaten, is er sprake van geleidelijke vernieling en sluipenderwijs toebrengen van schade. Alleen, de wet dekt dat nu niet, althans niet in de praktijk. Overheden en burgers hebben bij zo'n handelwijze geen poot om op te staan. Daarom wil ik graag een amendement indienen – dat wordt een dezer minuten rondgedeeld – om een onderhoudsplicht in de wet in te voeren. Dat is een lastige vorm, want het kan behoorlijk ingrijpen. Daarom hebben wij in de toelichting geschreven dat het een zorgplicht is van de gemeenten. De overheid moet dus toezien dat dit wordt gehandhaafd, net zoals nu ook al bij schade toebrengen en vernieling het geval is. Ik zeg er wel bij dat in het hieraan gelinkte artikel 68 de zorgplicht is geregeld. Het is dus een kan-bepaling; de overheid kan dat toepassen, maar hoeft dat niet altijd te doen. De hoeveelheid tanden die daarna getoond kan worden, is echter beperkt. Ik hoop van de staatssecretaris te horen wat nu de escalatieladder is waarop geklommen kan worden, zodra je echt ziet dat iemand moedwillig een pand om zeep aan het helpen is om onder sloopvergunningen uit te komen en om op een andere manier te speculeren. Mijn intentie hierbij is niet om de overheid overal naar het onderhoud te laten kijken. Over het algemeen kun je Gods water over Gods akker laten lopen, maar soms moet je ingrijpen bij dat soort panden waarbij je echt ziet dat zij waardevol zijn en waarbij je ziet dat daarbij calculerend en destructief gedrag vertoond wordt. Dan moet je iets kunnen doen, ultimo. Ik wil vandaag samen met de staatssecretaris onderzoeken hoe dat op een goede en ordentelijke manier ingericht kan worden, hoe maatwerk geleverd kan worden, dus met een kan-bepaling erin. Het gaat erom dat burgers en de politiek, als ze echt willen en gemotiveerd zijn om ergens in te grijpen, ze ook daadwerkelijk iets kunnen doen. Hopelijk kunnen wij daar met de staatssecretaris vandaag iets verder mee komen. Ik heb een eerste amendement ingediend, maar het staat zeker aan de staatssecretaris vrij om dat verder aan te scherpen of te verbeteren.

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Wellicht verlaat ik deze vergadering wat eerder, omdat ik iets moet doen ten aanzien van de lijst voor de Eerste Kamer. Ook dat is immers een vorm van monumentenzorg, dus het zal mij vergeven worden.

De heer **Van der Ham** (D66): Wordt u senator?

De heer **Bosma** (PVV): Dat kan ik in dit stadium bevestigen noch ontkennen.

De heer **Van der Ham** (D66): Ja dus.

De heer **Bosma** (PVV): Nee, helaas. Betekent dit dat u op mij zou stemmen?

De heer **Van der Ham** (D66): Dat zou ik dan bijna willen doen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u aan uw eerste termijn begint, mijnheer Bosma.

De heer **Bosma** (PVV): Wij hebben in allerlei gremia en op allerlei manieren gesproken over monumentenzorg. De Kamer draagt die zeer terecht een warm hart toe. De voorafgaande sprekers hebben dat in mooie bewoordingen gedaan. Mijn fractie ondersteunt de drie pijlers en de vier maatregelen, die de essentie vormen van de aanpassing van de onderhavige wet. Ik heb de voorganger op dit dossier, de heer Plasterk, ooit bedankt voor het feit dat hij mijn leven heeft verrijkt met de «Brim» en de «Brom», of iets dergelijks. Ik mag de staatssecretaris bedanken voor het feit dat hij mijn leven verrijkt met de MoMo. Wellicht is dat geënt op het kinderboek Momo en de tijdspaarders, een klassieker, geschreven door Michael Ende. Dat boek gaat over de strijd tegen grijze bureaucraten die totalitaire macht nastreven. Er is dus een raakvlak.

De heer **Van der Ham** (D66): Nou moet u niet direct over de PvdA beginnen.

De heer **Bosma** (PVV): Dat is te gemakkelijk.

Eerdere sprekers hebben het gehad over het belang van monumentenzorg. Misschien mag ik daar nog een element aan toevoegen. Ook economisch heeft monumentenzorg een grote waarde. Ze leidt tot herbestemming en via de aannemerij stroomt geld het bedrijfsleven in. Dit mag niet vergeten worden.

Er wordt aan alle kanten bezuinigd. Grosso modo blijft ons nationaal erfgoed buiten schot. Ik verzoek de staatssecretaris om te schetsen hoe het verder gaat in de tijd. Ook zou ik wel eens willen weten of we kunnen verwachten dat de uitgaven aan monumenten in de komende jaren fors zullen stijgen. Of zullen ze beperkt zijn? Ik ben benieuwd of we te maken hebben met iets dat in de toekomst veel meer geld gaat kosten, of juist niet.

Collega Van der Ham heeft het al even gehad over de motivatie die de overheid terugstuurt als je een aanvraag doet voor de status van monument voor je pand. Ik wil van de staatssecretaris weten hoe serieus dit is. Krijgen mensen een briefje, of bij wijze van spreken een sms'je, met de tekst «bekijk het maar» of wordt dit begeleid door een grondige rapportage? Hoe werkt dit in de praktijk?

We zijn bedolven onder alarmerende teksten van diverse clubs en organisaties. In NRC Handelsblad staat een verhaal van de heer Steehouwer. Dit verhaal behelst dat alleen de voorgevels nog in de prijzen mogen vallen, als ik het even populistisch mag uitdrukken. Over populisme gesproken: deze meneer Steehouwer waarschuwt ons in de laatste alinea van zijn stuk dat de staatssecretaris dit alles doet vanwege een populistisch effect. Als mijn fractie het woord «populisme» hoort, staan wij op de barricaden omdat daartegen moet worden opgetreden. Ik wil graag weten wat het waarheidsgehalte van het hele verhaal is. We hebben ook ingezonden brieven gelezen, onder andere van de heer De

Jong van het ministerie zelf, waarin staat dat een vergunning nog steeds nodig is, waardoor er dus geen sprake is van zomaar doorbreken van muren.

De naam Granada viel al even bij mevrouw Klijnsma. Ik was totaal niet bekend met het verdrag van Granada, maar ik begrijp dat Nederland slechts een gedeelte van dat verdrag heeft overgenomen. Kan de staatssecretaris vertellen wat de implicaties van dit verdrag zijn voor het beleid? Helpt ons dat of staat het ons in de weg?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De heer Bosma noemt terecht het grote aantal brieven dat ons heeft bereikt. Hij legt de vraag die in die brieven aan de orde wordt gesteld, vervolgens neer bij de staatssecretaris. Kan de PVV al aangeven of zij sympathiek staat tegenover de eis van een meldingsplicht rond interieur en stadsgezichten, waar veel mensen om vragen?

De heer **Bosma** (PVV): De gemeente Sint-Michiëlsgestel heeft ons dat bijvoorbeeld gevraagd. Als je afstapt van een vergunning en komt aanzetten met een meldingsplicht, hoor ik toch weer het woord «bureaucratie» rondgalmen. Dan denk ik toch weer aan Momo en de tijdspaarders. Bureaucratie moeten we juist zien te voorkomen. Ik ben er niet een-twee-drie voorstander van om een heel gebouw, letterlijk of figuurlijk, op te tuigen met allerlei mensen en rapportagestromen. Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe hij daarin staat. Als er bijvoorbeeld een manier gevonden zou kunnen worden om bureaucratie te minimaliseren, heb ik daar wat meer oren naar dan naar andere vormen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is volgens mij ook wat heel veel mensen terecht aangeven. Een meldingsplicht hoeft helemaal niet bureaucratisch te zijn. Het zou snel en efficiënt gedaan kunnen worden, binnen enkele weken. In die zin is een meldingsplicht niet te vergelijken met een vergunningsplicht. Je voorkomt hiermee ook dat er nieuwe bureaucratie wordt opgetuigd, die zou ontstaan als alles in bestemmingsplannen moet worden vastgelegd. Het voorstel is kortom buitengewoon aantrekkelijk.

De heer **Bosma** (PVV): Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe hij ertegenover staat. Er wordt altijd geschermd met de belofte dat de volgende maatregel geen bureaucratie oplevert. In de praktijk wil het nog wel eens tegenvallen. Als het mogelijk is zonder papierwerk, klinkt dat op zich interessant, maar ik hoor graag wat het in de praktijk betekent. Ik sta dus met net zoveel belangstelling in deze zaak als u, mijnheer Van Dijk. Allerelei andere punten zijn al gemaakt door de vorige sprekers. Zij hebben bijvoorbeeld het drijvend erfgoed en het belang van de woningcorporaties op het terrein van de herbestemming al even genoemd. Ik sluit mij korthedshalve bij hen aan.

Dan nog even de 50-jarengrens: wat betekent die in de praktijk? Gaan we een enorme nieuwe markt aanboren? Gaat het om een paar gebouwen? Welke repercussies heeft die grens? Om welke waardevolle zaken gaat het precies?

Over het herbestemmen heb ik een vraag in de sfeer van de aannemerij. Hoe zorgt de staatssecretaris ervoor dat bij de herbestemming vooral gespecialiseerde en deskundige bedrijven zich op de markt begeven? Het gaat om kwetsbare gebouwen, dus Beun de Haas zien we daar liever niet in rondlopen.

Voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**: Dat waren 30 boeiende seconden. Het woord is aan de heer De Liefde van de fractie van de VVD.

De heer **De Liefde** (VVD): Voorzitter. Je merkt al aan dit debat dat niet alleen mensen in het land of ambtenaren moeite hebben met het loslaten van dingen en nieuwe dingen creëren, maar dat ook politici daar moeite mee hebben. Ik heb partijen horen zeggen dat minder bureaucratie goed is, maar ze stapelen vervolgens allerlei andere dingen ervoor in de plaats of voegen er nog wat zaken aan toe. Dan komt de kern eigenlijk direct boven: wantrouwen of vertrouwen?

Diverse gemeentebestuurders hebben hun zorgen kenbaar gemaakt. Allerlei bouwhistorici, federaties en stichtingen hebben hun zorgen geuit, al dan niet in populistische teksten, in kranten en brieven. Nederland gaat naar de knoppen als we deze wet- en regelgeving invoeren; dat was de teneur van de brieven. Het stond er soms wat netter, maar daar kwam het op neer. Een duidelijker blijk van wantrouwen jegens eigenaren van monumenten is niet mogelijk. De maakbaarheid van de samenleving vervat in één klein beleidsterrein: u mag niets met uw pand doen, zonder dat wij er toestemming voor geven of er in ieder geval van weten, en o wee als u toch iets doet. Een Haagse papieren werkelijkheid, maar dan geschreven op perkament of, wellicht nog beter, gebeiteld in stenen tabletten.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik constateer iets heel anders. Links en rechts, alle partijen door elkaar, willen minder bureaucratie, want als je daar wel eens mee te maken hebt gehad, weet je dat die enorm is en dat het soms volstrekt onterecht is waar je allemaal niet een vergunning voor moet aanvragen. En we willen houden wat mooi is. Waar we naar op zoek zijn – althans, laat ik voor mijzelf spreken; ik heb dit verhaal van mijn buurvrouw niet gehoord – is hoe je ervoor kunt zorgen dat je bijvoorbeeld de achterkant van een pand, waar ook iets monumentaals kan staan, meldingsplichtig maakt. Maar mijn fractie is er geen voorstander van om dat voor elk kozijn apart te doen. Ik hoop dus dat u, mijnheer De Liefde, er geen karikatuur van maakt en zegt: iedereen die vraagtekens zet bij het voorliggende wetsvoorstel, is een bureaucraat. Nee, integendeel, we willen geen gestold wantrouwen hebben in de wet; we zijn tegenwoordig meer liberaal dan de VVD op dat punt. Hoe kun je er dus voor zorgen dat je een aantal elementen waar mensen zich misschien wel terecht zorgen over maken, kunt ondervangen door hier en daar iets kleins in stand te houden?

De **voorzitter**: En de vraag is?

De heer **Van der Ham** (D66): De vraag is: ziet de heer De Liefde dat ook?

De heer **De Liefde** (VVD): Ik zie dat anders, maar ik zie dat ook.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Het is goed dat wij dingen anders zien zoals wij hier achter de tafel zitten, want anders zou het erg saai worden. Daar hoort echter een dikke «maar» bij, want het betoog van de heer De Liefde tot nu toe is wel erg stereotiep. Heel sec over wantrouwen of vertrouwen: het is toch niet verkeerd om mensen die een pand bezitten en in wie je natuurlijk vertrouwen hebt van meet af aan – tenzij bewezen wordt dat dit vertrouwen geschonden wordt, maar je gaat uit van goeder trouw, althans, zo zit ik in elkaar – een handreiking te doen als het gaat om kennis en kunde? Er zijn namelijk ook mensen die uit onwetendheid, helemaal niet te kwader trouw, een en ander doen met hun pand wat misschien niet zo handig is gelet op het stof der eeuwen, perkament en tabletten. Overigens zou ik die tabletten en perkamenten ook heel graag willen bewaren.

De heer **De Liefde** (VVD): Sommige ambtelijke brieven zijn wel de moeite waard om te bewaren voor later. Maar ik kom verderop in mijn betoog terug op de vraag van mevrouw Klijnsma.

Gemeenten klagen dat er te weinig capaciteit beschikbaar is om de straat op te gaan en dat daardoor vergunningen of op zijn minst de meldingsplicht noodzakelijk blijft. Anders bestaat geen beeld meer van wat mensen allemaal met hun monumenten doen. Maar als er nu al te weinig capaciteit is om te handhaven, waarom willen gemeenten dan dat alles bij het oude blijft? Ik snap dat niet, want zo blijven de kwaadwillenden en de onwetenden de dans ontspringen en lijdt 99% van de goeden onder de papieren tijger die gericht is tegen die 1% kwaden. Dit wetsvoorstel biedt gemeenten juist ontzettend veel mogelijkheden. Dit wetsvoorstel zorgt er namelijk voor dat 20% minder vergunningen behandeld hoeven te worden, misschien zelfs nog minder. Die tijd komt allemaal beschikbaar voor de ambtenaren, van wie de gemeenten zeggen dat ze er te weinig van hebben. Die kunnen dan de straat op. Die kunnen daadwerkelijk naar de panden toe om te kijken wat er gebeurt. Die kunnen service gaan verlenen, zeg ik even tegen mevrouw Klijnsma.

De **voorzitter**: Voordat u verdergaat, is het woord aan mevrouw Klijnsma, want u doet aan uitlokking.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Daar moet ik natuurlijk wel even op reageren. Het is natuurlijk heel plezierig als gemeenteambtenaren meer aan service zouden kunnen gaan doen. Daar ben ik ook erg voor te porren. Daarom heb ik er ook voor gepleit dat niet alles vergunningsplichtig wordt, want dat betekent een enorme bureaucratische rompslomp. Dat ben ik met iedereen hier achter de tafel eens. Ik heb ervoor gepleit dat dat servicepunt juist verder gestalte wordt gegeven en dat het met de meldingsplicht samen wordt verankerd. Ik kan met de beste wil van de wereld niet begrijpen wat daar mis mee is. Overigens wil ik ook graag van de heer De Liefde weten waarom hij uit al die bijdragen van gemeenten en derden uit het land opmaakt dat men wil dat alles bij het oude blijft. Dat is helemaal niet waar.

De heer **De Liefde** (VVD): Ik leid dat er wel uit af omdat ik veel overeenkomsten zie tussen een meldingsplicht en een vergunningsplicht. Die dragen niet bij aan het verminderen van de bureaucratie en de lastendruk zowel voor gemeenten als voor de eigenaren van monumenten. Maar ik kom straks nog terug op dat servicegerichte.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik hoop toch echt dat de heer De Liefde de brieven goed gelezen heeft. Hij is meer bezig om een soort karikatuur te maken van gemeentes en mensen hier aan tafel die nog wel een paar vragen hebben, als hij stelt: dat zijn allemaal bureaucraten. Dat is echt totale onzin. Laat ik voor mijn fractie spreken, want ik weet niet precies wat andere fracties hiervoor hebben gezegd. Mijn fractie gaat het erom dat bepaalde handelingen op een soort grensvlak liggen, waarbij meldingsplicht zou kunnen betekenen dat je mensen kunt informeren over dingen die aan de buitenkant en aan de achterkant van het pand gebeuren. Daar is heel uitdrukkelijk op gewezen. Als je zaken daartoe zou beperken, dan heb je al behoorlijk wat gewonnen. Dan kun je dat tackelen. Daar is helemaal niks mis mee. Je hoeft namelijk niet weken lang te wachten op een antwoord, want je meldt het. That's it. Dat is een enorme besparing. Er hoeft dus geen dag, geen week gewacht te worden. Ik vraag de heer De Liefde om dat serieus te nemen en ook naar dat soort geluiden te luisteren.

De heer **De Liefde** (VVD): De heer Van der Ham koppelt een meldingsplicht aan meer serviceverlening door gemeenten. Ik zie die koppeling niet

zo. Gemeenten, bouwhistorische verenigingen, stichtingen en wat dies meer zij, kunnen prima service verlenen aan de eigenaren van die ruim 61 000 rijksmonumenten zonder dat er sprake is van een meldingsplicht. Daarin verschillen wij van visie. Daar hebben wij een andere kijk op. Ik geloof werkelijk niet dat een meldingsplicht bijdraagt aan een betere monumentenzorg.

De heer **Van der Ham** (D66): Als we 61 000 mensen moeten opzoeken van wie we niet precies weten wat ze van plan zijn met hun woning, om maar een beetje blind informatie te geven, is dat een vrij inefficiënte manier van communiceren. Je kunt beter zeggen: als je iets doet aan de achterkant van je monument, dan moet je dat melden en dan hebben we pasklare informatie. Efficiënter kun je het niet inrichten. Anders moet je 61 000 keer informatie verstrekken, ook aan mensen die daar misschien helemaal niet op zitten te wachten omdat ze helemaal niets van plan zijn. Het is een kwestie van een beetje liberaal-zakelijk willen denken.

De heer **De Liefde** (VVD): We hebben al decennialang een monumentenzorg en een Monumentenwet waarin allerlei dingen worden geregeld. We hebben heel veel fanatieke clubs die monumenten in kaart brengen en er bestaat al ontzettend veel informatie over al die monumenten. De heer Van der Ham wekt de suggestie dat de gemeenten en al die verenigingen en clubs geen enkel idee hebben hoe die monumenten eraan toe zijn. Ik ben ervan overtuigd dat dit bij een aantal duizenden gevallen het geval is, maar dat men van verreweg de meeste panden exact weet hoe ze er vanbinnen en vanbuiten aan toe zijn en wat de monumentale waarde ervan is. De heer Van der Ham schetst nu het beeld dat het, als we de meldingsplicht niet invoeren en deze wet wel, sodom en gomorra wordt op het gebied van de Monumentenwet. Dat is ver bezijden de waarheid.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb twee vragen aan de heer De Liefde. Ten eerste neemt hij klakkeloos de getallen over van de staatssecretaris over de vermindering van het aantal aanvragen. Maar waar zijn die getallen op gebaseerd? Die zijn helemaal niet representatief. Het is gewoon een prognose. Ten tweede doet hij de aanname dat er met een meldingsplicht bureaucratie zou ontstaan. Dat is volstrekt niet het geval, zoals uit de brieven blijkt. Maar laat ik meegaan met de heer De Liefde. Hij zegt: waarom zouden we het moeten optuigen voor de misschien 1% kwaadwillenden? Laat ik daarin meegaan. Neemt hij dan op de koop toe dat die 1% de monumenten gaat aantasten en beschadigen? Dat neemt de heer De Liefde dan voor zijn rekening.

De heer **De Liefde** (VVD): Nee, dat is geenszins het geval, maar ik zal daarop antwoorden. Dat scheelt weer in mijn inbreng. Ik denk dat er meer aandacht zou moeten komen voor handhaving, in plaats van voor het beoordelen van vergunningen vanachter een bureau. De kwaadwillenden dienen geen vergunningaanvraag in. Die zullen niet melden. Je hebt gewoon mensen op straat nodig om daadwerkelijk te bekijken wat er gebeurt bij een pand. Die heb je nodig, anders is een meldingsplicht een papieren tijger, net als een vergunning. Dat is wat er moet gebeuren als je daadwerkelijk die 1% kwaadwillenden wilt opsporen en wilt voorkomen dat gebouwen met monumentale waarde verloren gaan. En dan is er nog de groep onwetenden. Daarvoor zou je meer service moeten verlenen, en dat kan worden gedaan door zowel gemeenten als door de vele vrijwillige en minder vrijwillige clubs die zich in ons land bezighouden met monumenten. Er is ontzettend veel informatie beschikbaar. Er zijn ontzettend veel mensen die deze informatie willen delen met de eigenaren van monumenten. Zorg daarvoor, in plaats van angstvallig vast te houden aan een soort controlerende functie van de overheid, want we hebben in

de afgelopen decennia gezien dat die ook niet goed werkt. De heer Van Dijk blijft daaraan vasthouden; de VVD niet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De heer De Liefde houdt zelf ook de mogelijkheid open dat er mensen zijn met een gebrek aan kennis, en ook kwaadwillenden, die nu de vrije ruimte krijgen om monumenten aan te tasten, wat wij allemaal niet willen. En daarbij veroorzaak je met dit beleid weer nieuwe bureaucratie, omdat gemeenten alles in bestemmingsplannen moeten vastleggen. Dat moet de VVD toch niet aanstaan? Hoe gaat de heer De Liefde daarmee om?

De heer **De Liefde** (VVD): Ik weet niet wat het stemgedrag van de SP-fractie precies is geweest bij de behandeling van de Wabo, maar volgens mij hebben we dit daarin afgesproken. Daarnaast wil ik graag terugverwijzen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter, dit is geen antwoord op mijn vraag. Het gaat om de voorliggende maatregel.

De **voorzitter**: U bent niet tevreden met het antwoord, maar het was wel een antwoord.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wat vindt de heer De Liefde van het feit dat het voorgelegde beleid voor nieuwe bureaucratie kan zorgen, omdat de taak wordt neergelegd bij gemeenten om in bestemmingsplannen vast te leggen wat monumenten zijn, omdat deze taak vanuit de overheid wordt vrijgegeven?

De heer **De Liefde** (VVD): Ik verwijs toch weer naar de Wabo, waarin we een aantal zaken hebben vastgelegd. Ik denk dat het heel verstandig is dat ons ruimtelijkeordeningsbeleid, met de beelden die we op papier zetten van onze steden, wijken en dorpen, goed is geïntegreerd. Daarvan maken monumenten een onderdeel uit. Die staan er niet los van. Dat die integraliteit wordt gezien in de bestemmingsplannen, in de structuurvisies en in de masterplannen, is heel verstandig.

Een aantal zaken uit mijn inbreng heb ik in het beantwoorden van de vragen al meegenomen, daarom kom ik nu op serviceverlening door gemeenten. Gemeenten weten prima wie de eigenaar van een pand is, welke panden monumenten zijn en wie er in de panden wonen. Als gemeenten dat niet weten, hebben zij hun GBA niet op orde en hebben zij geen goed contact met het Kadaster. Als dat het geval is, is het de zaak van de gemeenten om dat op orde te krijgen. Gemeenten kunnen dus prima service verlenen aan eigenaren van monumenten, als zij dat willen. Wat vindt de staatssecretaris van het idee dat gemeenten meer servicegericht gaan werken in plaats van controlerend vanachter hun bureau? Ziet hij mogelijkheden om gemeenten hiertoe te stimuleren in geldelijke of andere zin? Ik hoor hem graag daarover.

De VVD-fractie heeft de brief van de staatssecretaris van 26 januari jongstleden goed bestudeerd. Zij heeft er vertrouwen in dat het wetsvoorstel en de bijbehorende AMvB voldoende waarborgen bieden bij het in stand houden van de monumentale waarde van onze rijksmonumenten en dat zij gelijktijdig de lastendruk voor eigenaren en gemeenten verlagen. Ik heb nog wel enkele vragen en opmerkingen.

De VVD-fractie vindt het goed dat de 50-jarengrens wordt afgeschaft. De afschrijvingstermijn van regulier onroerend goed is de afgelopen decennia teruggelopen tot ongeveer 25 tot 30 jaar. De huidige 50-jarengrens kan er dus toe leiden dat potentiële monumenten worden gesloopt vanwege de afschrijvingssystematiek. Dat is natuurlijk niet de bedoeling en daarom staat in dit wetsvoorstel dat de 50-jarengrens vervalt. De VVD-fractie zet wel vraagtekens bij volledige afschaffing. Dat

vergroot namelijk de kans dat de waan van de dag wordt gevolgd. Wat in een bepaalde periode behoudenswaardig wordt gevonden, kan tien jaar later weer heel anders liggen. Ik betwijfel of een terughoudend aanwijzingsbeleid uitgevoerd door ambtenaren en experts en uiteindelijk vastgelegd in een ministerieel besluit, voldoende waarborgen biedt tegen de waan van de dag. Kan de staatssecretaris daarop ingaan? Vannacht had ik daar een redelijke droom over. Een socialistische minister van cultuur in een SP/PvdA-minderheidskabinet gedoogd door D66 wijst in 2020 het net opgeleverde minister-president Jan Marijnissen Museum in Arnhem tot monument aan. Dat was een heel enge droom, voorzitter. We weten hoe het in de praktijk met monumenten gaat. Zij verliezen hun status alleen door brand of sloop en dat moeten we nu ook weer niet willen. Hoe trotseren we de waan van de dag bij het aanwijzen van monumenten? Ik heb gehoord dat zo'n aanwijzingsproces ongeveer negen maanden duurt. Dan is het dus theoretisch mogelijk dat een opvolger een monument aanwijst nog voordat het pand zijn eerste verjaardag viert. Dat lijkt ons niet de bedoeling. Wat is er tegen een leeftijdsgrens die aansluit bij de afschrijvingstermijn van ongeveer 25 jaar? Dat houdt de waan van de dag wat op afstand en bijt niet met de inzet van de Monumentenwet en de monumentenzorg, namelijk het behouden van wat bijzonder, mooi en behoudenswaardig is. Mevrouw Klijnsma refereerde al aan de aanvraagprocedure van de Brim-subsidie. Ik heb gehoord dat op zaterdag 15 januari het gebouw van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort bestormd is. Honderden mensen hebben namens allerlei organisaties uren in lange rijen doorgebracht om maar een aanvraag in te mogen dienen. Dit nota bene op advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zelf omdat het persoonlijk inleveren de beste garantie zou bieden dat het op de eerste dag geregistreerd zou worden. Dat moet in deze eeuw en tijd toch anders kunnen, iets klantvriendelijker op zijn minst? Ik weet dat de RCE over erfgoed gaat, maar tegenwoordig is er het internet. Daar kun je prachtige dingen mee doen. Wellicht kan de staatssecretaris ervoor zorgen dat de aanvraagprocedure in de toekomst klantvriendelijker wordt. Eigenaren kunnen hun eigen pand straks niet meer aanmelden om tot monument verklaard te worden. Ik heb echter nergens kunnen lezen hoe eigenaren kunnen voorkomen dat hun pand monument wordt. De overheid gaat nu bepalen dat hun pand een monument wordt. Ik hoop dat er nog mogelijkheden zijn voor de eigenaren om hiertegen bezwaar en beroep aan te tekenen. Wat de eigenaar, tegen de wens van de overheid in, niet wil, moet ook worden gerespecteerd.

De heer **Van der Ham** (D66): De heer De Liefde maakt een terecht punt, namelijk dat een eigenaar moet kunnen zeggen dat hij helemaal niet wil dat zijn pand door de overheid als monument wordt aangewezen; dat moet ook een mogelijkheid zijn.

Lokaal zijn veel VVD'ers actief in de monumentenzorg en dat is hartstikke goed. Soms zijn de lokale mensen heel goed op de hoogte van wat er speelt, terwijl de overheden ergens overheen kijken. Het is nu helemaal uit de wet gehaald dat er nog een moment is om een laatste poging te kunnen doen om iets te redden. Mijn voorstel is om na te gaan of hiervoor toch een mogelijkheidje kan blijven, een soort noodprocedure, die dan wel ernstig bekort moet worden, want nu is de procedure veel te lang; daarmee kun je echt obstructie plegen. Is de heer De Liefde bereid om te bezien of wij daarvoor een praktische oplossing kunnen vinden? De drie panden waar het dan misschien om gaat, kunnen net die panden zijn waarvan zijn achterban en de mijne kunnen zeggen: die hebben wij toch gered, hoewel overheden er in hun machinaties gewoon overheen hadden gekeken.

De heer **De Liefde** (VVD): Spreekt de heer Van der Ham nu over panden die al monument zijn of die nog geen monument zijn?

De heer **Van der Ham** (D66): Ik bedoel panden die nog geen monument zijn waarvan overheden hebben gezegd: nee, dat is niets. Er is nu geen enkel moment meer om, als dat is vastgelegd, daarop terug te komen. Dat is uit de wet gehaald. Breng die termijn dan terug tot een maand, heel kort; dan kun je in ieder geval nog iets opvoeren.

De heer **De Liefde** (VVD): Bedoelt de heer Van der Ham het opschorten van de sloopvergunning met een maand?

De heer **Van der Ham** (D66): Ja.

De heer **De Liefde** (VVD): Als zowel de rijksoverheid als de gemeentelijke overheid als alle politici en controlerende krachten daar niet toe in staat blijken of daar niet toe bereid zijn, heb ik er voldoende vertrouwen in dat de democratie haar werk heeft gedaan. Ik zie zo een-twee-drie geen nuttig instrument voor mij dat doet wat de heer Van der Ham beoogt en dat tot een ander resultaat zal leiden. Mijn antwoord is dus: nee.

Mevrouw **Van der Werf** (CDA): Voorzitter. Wij spreken vandaag over het wetsvoorstel voor modernisering van de monumentenzorg. Tot nu toe blijkt uit alle bijdragen dat wij monumenten een warm hart toedragen. Dat geldt ook voor de CDA-fractie. Dat gevoel delen de woordvoerders achter de tafel met de mensen die op de publieke tribune aanwezig zijn en – dat is volgens mij de essentie van deze modernisering – met de gebruikers, beheerders en eigenaren van monumenten. Zij zijn trots op hun monument en willen dat met zorg in stand houden. Deze wet legt de verantwoordelijkheid voor het onderhoud, voor kleinschalige ingrepen, neer bij de mensen die er zelf blij mee zijn en die er zelf de voordelen van zien om het monument goed te onderhouden.

Wij waarderen de modernisering. De grote lijn die wij hierin zien, is dat monumenten makkelijker onderhouden worden, terwijl ook herbestemming wordt gestimuleerd door de planvorming te subsidiëren en geld uit te trekken voor onderhoud tijdens de planvorming. Monumenten tonen het verhaal van onze geschiedenis, niet als dode stenen maar bij voorkeur als bouwwerken met een levendige functie in de samenleving: een kerk die een verzorgingstehuis wordt, een watertoren die onderdak biedt aan kantoren, een boerderij als conferentieoord of een klooster waarin appartementen worden gerealiseerd. Dat maakt dat monumenten een functie en een belang houden in de samenleving. Een te strakke wetgeving kan die functie in gevaar brengen. Het vergunningstelsel onder de bestaande wet is volgens ons soms te dwingend. In een kerk die men ook wil gebruiken als debat- of muziekrimte, moeten toiletten en een garderobe kunnen worden gebouwd. De eigenaar van een monumentaal pand moet snel kunnen handelen in geval van eenvoudig onderhoud. Als hij een vraag heeft, moet hij met plezier iemand van monumentenzorg uitnodigen, zonder het gevoel te hebben onder strikte regels gecontroleerd te worden.

Laten wij steeds voor ogen hebben dat de term «vergunningvrij», die tot heel veel commotie en onrust heeft geleid, van toepassing is op beperkte kleinschalige ingrepen. De meeste ingrepen blijven wel vergunningplichtig. Ongetwijfeld net als de staatssecretaris hebben de leden van het CDA geconstateerd dat zijn voornemens bij een aantal monumentenliefhebbers tot zorg leiden. Met name de vergunningvrije activiteiten in beschermde stadsgezichten leiden tot onrust. Op dit punt zijn wij blij met de brief van de staatssecretaris van 26 januari waarin de vergunningvrije activiteiten nader zijn toegelicht. Toch heb ik straks nog een aanvullende vraag.

De koppeling aan het ruimtelijkeorderingsbeleid die deze wet regelt, zien wij als een stap vooruit in de borging van zowel objecten als stedelijke structuren. Aandacht voor cultuurhistorische waarden vooraf in het planproces maakt sectorale regelgeving achteraf overbodig. Dit is opnieuw een voorbeeld van afnemende regeldruk. Wij zijn echter ook blij dat de toenmalige staatssecretaris in de richting van het CDA heeft bevestigd dat, als cultuurhistorische belangen bij bestemmingsplannen over het hoofd zijn gezien, burgers en belangengroepen deze achteraf nog onder de aandacht kunnen brengen. Ook zijn wij blij met de bevestiging dat bodemverstoringen op huis-tuin-en-keukenniveau buiten de wettelijke reikwijdte van de Wet op de archeologische monumentenzorg blijven. Ik kom bij onze vragen. De criteria ten aanzien van vergunningvrij onderhoud en activiteiten in beschermd stadsgezicht zijn zodanig gespecificeerd dat ze in principe niet leiden tot het ongebreideld bouwen van dakkapellen, serres en schuren of tot het verwijderen van historische plafonds. Punt is echter: is het moeilijk om achteraf vast te stellen wat de beginsituatie was en heeft de eigenaar-beheerder goed inzicht in de criteria? Die zorg horen wij voortdurend uitgesproken. Er is gesproken over een servicepunt. Ik denk inderdaad dat gemeenten goede service moeten bieden aan eigenaren, gebruikers en beheerders van monumenten. Ze moeten zich opstellen als partner van en als vraagbaak voor de monumenteigenaren en -beheerders, meer dan als strenge controleur. Een meldingsplicht vinden wij daarbij indruisen tegen de essentie van deze wet, die nu juist de verantwoordelijkheid bij die eigenaren legt. Het is aan de gemeenten om een servicepunt zodanig in te richten, welke vorm zij daarvoor ook kiezen, dat er een goede dialoog kan ontstaan tussen de monumenteigenaar en de gemeente. Het rapport van AEF doet aanbevelingen op dit punt onder de noemer «MoMo-proof» maken. Maar gezien de zorgen die aan gemeentezijde leven met betrekking tot de invoering van de wet – er wordt gesproken van een culturomslag – is wat ons betreft de urgentie toegenomen ten opzichte van de brief van de staatssecretaris van 20 december waarin hij reageert op dit rapport. Concreet vraag ik – ik denk dat het naar aanleiding van alle vragen sowieso aan de orde is – wat de staatssecretaris doet om de zorgen bij de gemeenten weg te nemen. Kan de staatssecretaris aangeven welke concrete maatregelen hij neemt ten aanzien van het MoMo-proof maken van de gemeenten? En – dat vinden wij heel belangrijk – is de staatssecretaris bereid om de effecten van de modernisering, die wij in principe toejuichen, in kaart te brengen en te rapporteren aan de Kamer?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Mevrouw Van der Werf vraagt wat de staatssecretaris doet om de zorgen bij gemeenten weg te nemen. Mijn vraag is: wat doet het CDA om de zorgen bij gemeenten weg te nemen? Een meldingsplicht gaat mevrouw Van der Werf te ver, ondanks de enorme zorg die hierover wordt uitgesproken. Om het toch maar even politiek te maken: als ik zo beluister, ligt het een beetje in de handen van het CDA. De PVV heeft nog geen standpunt opgemaakt en de VVD vindt het allemaal geweldig wat de staatssecretaris doet. Is het CDA bereid om te luisteren naar de grote zorg die bij gemeenten en anderen leeft, als er geen meldingsplicht komt?

Mevrouw **Van der Werf** (CDA): Ik denk dat het niet alleen in de handen van het CDA ligt, als een andere partij haar mening nog niet heeft opgemaakt. Wat doet het CDA? Het CDA heeft heel goed naar dit voorstel gekeken en deelt hierin niet de angst van gemeenten dat het nu in een keer vogelvrij is. Wij vinden wel dat de gemeenten ondersteund moeten worden in de culturomslag die dit ook voor hen meebrengt. Heel veel gemeenten hebben al een dialoog met gebruikers en beheerders aan het begin van het proces. Zet dat voort, maar vanuit service en niet vanuit plicht. Zorg dat het aantrekkelijk wordt voor de bewoners-eigenaren om

naar zo'n punt te komen: wat kan ik doen? Ik vind het dan verder niet aan het CDA om dat uit te dragen naar de samenleving, maar vraag aan de staatssecretaris hoe hij gemeenten gaat ondersteunen om die rol te vervullen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik bespeur een afkeer van alleen al het woord «meldingsplicht» bij CDA en VVD. Als mevrouw Van der Werf de brieven goed leest, ziet zij dat het heel erg bedoeld is als service. Juist bij eigenaren die kennis ontberen, verdient het aanbeveling om het op deze manier te doen. Als mevrouw Van der Werf de stukken goed heeft gelezen, ziet zij dat het helemaal niet bureaucratisch en ingewikkeld hoeft te zijn. Het kan juist zeer efficiënt gedaan worden.

Mevrouw **Van der Werf** (CDA): U zegt dat het juist een service is aan mensen die informatie willen. Die service is aanwezig zonder meldingsplicht. Als mensen weten dat er ergens een goed servicepunt is waar zij niet direct op de nek worden gezeten en met regels om de oren worden geslagen, gaan zij er gewoon naartoe. Een meldingsplicht druist in tegen de essentie van deze modernisering, die de verantwoordelijkheid voor het eenvoudig onderhoud bij de eigenaar-beheerders legt.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Met name de gemeenten wijzen ons erop dat zij al heel veel interactie hebben met eigenaren van monumenten. Gemeenten en andere ondersteuners van monumentenzorg in de brede zin van het woord, vinden het daarom juist zo wezenlijk om die «overall»-blik op het bestand aan monumenten up-to-date te houden. Dat snap ik heel goed. Ik vraag mevrouw Van der Werf of zij dat ook kan meemaken vanuit die gemeenten. Als je de meldingsplicht niet aan het servicepunt verbindt, heb je een enorme lacune als het gaat om kennis over het monumentenbestand in een gemeente.

Mevrouw **Van der Werf** (CDA): Mevrouw Klijnsma heeft een punt. Het is prettig voor de gemeente om het exact te weten. De meldingsplicht vind ik echter een beetje een oneigenlijk instrument om achter de voordeur te kunnen kijken. Dat vind ik echt de verantwoordelijkheid van de eigenaar, die het moet willen dat de gemeente met hem meekijkt. Het is een uitdaging voor de gemeenten om het contact en de service zo aantrekkelijk te maken, dat gemeenten en gebruikers-eigenaren er als partners in staan, zonder meldingsplicht. Hoe gaat de staatssecretaris de gemeenten daarin ondersteunen?

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ik ben mijn bijdrage begonnen met de opmerking dat je vertrouwen moet hebben in de eigenaren, maar dat je daarin niet te naïef moet zijn. Het kan zijn dat eigenaren allerlei dingen aan hun pand omvormen waar wij met zijn allen niet zo blij mee zijn. En dan is het voor een gemeente weer heel belangrijk dat men een titel heeft om op te kunnen acteren. Hoe ziet mevrouw Van der Werf die beoogde titel als er geen meldingsplicht wordt ingevoerd?

Mevrouw **Van der Werf** (CDA): Kwaadwillenden gaan op een andere manier met hun pand om dan met kleinschalige ingrepen. Een meldingsplicht maakt daar niet zoveel voor uit. Ik heb niet het idee dat kwaadwillenden het dan wél gaan melden. Wij hebben het hier over kleinschalige ingrepen, die wat ons betreft zonder meldingsplicht ten uitvoer kunnen worden gebracht.

De regering schrijft dat iedere verstoorder een schadevergoeding kan vragen indien de financiële gevolgen onevenredig zijn. Welke criteria worden hiervoor gehanteerd? Hanteren Rijk, provincie en gemeente hiervoor eenduidige regels?

Hoe wordt voorkomen dat op dezelfde plek twee keer archeologisch onderzoek plaatsvindt nu in het Centraal archeologisch informatiesysteem alleen achteraf, binnen twee jaar na afloop van het onderzoek, gegevens moeten worden opgenomen? Particulieren hebben hier geen toegang toe en professionals slechts na het volgen van een cursus.

Hoe zit het met de uitvoering van de motie-Snijder-Hazelhoff/Koopmans, waarin de regering wordt verzocht te komen met voorstellen die leiden tot een forse reductie van de kosten voor archeologisch onderzoek door de nationale kop te verwijderen? De kosten drukken nu nogal zwaar op agrariërs, niet alleen vanwege de kosten, maar ook vanwege het feit dat vergunningaanvragen nu eenmaal enige tijd vergen en het zaai- of oogstseizoen dan alweer voorbij is en er nog meer schade kan zijn.

Dan hebben we nog een aantal vragen naar aanleiding van de stukken die op de agenda staan. Onze fractie maakt zich zorgen over de gevolgen van de overtekening van subsidiebudgetten voor rijksbeschermd monumenten, waaronder veel kerken. Onder rechthebbenden wordt geloot. Over de procedure zijn al vragen gesteld en we zijn erg benieuwd naar het antwoord. We hebben ook een vraag over de systematiek. Uitgelote partijen schuiven achteraan de rij aan en maken het jaar daarna even veel of weinig kans op budget. Aangezien het hier gaat om onderhoud en restauratie van kwetsbaar erfgoed, is langjarig uitstel een slechte optie. Het is in principe mogelijk dat een gebouw tien jaar lang buiten de boot valt. De CDA-fractie vraagt de staatssecretaris daarom bij dezen of hij met ons van mening is dat de mogelijkheid van uitloting in opeenvolgende jaren kan leiden tot onherstelbare schade aan kwetsbare gebouwen en of hij wil onderzoeken of het mogelijk is de mate van achterstallig onderhoud en de invloed hiervan op de staat van het monument te betrekken bij de toekenning van subsidie aan rijksmonumenten. Mede afhankelijk van het antwoord van de staatssecretaris hebben wij hierover een motie in voorbereiding.

Dan kom ik op een punt dat ik mede namens de ChristenUnie inbreng. Het betreft kerkelijk erfgoed. Wijzigingen in een religieus gebouw vragen om een zorgvuldige procedure. Het is vrij ingewikkelde materie, dus ik moet er heel goed over nadenken. Ik hoop dat de staatssecretaris daar ook goed van doordrongen is. Het verwijderen van een aantal banken die onder bescherming vallen of andere ingrepen in een gebouw vielen tot nu toe onder de korte procedure, waarvoor geen adviesplicht van de minister nodig was. Dat betekent dat het kerkgenootschap in overleg met de gemeente kan bepalen hoe een wijziging bij een liturgisch gebouw tot stand komt. In de memorie van toelichting lijkt het erop, maar daarover bestaat onduidelijkheid bij de deskundigen, dat de uitgebreide procedure onder de nieuwe wet ook geldt voor eenvoudige wijzigingen, dus met adviesplicht van de minister, eindigend in een vergunning van rechtswege. Gezien de scheiding van kerk en staat, of om de heer Van der Ham aan te halen: Gods water over Gods akker, lijkt het mij dat het besluit uiteindelijk aan het kerkgenootschap is.

In de brief van 20 december komt ook het mobiel erfgoed aan de orde. Hierin staat dat het veld aan OCW kan melden wanneer het belemmerende wet- en regelgeving ervaart. Mijn vraag is: waar valt het varend erfgoed onder? Wat te doen met de monumentale schepen die Nederland telt?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. We spreken over twee zaken: het wetsvoorstel tot modernisering van de monumentenzorg en de daaraan gerelateerde AMvB. In tegenstelling tot de heer De Liefde, die een kabinet-Marijnissen als een nachtmerrie afspiegelde, zie ik dat als een wenkend perspectief ...

De heer **Van der Ham** (D66): Ik zie dat ook als een nachtmerrie.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat buitengewoon goed zou zijn voor de monumentenzorg.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Het ging om het museum-Marijnissen.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat lijkt mij prachtig.

De **voorzitter**: Ik vraag de leden om hun interventies via de voorzitter te plegen. Dat is voor de verslaglegging van belang, maar ook om hier op een adequate manier met elkaar te debatteren. De heer Jasper van Dijk vervolgt zijn betoog en als iemand het woord wil, kan hij dat aan de voorzitter vragen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik snap dat zulke mooie bespiegelingen wat losmaken. Ik herinner de heer De Liefde eraan dat ook de VVD een groot voorstander was van een nationaal historisch museum. De heer Nicolaï weet daar alles van, dus vraag het maar aan hem. Dat museum komt er nog wel.

De heer **De Liefde** (VVD): Voorzitter. Ik vond het interessant dat de heer Van Dijk direct de koppeling legde tussen het voorbeeld dat ik gebruikte, het minister-president Jan Marijnissen-museum en het nationaal historisch museum. Dat zegt wel het een en ander over de intenties van de SP ten aanzien van het nationaal historisch museum.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Reken maar. Houd ons goed in de gaten, dat is altijd gezond.

Voorzitter. Dan zal ik nu beginnen. Excuus voor deze inleiding. Bij eerdere debatten over de modernisering van de monumentenzorg was de SP kritisch maar niet onwelwillend. Veel van de voorstellen van de toenmalige minister Plasterk waren een verbetering, maar we waren kritisch over de mate van deregulering. In het notaoverleg van 16 november 2009 zei mijn collega Paulus Jansen dat het beleid op het terrein van de ruimtelijke ordening en het bouwrecht een grote invloed heeft op de bescherming dan wel de verslonzing van onze monumenten. Toen al sprak hij over de eerdere voorstellen van oud-minister Cramer voor het uitbreiden van vergunningvrij bouwen. De minister zou destijds met een aangepast voorstel komen, maar in plaats daarvan is het plan meteen bij de Eerste Kamer terechtgekomen. Dat vonden wij geen goede zaak, want daar zouden wij veel last mee kunnen krijgen. Niet voor niets heeft de SP later aangedrongen op een zogenaamde voorhang bij de vandaag voorliggende wet. Die voorhang is er gekomen. Helaas hebben de nieuwe commissieleden, onder wie ikzelf, verzuimd om deze kwestie te agenderen in december jongstleden, maar gelukkig hebben wij dit met elkaar, mede met hulp van de griffier – dank daarvoor – kunnen oplossen middels dit debat.

Ik zie de staatssecretaris al gesticuleren: een kernvraag is wat vandaag precies de mogelijkheden zijn. Is er ruimte om de AMvB alsnog te wijzigen? Ik weet dat de AMvB bij de Raad van State ligt en terugkomt bij de staatssecretaris, maar ik heb bij alle partijen enige zorgen vernomen. Bij de ene partij was dat inderdaad in meerdere en bij de andere in mindere mate, maar het kernpunt is natuurlijk of wij vandaag nog iets kunnen wijzigen. Of zitten wij hier voor spek en bonen? Daarop krijg ik graag een reactie.

Toen de risico's van de voorliggende maatregelen eenmaal duidelijk waren, hebben deskundigen uit het hele land brieven naar de Kamer gestuurd. Dank daarvoor; die brieven zijn zeer verhelderend. Het voorliggende voorstel slaat door in regulering. Veel wordt naar de gemeenten overgeheveld en veel wordt overgelaten aan de welwillendheid van de huizenbezitter. De dagelijkse praktijk leert ons dat, zoals

ook door anderen wordt gezegd, onkunde, onwetendheid en soms zelfs kwade bedoelingen een bedreiging kunnen vormen voor onze monumenten. De staatssecretaris stelt dat een en ander dan maar moet landen in bestemmingsplannen. Dat klinkt leuk, maar biedt onvoldoende bescherming. Mevrouw Klijnsma vroeg al of het juist is dat de AMvB sowieso boven die bestemmingsplannen gaat. Ook daarop krijg ik graag een reactie.

Het voorstel voor vergunningvrij bouwen heeft een aantal ernstige tekortkomingen. Het zou te gek zijn als wij de zaken onder de grond straks beter hebben geregeld dan de monumenten in de huizen die boven de grond staan. De gevels blijven beschermd, maar wat daarachter zit, is het geheim van de eigenaar. De eigenaar gaat nu bepalen of de monumentwaarde wordt aangetast. Dat heeft twee al eerder gememoreerde risico's: een gebrek aan kennis over de monumenten en een doelbewust belang om monumenten te wijzigen; denk daarbij ook aan winkeliers en grotere winkelketens. Bij veel eigenaren zal dit goed gaan, maar het gaat natuurlijk om de groep waarbij dit niet goed gaat. Daarom stel ik voor om voorafgaand aan de verbouwing een meldingsplicht in te voeren. Dat hoeft niet bureaucratisch te zijn en hoeft ook niet wekenlang te duren, maar wij voorkomen daarmee wel dat monumenten onherstelbare schade wordt toegebracht.

Hetzelfde geldt voor vergunningvrij bouwen in beschermde stads- en dorpsgezichten. De opmerking dat dit aan de achterkant geschiedt, buiten het zicht, maakt een monumentaal pand niet minder kostbaar. Wij willen toch ook niet dat vergunningvrij bij wijze van spreken een rijtje openbare toiletten aan de achterkant van het Paleis op de Dam gebouwd kan worden? Ook daarvoor zal dus een meldingsplicht moeten bestaan. Die meldingsplicht wordt door talloze organisaties bepleit, bijvoorbeeld door de gemeente Amsterdam namens 30 andere gemeenten. Zij spreken dan van «een servicemoment». Zij wijzen ook op de paradox dat het bestaan van minder regels vanuit de landelijke overheid leidt tot meer regels en meer prikkels bij gemeenten om gebouwen als monument aan te wijzen. Het gevolg kan dus zijn: meer regels en meer werk. Ik kijk op dit punt met name naar de VVD-fractie. De Federatie Welstand heeft terecht gevraagd of een dergelijke ingrijpende wijziging überhaupt via een algemene maatregel van bestuur kan. Zou dit niet via een wettelijke regeling moeten gebeuren?

Voor het tijdig betrekken van de cultuurhistorie bij bestemmingsplannen zullen analyses gemaakt moeten worden. Dat zal enkele jaren in beslag nemen, waardoor een bestemmingsplanprocedure niet in werking kan treden of waardoor, zoals nu veelal gebeurt, met stoom en kokend water een bestemmingsplan tot stand komt dat in ieder geval de gevels van monumenten benoemt maar niet het interieur. Hierdoor wordt voorzien dat ons cultureel erfgoed in de tussenliggende periode, van circa vijf tot tien jaar, onbeschermd is. DOCOMOMO Nederland wijst hier ook op. Is het daarom geen goed idee om binnen korte tijd, zeg zes maanden, te komen met een beschermd regime voor ons erfgoed? Graag een reactie. De stichting DOCOMOMO Nederland en veel anderen hebben al aangegeven dat Nederland met deze nieuwe voorstellen in strijd handelt met het Europese verdrag van Granada. De SP zou de staatssecretaris de kans willen geven om dit te herstellen. Dat kan hij doen door de voorliggende wet terug te nemen. Hij kan met de gemeenten en met deskundigen proberen om binnen een halfjaar met een beter voorstel te komen. In ieder geval hoor ik graag een reactie op de kritiek dat het beleid in strijd is met het Verdrag.

Monumentale waarde is het werkterrein van erfgoed specialisten die met hun ervaring en kennis een afgewogen beoordeling geven van de cultuurhistorische waarde. Uit onderzoek van de Erfgoedinspectie is gebleken dat er gemeenten zijn met wel 150 rijksmonumenten terwijl die slechts iemand voor één middag per week in dienst hebben voor

monumentenvergunningen. Daarom zou een oplossing kunnen zijn dat gemeenten met meerdere monumenten een commissie voor stedelijke kwaliteit oprichten. Als de bestaande welstandscommissies hierin opgaan, en een en ander aangevuld wordt met een extra lid met cultuurhistorische kennis, kom je tot een deskundige jury met slagkracht. Mijn voorganger, Hans van Leeuwen, heeft dit ook al eens bepleit. Kleinere gemeenten zouden uiteraard kunnen samenwerken bij de samenstelling van een commissie.

De heer **De Liefde** (VVD): Ziet de SP ook voor zich dat deze commissieleden de straat opgaan om te bekijken wat er bij de monumenten gebeurt en om eventuele heterdaadjes vast te stellen? Of is het weer een papieren werkelijkheid?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ja, dat zou heel goed kunnen. Mevrouw Klijnsma heeft ook al gesproken over de woonboten. Een groot aantal monumentwaardige woonschepen lijkt, volgens een voorlopige inventarisatie van de Landelijke Woonboten Organisatie, bedreigd te worden met sloop. Mogelijke erkenning door bescherming via de Monumentenwet is dringend gewenst. Aansluiting kan worden gezocht bij het Waardenstellend kader mobiel erfgoed, zoals opgesteld in opdracht van destijds staatssecretaris Medy van der Laan. Ik heb daarover een amendement in de maak dat aan de discussie over de inhoud voorbijgaat, maar een eventuele monumentale status voor woonschepen mogelijk maakt. Over de invulling kan het ministerie zich dan buigen. Ik sluit mij aan bij de opmerkingen over de bezuinigingen. Bezuinigen is in dit verband onverstandig. Ik sluit mij ook aan bij de vragen over MoMo en de grens van 50 jaar.

Ik begon mijn betoog met een kritiek op een teveel aan deregulering. Natuurlijk moeten wij overbodige regels uit de weg ruimen. Vergunningprocedures verkorten kan, mits het bedachtzaam gebeurt. De staatssecretaris eindigt een brief met de zinsnede «de eigenaar verdient meer vertrouwen». Ik besluit met de zinsnede «de monumentenzorg verdient meer vertrouwen».

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn van de Kamer. Voordat wij beginnen aan het antwoord van de staatssecretaris schors ik het debat tot precies kwart over een. Dan wordt ook de staatssecretaris geacht om te hebben geluncht!

De vergadering wordt van 12.30 uur tot 13.15 uur geschorst.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Voorzitter. Ik heb de afgelopen maanden beslissingen moeten nemen over een aantal interessante onderwerpen, onder andere op het gebied van cultuur en hoger onderwijs. Steeds was daar het nodige om te doen. Toen ik deze wetswijziging zag aankomen, dacht ik bij mezelf: leuk onderwerp, mooie dingen en veel enthousiaste mensen; eindelijk iets wat redelijk soepel moet gaan verlopen! Toen ik wat ingezonden stukken in de krant las, viel dat echter tegen. Ik duid alle ingezonden artikelen, mails en andere berichten, soms met grote felheid geschreven, als een uitdrukking van de grote liefde van de schrijvers voor ons cultuurhistorisch erfgoed. Dat is heel goed.

Ik proef die liefde ook uit de inbreng in eerste termijn van alle partijen. Ons cultuurhistorisch erfgoed is van enorme waarde. Zoals de heer Van der Ham zo mooi aangaf, is het ook levend erfgoed. We leven, wonen en werken erin. Dat maakt het mede goed. Een leegstaand gebouw brengt toch minder gevoel met zich. Sterker nog, daar vindt soms de verpaupering plaats waar de heer Van der Ham en anderen op hebben gewezen. We mogen dus trots zijn op de manier waarop we het cultuurhistorisch erfgoed in Nederland hebben vormgegeven. Alle vrijwilligers en professi-

onals die op dit terrein werkzaam zijn, verdienen dan ook echt hulde voor hetgeen zij dagelijks tot stand brengen.

Ik ga langzaam de diverse bijdragen af. Een voornaam onderwerp in de eerste termijn was de meldingsplicht. Ik kom zo nog terug op de AMvB die voorhing en inmiddels is gepasseerd en op een aantal inhoudelijke zaken rondom de eigenlijk voorliggende wetswijziging. Ik begin met de aanwijzingsbevoegdheid waarover het in de wetswijziging gaat. We willen de aanwijzingsbevoegdheid op verzoek voor monumenten na 1940 stopzetten. De aanwijzingsbevoegdheid op verzoek voor monumenten voor 1940 was al verdwenen. We hebben ons afgevraagd of we dat niet breder moeten trekken. We willen de bestaande aanwijzingsbevoegdheid invullen op een manier die past bij de hedendaagse vormgeving van ons monumentenbeleid.

De aanwijzingsbevoegdheid is namelijk ook een enorme hindermacht geweest. Dat moeten we niet vergeten. Als er sprake was van ruimtelijke ontwikkelingen, werd juist dit instrument ingezet om de hele boel stop te zetten. Dat leidde soms tot jaren vertraging. Die vertraging bracht enorme kosten met zich voor gemeenten, eigenaren en andere betrokkenen. Dat is niet de essentie van hetgeen wij willen bereiken met de aanwijzingsbevoegdheid. Ik begreep dat de Kamer dergelijk misbruik van de aanwijzingsbevoegdheid evenmin toejuicht.

De heer Van der Ham heeft gevraagd of er een gaatje in de wetgeving is dat toch nog iets mogelijk maakt. Hij vindt namelijk dat niet alles alleen maar van de overheid moet komen. Dat ben ik met de heer Van der Ham eens. Sterker nog, dat is ook zo. We hebben niet voor niets de mogelijkheid van de zogenaamde tip bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Daarbij kan iedereen, ook de gewone burger, panden of andere objecten aandragen die naar zijn mening monumentale waarde hebben. Als sloop dreigt, kan de RCE de aanvraag heel snel in behandeling nemen. Zodra de aanvraag in behandeling wordt genomen, ligt alles stil. Dan mag men niet met de sloophamer komen voorrijden en snel alles slopen voor er een uitspraak is. Deze mogelijkheid bestaat dus. Daarom zie ik niet de noodzaak om een extra voetje in te bouwen in de wet. Deze procedure maakt het namelijk al heel goed mogelijk dat de burger iets aandraagt.

De heer **Van der Ham** (D66): Kan dat gedurende het hele proces? Stelt dat er iets echt onontdekt is. Dat zijn die drie voorbeelden waarnaar ik vroeg. Is er dan door dommigheid of onkunde overheen gekeken? In dit soort uitzonderingen komt men er op het laatste moment achter. Kan de staatssecretaris die voorbeelden noemen? Kan dit ook nog gebeuren vlak voordat de sloophamer erin gaat?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Het kan op elk willekeurig moment nadat een tip is binnengekomen. Als bij zo'n tip wordt aangegeven dat het om een belangrijk historisch object gaat dat op het punt staat om te worden gesloopt, zal men heel snel moeten toetsen of daarvan sprake is en de behandeling gestart kan worden. In principe kan dat in een dag. Als heel Nederland dit gaat doen, wordt het natuurlijk een beetje moeilijk. Indien er duidelijk sprake is van zo'n situatie, dan kan dat dus.

Ik blader even naar de voorbeelden. We hebben de afgelopen twee jaar 60 tips binnengekregen. Drie daarvan zijn in behandeling genomen: een hooiberg – ik kan het ook niet helpen – in de gemeente Buren, een dieselgemaal in de gemeente Steenberg en het St. Ignatiusgymnasium in Amsterdam. Bij het dieselgemaal ging het om het interieur. Er kwam toevallig iemand binnen die het zag. Daarvan hebben we gezegd: het is zo mooi dat we het in behandeling nemen. De hooiberg stond – het zal geen verrassing zijn – achter een boerderij; die zag je in principe niet. Zo'n pareltje kom je bij toeval tegen, en dat pakken we dan op. Dit zal ook nog wel blijven gebeuren. Grosso modo is het bestand van voor de oorlog wel

inzichtelijk. De bekende panden en objecten zijn natuurlijk al de revue gepasseerd en beoordeeld. Grotendeels weten we wat er is, maar dit soort pareltjes wordt soms gevonden doordat iemand er toevallig langskomt of doordat een ander pand wegvalt waardoor het bloot komt te liggen. Zoiets gebeurt natuurlijk niet elke dag, wat ook blijkt uit het feit dat er geen enorme lijst is met zaken die in behandeling zijn. Bij de tips is heel vaak sprake van eerder gedane aanvragen die zijn afgewezen.

Ik ga er nu een beetje kriskras doorheen, maar het lijkt me goed om gewoon de sprekers af te gaan. Dan komen wij vanzelf alle onderwerpen tegen. De meeste sprekers hebben toch in vergelijkbare woorden gesproken. Zo drijf ik mijzelf ook niet tot wanhoop in de volgorde van zaken.

Mevrouw Klijsma zei het heel mooi: er moet sprake zijn van een servicepunt. Op het tweede deel van haar zin, «met meldingsplicht», kom ik zo nog. Zij noemde wel de essentie waar het om gaat; meerdere sprekers hebben dit aangegeven. We willen natuurlijk dat de gemeenten en de monumentenorganisaties servicegericht gaan werken. Zij moeten zaken aandragen bij eigenaren van monumentale panden en interieurs. Als je gaat restaureren en onderhouden, let dan hierop en doe dan dat. Doe het nou op deze manier, want dan gaat het beter.

Ook mevrouw Van der Werf zei het heel mooi: je moet met plezier iemand van monumentzorg uitnodigen. Daarmee kom ik op het heikele punt in alle bijdragen: de meldingsplicht. Leidt die ertoe dat mensen met plezier monumentzorg uitnodigen? Ik zie daar wel een spanning. Een aantal sprekers zegt: als er geen meldingsplicht is, weten wij niet wat er gebeurt en kunnen gemeenten niet acteren. Dat is waar, in die zin dat je moeilijk iets kunt doen als je niet weet wat er is. De vraag is echter of je wel weet wat er gebeurt als je een meldingsplicht instelt. Op dit moment krijgen zo'n 8000 mensen of instellingen een fiscale vergoeding voor onderhoud en restauratie van monumenten. Zo'n 6000 daarvan hebben geen vergunning aangevraagd. Dan heb je al een lead om te kunnen gaan controleren. Dat gebeurt overigens weinig. Dat geeft wel aan dat het geen vanzelfsprekendheid is om een vergunning aan te vragen. In concreto kan men zich natuurlijk ook afvragen in hoeverre deze mensen zich dan straks wel gaan melden. Ik ben het onmiddellijk eens met de Kamer als zij aangeeft dat ik dan moet gaan handhaven, omdat dat een plicht van de overheid is. Wij hebben echter ook te maken met de capaciteit van gemeenten en van het toezicht. De vraag is of mensen straks gaan melden. Stel dat zij het zouden gaan doen, dan krijgen wij duizenden extra meldingen binnen. Het wordt een hele kluit voor de gemeenten om dat te gaan doen.

De heer De Liefde gaf al mooi in de kern aan wat wij teweeg willen brengen. Waar ga je op letten? Ga je letten op de vergunningaanvraag en meldingsplicht of ga je bekijken wat er in de praktijk gebeurt? Waarom staan die containers in het weekend langs de grachten, op vrijdagmiddag neergezet en op maandagochtend weggereden? Zij staan daar niet om er niets in te gooien. Meestal staan zij daar op dat moment omdat het toezicht weekend viert. In dat soort zaken moet je dus verbetering aanbrengen.

Is zo'n meldingsplicht weinig bureaucratisch in te richten? Een meldingsplicht heeft in feite tot doel gemeenten de mogelijkheid te geven om te beoordelen of er wel of geen vergunning nodig is. Dat betekent dat de papieren die moeten worden ingeleverd in het geval van een meldingsplicht, zo ongeveer identiek moeten zijn aan de vergunningsaanvraag. Anders kun je niet beoordelen of er wel of geen vergunning aangevraagd moet worden. Daarvoor moet je dus al diezelfde gegevens aanleveren; dat is best veel. Vervolgens moet die aanvraag door een ambtenaar beoordeeld worden. Als die ambtenaar zegt dat er sprake is van vergunningplichtige activiteiten, moet daartegen bezwaar en beroep mogelijk zijn. Dat hoort nu eenmaal bij de wijze waarop overheidsbesluiten zijn

georganiseerd. Daarvoor moet dan ook weer een systematiek worden opgezet. Als er daarna een vergunning verstrekt moet worden, moet dezelfde eigenaar nog het vergunningstraject in. In concreto duurt het dus langer, want je zet er een traject voor. Wordt dat traject gevolgd? Als het gevolgd wordt, kan het langer duren en als het ingesteld wordt, levert het bureaucratische rompslomp op. Volgens ons vang je daarmee, zo is onze inschatting, echter geen enorm probleem af. De kwaadwillende gaat het namelijk niet melden. Die komt nu niet aanzetten met een vergunningaanvraag en die gaat zich straks ook niet melden. Je kunt zo iemand alleen maar pakken door minder bezig te zijn met dit soort, naar onze mening, enigszins onnodige vergunningaanvragen. De capaciteit die daarmee vrijkomt, kun je gebruiken om op de fiets of lopend – als het slecht weer is mag het ook met de auto, maar liever op de fiets – door de stad, het dorp, de gemeente te gaan en te bekijken wat er gebeurt.

Vorige week was ik op bezoek bij de restauratie van het prachtige landgoed Vredenoord in Rijswijk. Dat is een enorme restauratie. Een particulier bekostigt het grotendeels zelf, deels met subsidie, en heeft er een vergunning voor gekregen. Complete interieurs moeten worden gesloopt en opnieuw worden opgebouwd. Mijn inschatting is dat het prachtig wordt. Er is echter nog nooit iemand komen controleren of daar wel gebeurt wat de vergunning aangeeft, terwijl men daar al heel wat maanden bezig is. Als daar nu iets misgaat, is men in ieder geval te laat. Dat toont wel de betrekkelijkheid aan van zo'n meldingsplicht en van de controles daaromheen.

Je moet dus kunnen handhaven en kunnen bekijken of het op een goede manier wordt vormgegeven. Met alle respect: als iemand zijn kozijnen wil schilderen met dezelfde pot verf die er nog staat van de vorige schilderbeurt, moeten wij toch geen vergunningstraject in willen gaan? Dat soort capaciteit moeten wij vrijmaken om restauratielocaties te bezoeken en ter plekke te controleren of de goede dingen gebeuren.

De heer **Van der Ham** (D66): Met het laatste ben ik het volstrekt eens. Daarover bestaat dus helemaal geen discussie. Mijn grootste zorgen betreffen de zaken die weliswaar aan de buitenkant gebeuren, maar niet aan de voorkant. Deze zaken zijn ook misschien nog wel het beste te handhaven. In het schrijven van de staatssecretaris gaat het over onder andere een schuur in de achtertuin. Dat soort zaken valt er niet onder. Mensen maken zich daarover zorgen, omdat ze ten koste gaan van monumentale zaken, die zich ook aan de achterkant van een gebouw kunnen bevinden. In dit opzicht verschil ik misschien wel een beetje van mening met mevrouw Klijnsma en met de SP-fractie. Ik pleit ervoor dat het verscherpte regime, in de vorm van een meldingsplicht of een vergunningsplicht, wel geldt voor de achterkant van dit soort panden. Ik ben het met de staatssecretaris eens dat het wel heel moeilijk wordt om ook aan de binnenkant te handhaven. Dat kun je eigenlijk niet goed doen. De achterkant buiten is wat meer met het oog waarneembaar. Deze kant is ook eenvoudiger te handhaven. Verbouwingen daar zijn ook ingrijpender.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ingrepen aan de buitenkant blijven allemaal vergunningsplichtig, los van zaken als materiaal vervangen en verven in dezelfde kleur en het ontroesten van ijzeren sierhekwerk. Ook bij beschermde dorps- en stadsgezichten moet wat betreft de achterkant een onderscheid worden gemaakt tussen de monumenten en de niet-monumenten in het beschermde dorps- of stadsgezicht. Het samenspel van de bebouwing is beschermd. Dat is het beeld. Als daar een monument of meerdere monumenten tussen staan, geldt daarvoor hetzelfde regime. Dan mag je niet aan de achterkant zo even een dakkapel op een monument klussen. Die dakkapel mag alleen vergunningvrij worden geplaatst op de niet-monumenten in een beschermd dorps- en stadsgezicht. Voor monumenten blijft voor dit soort zaken gewoon de vergun-

ningsplicht gelden die ook voor losse monumenten geldt. Ik merk dat hierover vaker verwarring bestaat. Als een beschermd stads- of dorpsgezicht geheel uit monumenten zou bestaan, kan niemand daar zonder vergunning een zonnepaneel op leggen of een dakkapel op aanbrengen. Je wilt voorkomen dat iemand de voorkant van een niet-monumentaal pand knalroze schildert, maar als iemand op zo'n niet-monumentaal pand, uit het zicht, een dakkapel of een zonnepaneel wil aanbrengen, dan zeggen wij dat je daarmee het beschermde stads- of dorpsgezicht naar onze mening geen geweld aandoet. Ook daarvoor geldt de normale vrijstelling, die gemeenten voor alle panden handhaven.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik wil het even scherp krijgen. Er zijn veel stads- of dorpsgezichten in Nederland die voor een deel uit monumenten bestaan en voor een deel niet. De monumenten zijn wat betreft de achterkant vergunningsplichtig, maar het pand dat er net naast staat, is wat betreft de achterkant niet vergunningsplichtig, zolang het gaat over zaken die zich buiten aan het zicht onttrekken. De grens wordt natuurlijk opgerekt. Gemeenten vragen om meer mogelijkheden om het zo te regisseren dat de grenzen niet te veel worden opgezocht. Daarom vind ik een meldingsplicht, wat geen vergunningsplicht is, een goede stok achter de deur om de mensen een beetje scherp te houden, zeker als het gaat om de buitenkant. Die afbakening kies ik wel, anders dan de Partij van de Arbeid en de SP. Ik vraag mij af wat het probleem is, zeker als het gaat over dit soort herkenbare gezichten, om mensen een beetje op hun verantwoordelijkheid te wijzen.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Gemeenten kunnen al het nodige regelen via de systematiek van het bestemmingsplan. Dat willen wij ook verscherpen. Maar als het de lopende praktijk is dat deze zaken generiek zijn vrijgesteld, is het de vraag waarom je zou werken met hetzij vergunningen, hetzij meldingsplicht. Als je dan iets doet, zou ik het maar gewoon onder de vergunningen laten vallen. Anders gaan we een heel nieuwe systematiek optuigen. Een monument is immers een monument. Daar mag men gewoon niets aan doen. Hetzelfde geldt voor het geval dat men een schuurtje wil bouwen in de achtertuin van een beschermd stadsgezicht. De gemeente heeft de vrijheid om daarop heel strikte eisen te leggen. Wij geven die vrijheid aan de gemeente. Wij vinden het ook de taak van de gemeente om dat goed in te vullen. De heer Van der Ham spreekt over een glijdende schaal. Ik zie een glijdende schaal de andere kant op. Als je hiervoor een vergunning of melding verplicht zou stellen, wat is daarvoor dan de objectieve reden? Op een gegeven moment ga je andere zaken toch ook maar weer vergunningsplichtig maken. Als de overheid en de politiek minder regels willen, mensen minder met papieren en procedures willen opstapelen en minder ambtenaren willen, of dit nu bij het Rijk is of bij gemeenten, dan moeten ze ook het vertrouwen dat daarbij hoort, durven te geven. Je moet dan heldere procedures maken en daar waar die niet nodig zijn, en ik ben van mening dat ze hierbij niet nodig zijn, omdat de monumenten vergunningsplichtig zijn, moet je het durven loslaten.

De heer **Van der Ham** (D66): U doet net alsof heel Nederland een beschermd dorps- of stadsgezicht is. Dat is natuurlijk niet het geval. We hebben het hier echt over de binnensteden. Daarbuiten, waar de meeste mensen wonen, gelden dit soort regels niet.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Het zijn er zo'n 400. Maar al waren het er 4000 of 40, dat vind ik niet van belang. Het gaat erom dat we de monumenten en de stads- of dorpsgezichten waar het om gaat, beschermen. Dat zijn namelijk bepaalde aangezichten. Soms gaat het om de achterkant. Je hebt ook hofjes en prachtige tuinencomplexen, onder meer in Amsterdam, die beschermd zijn vanwege de vormgeving van de betreffende binnen-

plaatsen. Dan mag daar dus ook niets, want dan zijn ze beschermd met monumentenwetgeving. Maar daar waar dat niet het geval is en er geen sprake is van aangezicht, dus waar geen dorps- of stadsgezicht is, is onze vraag: moet je daar een vergunning op zetten? Dan zeggen wij: nee. Dan moet je dat als overheid ook durven loslaten. Dat is wat wij voorstellen.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Het zal niemand verbazen als ik daar het volgende tegenover zet. Als we met z'n allen vinden dat zaken de moeite waard zijn om te behouden voor het nageslacht, is het ook belangrijk dat we inzicht houden in hoe die zaken ervoor staan en welke veranderingen in die zaken aan de orde kunnen worden gesteld. Ik vind het dan helemaal niet zo gek dat je niet meer alles vergunningsplichtig maakt. Dat snap ik best, want dat gaat gepaard met een behoorlijke rompslomp en ook leges trouwens, dus je jaagt mensen ook nog eens op kosten. Maar juist in het samenspel tussen overheid en monumentenbezitter moet je wel goede regels afspreken. Dat kan in een blijmoedigheid waar je u tegen zegt, want dat hoeft helemaal niet alleen kommer en kwel op te leveren. Juist niet, zou ik bijna zeggen. Als je zo'n servicemoment aanbiedt aan de monumentenhouder, is dat heel plezierig voor die man of die vrouw. Het is dan wel wezenlijk dat je tegen iedereen die een monument bezit, zegt: als je gaat sleutelen aan je pand, doe ons dan een lol en geef dat inzicht even. Kan de staatssecretaris dat met mij meemaken?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Dat was ook het punt waar ik mee begon en wat mij zo aansprak in de vraag van mevrouw Klijnsma. Dat servicemoment is nu eigenlijk waar we naartoe willen. Het is niet allemaal wiskundig te bemeten. Ik stel een tegenvraag aan mevrouw Klijnsma en daarna geef ik mijn eigen invulling. Denkt mevrouw Klijnsma dat de kans groter is dat een eigenaar naar een gemeente toe gaat om kennis en kunde op te halen als daar als een soort zwaard van Damocles boven hangt dat je toch een vergunning moet aanvragen met alles daaromheen, of als dat er voor de simpele dingen niet is? De staande praktijk is dat de overheid zegt: dit mag niet, dat mag niet, dit moet niet en dit moet niet. Dat moet stoppen. De overheid moet een organisatie worden die zegt: joh, doe dat nu even anders, want dat is beter en dat is goed voor de uitstraling van het pand. Dat is een enorme mentaliteitsomslag. Dat is dus niet meer op basis van regeltjes als overheid – laat ik maar even heel krachtig zeggen – de macht hebben om iets af te dwingen, maar op basis van argumenten en deskundigheid mensen ervan overtuigen dat hetgeen jij adviseert het beste is voor hen. Ik geloof in dat laatste. Ik proef dat ook bij mevrouw Klijnsma.

Ik denk dat een meldingsplicht daar dwars doorheen loopt, omdat die ervoor zorgt dat mensen die nu geen vergunning aanvragen – om obvious redenen: ze willen de kosten niet maken, de hassle niet hebben – dat wel zullen doen als geen sprake is dat zwaard van Damocles. Dan krijgen mensen ook de afweging: wat doe ik met dat prachtige ornamenten-plafond? Dan gaan mensen de instanties daar ook over raadplegen en dat willen wij. Uiteindelijk willen wij niet meer met hen praten over de vraag of ze hetzelfde potje verf mogen gebruiken. Wij willen daardoor binnenkomen om te praten over die prachtige zaken die in die panden aanwezig zijn die de eigenaren ook fantastisch vinden.

Sorry voor het lange antwoord, voorzitter, maar ik raak nu een beetje bevroren.

De **voorzitter**: Ik zat net te denken: u raakt helemaal in orbit.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Nou moet ik geen reclame maken, maar op een bepaalde makelaarswebsite die iedereen kent, zie je op een prachtige manier woningen voorbijkomen. Je kunt ook kijken op jaartallen en monumenten. En waar maken eigenaren reclame mee? Dat zijn al die

prachtige monumentale waarden, want de eigenaar is daar trots op maar dat geeft ook waarde aan het huis, om maar even heel plat economisch te redeneren. De huiseigenaar zou dus ook wel gekke Henkie zijn als hij daar even met de sloophamer doorheen gaat. Het vertrouwen dat er naar mijn mening moet zijn in de eigenaren, is niet alleen gebaseerd op vertrouwen maar ook op rationeel economisch denken.

De **voorzitter**: Wij proberen weer naar de korte antwoorden te gaan.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ik doe mijn uiterste best, voorzitter. Dat was ook een heel korte inleiding van de staatssecretaris. Wij hebben dezelfde passie en bevoegenheid op dit punt, alleen hebben wij net een andere invalshoek in het inschatten van de reactie van een eigenaar. Ik denk dat een eigenaar het juist heel plezierig vindt om voor vol aangezien te worden. Als hij een monument bezit, en met hem misschien een hele straat aangezien monumenten vaak bij elkaar gebouwd zijn, en als er iets verandert bij de burens in die straat, dan moet hij er zeker van kunnen zijn dat hij daar op de hoogte van wordt gesteld. Het is voor ons allemaal als samenleving heel plezierig dat wij weten in welke staat onze monumenten verkeren. Ik vind het dan ook helemaal niet zo raar, ook als ik zelf in een monument zou wonen, om verplicht te worden even aan te geven wat ik voornemens ben te veranderen met de geste van de overheid dat dan ook met mij wordt meegedacht over hoe dat het beste kan qua service. Daar spinnen wij allemaal garen bij.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Het punt is dat «even melden», want dat is het niet. Een meldingsplicht is volledig in strijd met de achtergrond van de Wabo, waarbij wij streven naar één omgevingsvergunning. Daar hebben allerlei organisaties alsook de lokale politiek om geschreeuwd. Wij moesten immers af van al die verschillende vergunningstrajecten. Nu gaan wij weer iets doen wat daarmee in strijd is. Als de overheid zo iets doet, moet zij het altijd netjes doen. Wij kunnen niet een soort ad-hoc-proceduretje neerzetten. Dat wordt dus een volledige aanvraag, want wij moeten kunnen beoordelen of iets vergunningsplichtig is. Dat is een enorme papieren rompslomp, namelijk dezelfde papieren rompslomp als een vergunningsaanvraag. Daar moeten wij een bezwaar- en beroepsprocedure op zetten. Dat kan niet anders binnen de wijze waarop wij binnen de overheid onze procedures hebben geregeld. Wij moeten die te allen tijde op een fatsoenlijke, objectieve manier vormgeven. Iemand kan niet even opbellen, sms'en of een briefje sturen met de mededeling «ik ga iets doen» en that's it. Dat kan niet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dit is een mooie klassieke discussie tussen vertrouwen en controle. Ik weet van welke politieke stroming de staatssecretaris afkomstig is, maar hij is ook staatssecretaris van Cultuur en van monumenten. In die zin mogen wij van hem verwachten dat hij ook staat voor die monumenten.

Maar hoe gaat hij het probleem oplossen van de eigenaar die met liefde om zou willen gaan met zijn eigendom maar die niet weet of wat hij doet of wil doen, schadelijk is? In die zin ga ik wel mee in de redenering dat ook de meldingsplicht gezien moet worden als een service. Hoe ondervangt de staatssecretaris het probleem dat veel mensen door zijn voorstel denken: ik hoef niet te melden, dus ik ga mijn gang? Dan zullen we over een aantal jaren zien dat er schade is aangericht. Wat gaat de staatssecretaris dan doen?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Dan ga je er al van uit dat de mensen allemaal gaan melden. Ik onderschrijf heel erg de gedachte – dat is precies wat je teweeg wilt brengen – dat de overheid een soort servicegerichte organisatie wordt die mensen helpt, vooral de mensen die het niet zelf weten,

het goede te doen voor de monumentale waarde van hun pand, of het nu binnen of buiten is. Het zal vooral om de binnenkant gaan, want buiten is er niet zo veel vergunningvrij. Ik ben er als staatssecretaris – ik zit hier als dienaar van de Kroon en niet als dienaar van een partij – echter van overtuigd dat, als je een meldingsplicht koppelt aan een service-instelling, de hoofddrijfveer toch zal zijn het vaststellen van wat wel en vooral wat niet mag. Daar hebben heel veel eigenaren moeite mee. Daarover zijn prachtige stukken te lezen in verschillende kranten. Want waar zit de pijn van veel monumenteneigenaren? Die pijn zit erin dat zij vooral te horen krijgen wat niet mag, maar nooit wat wel mag. En dat laatste wil je teweeg brengen. De goede gemeenten doen dat. Er zijn al gemeenten met servicepunten die het op die manier inrichten, en daar is ook geen noodzaak tot een meldplicht. Daar gaan de burgers namelijk, vanuit de intrinsieke gedrevenheid voor het monument, vanzelf naartoe. En waarom gaat een burger er niet naartoe? Waarom gaan 6000 mensen die wel een fiscale tegemoetkoming krijgen, geen vergunning aanvragen? Omdat ze de hele rompslomp eromheen niet willen.

Ik heb daarvan een prachtig voorbeeld. De heer Wiggers, directeur van NV Stadsgoed, wordt door de gemeente Amsterdam en het ministerie van VROM verzocht om drie panden bij het Damrak aan te kopen. Hij doet dat. Het kost hem € 65 000 per maand om die drie panden zo te houden. Hij is nu meer dan een jaar verder en heeft nog steeds geen vergunning. Waarom? Hij heeft gedaan wat de gemeente vroeg. Een ander voorbeeld. NV Stadsgoed koopt een pand aan dat in 30 jaar langzaam in verval is geraakt. Er heeft nooit iemand naar omgekeken. NV Stadsgoed wil ermee aan de slag, maar kan dat niet, omdat de gemeente niet komt met de vergunningen en de wijze waarop het moet gebeuren. De gemeente zegt alleen: dit mag niet, dat mag niet, dat mag niet en dat mag niet. Zo kom je er dus niet. We zullen een omslag moeten maken, en dat doen we niet door de gemeenten in dit soort simpele zaken te laten zeggen wat er niet mag. Nee, de gemeenten en de monumentenzorg moeten de omslag maken door heel uitnodigend te staan ten opzichte van dit soort instellingen en personen, waardoor zij zullen komen. Dat doe je niet door het zwaard van Damocles erboven te houden. Het is inderdaad een bijna ideologische strijd; dat durf ik ronduit te zeggen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De staatssecretaris geeft geen antwoord op mijn vraag wat hij doet als we na verloop van tijd moeten vaststellen dat veel monumenten zijn aangetast door dit beleid.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Wij monitoren sowieso altijd hoe beleid uitvalt. Daar is ook door mevrouw Van der Werf en anderen naar gevraagd. We moeten ook standaard na vijf jaar de Monumentenwet evalueren. We zitten nu op twee jaar, geloof ik.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dan zijn we in heel veel gevallen te laat. Dat risico wil de staatssecretaris nemen en ik niet. Dat is ons meningsverschil.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Daar wil ik toch op reageren. Als we met het idee van de heer Van Dijk met 100% zekerheid zouden kunnen zeggen dat er geen monumentale waarde verloren zou gaan, dan zouden we er een diepgaande discussie over kunnen voeren. De huidige praktijk toont echter twee dingen aan. Ten eerste gaat het heel goed. Als je sommige stukken leest, krijg je de indruk dat het echt vreselijk gaat op dit moment, maar de monumenten in Nederland hebben er nog nooit zo goed voor gestaan als nu. Laten we dat ook eens vaststellen. Ten tweede blijkt op dit moment op plekken waar een nog zwaarder vehikel is ingesteld, namelijk een vergunningsplicht, dat we kwaadwillendheid niet kunnen onderwerpen met papieren procedures. Je zult het toezicht veel sterker buiten

de deur moeten brengen. Je moet gewoon gaan rondfietsen en bekijken wat er gebeurt in plaats van vergunningsaanvragen en meldingsplichtzaken verwerken. Daar willen we naartoe. Ik geloof dat we juist met wat we nu doen de capaciteit vrijmaken om die controle mogelijk te maken. Daardoor houden we meer overeind dan we nu doen. Nu is er soms iets weg omdat het niet gecontroleerd is of worden dingen binnenin het pand gedaan omdat niemand daar wat van ziet. Dat willen we graag voorkomen.

De **voorzitter**: We hebben nu een belangrijk deel van de vragen behandeld. De staatssecretaris vervolgt zijn betoog. Ik bewaak namelijk ook de tijd.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Over dit punt was ook het meeste te doen. Ik denk dat we nu vlot verder kunnen. Mevrouw Klijnsma vroeg naar de structuurvisie. Ik begreep haar vraag zo dat zij daar een cultuurhistorische paragraaf in wil. Wij zijn continu in gesprek met de provincies. Wij vragen of zij dergelijke zaken in structuurvisies willen opnemen omdat wij dit in de bestemmingsplannen willen hebben in het kader van de ruimtelijke ordening. De structuurvisie is een soort overkoepelend provinciaal plan op dat gebied. Het is echter ook een zelfstandig document waar de rijksoverheid geen zeggenschap over heeft. Ik kan niets afdwingen. Het ligt dus primair bij de gemeenten. Zij moeten het in het bestemmingsplan opnemen. Daarmee maken we de move, of beter gezegd de beweging – laat ik proberen zo veel mogelijk Nederlands te spreken, ook als lid van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie – naar het vooraf in plaats van achteraf vormgeven van procedures. Zo weet iedereen waar hij aan toe is. Nu worden zaken vaak stilgezet, wat leidt tot vertraging en kosten. Juist archeologisch en cultuurhistorisch monumentaal erfgoed wordt een soort hindermacht en dat komt de liefde van de bevolking soms niet ten goede. Die beweging naar voren is dus heel goed. We zijn in gesprek met het IPO om de structuurvisie ook daar te laten vormgeven, maar het is hun eigenstandige bevoegdheid om het wel of niet te doen. Wij zouden het in ieder geval toejuichen.

Mevrouw Klijnsma en de heer Van der Ham vroegen wat er mogelijk is voor corporaties. Zij noemden bijvoorbeeld goedkoop lenen. Europa is daar buitengewoon helder over geweest: dat kan niet. Wij verkennen nu wat er wel mogelijk is, zeker ook op het gebied van monumenten. We zullen de Kamer daarover berichten als de evaluatie af is. Dat zal ongeveer na het zomerreces zijn. We zijn dus aan het verkennen of er binnen de Europese regels mogelijkheden zijn om specifieke dingen voor monumenten te doen via corporaties. Ik kan alvast zeggen dat dit buitengewoon moeizaam is.

Mevrouw Klijnsma en mevrouw Van der Werf vroegen hoe we gemeenten op dit complexe beleidsterrein helpen bij het vormgeven en borgen van zaken. We gaan in ieder geval dingen monitoren, maar we doen meer. Er komt een digitale handreiking voor de gemeenten. Volgens mij gaat die vandaag live. Ze krijgen informatie over allerlei zaken. Ze krijgen noodzakelijke documentatie aangereikt, bijvoorbeeld concepten van verordeningen. Inhoudelijk kunnen zij daar veel mee.

Ik wil trouwens ook even ingaan op de bouwmarkt. Daar zijn wij best verontrust over. Voor het behoud van monumenten middels restauraties is het belangrijk dat werkzaamheden op een juiste en kundige manier worden uitgevoerd. De bouwmarkt staat er niet goed voor. Je ziet nu dat bouwbedrijven met een twijfelachtige kennis van restauratie van monumenten zich op deze markt storten met offertes die ver beneden die van de erkende bedrijven liggen. Dat vinden wij een probleem. Wij helpen daarom alle beroepsgroepen om te komen tot erkende normen inzake de wijze waarop werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Architecten,

stukadoors, leidekkers en metselaars hebben ze al. We willen dat breder hebben. Dat geeft gemeenten veel meer handvatten voor de wijze waarop werk gedaan en vergund moet worden. Mijn doel is dat we, als die normen er zijn, de subsidieverstrekking aan deze normen gaan verbinden. Als je een subsidie verstrekt krijgt, ben je verplicht om het via de betreffende norm uit te voeren. Doe je dat niet – dat vereist weer een stukje handhaving – dan kunnen we ook de subsidie terugvorderen. Als je onkundig een monumentaal pand zandstraalt, kun je in een kwartier tijd 500 jaar aan historie letterlijk wegblazen. Dit is een heel essentieel punt. Wij merken vanuit de sector dat daar veel behoefte aan is. Daar helpen we hem dus ook bij.

Er is gevraagd hoe we zo'n servicepuntachtige constructie kunnen inrichten. In de brief aan de Kamer heb ik al geschreven dat we een pool van deskundigen gaan inrichten. Daarnaast hebben we financiële middelen vrijgemaakt, overigens niet heel veel, om gemeenten over die drempel heen te helpen. We helpen ze om een en ander vorm te geven richting het veld: hoe moet je dat doen?

Als sprake is van een notariële overdracht van een monument, wanneer er dus een nieuwe eigenaar komt, zorgen wij dat er een informatiepakket komt dat de nieuwe eigenaar bij de overdracht krijgt waarin precies staat wat vergunningvrij is, wat wel en niet gedaan moet worden en tot wie men zich kan wenden. Het is een heel informatiepakket rond de vraag wat het betekent als men eigenaar van een monument wordt. Dat zijn allemaal zaken waarbij we eigenaren maar vooral ook gemeenten faciliteren om een en ander vorm te geven.

Door meerdere woordvoerders is gevraagd naar de financiële middelen. De middelen lopen nu op. Vanaf 2009 nemen ze met 23 mln. structureel toe. Daar gaat wel weer iets vanaf. In het kader van de 200 mln. aan bezuinigingen op cultuur heb ik aangekondigd dat we voor 2012 een efficiencykorting van 2,2% doorvoeren over mijn hele portefeuille breed, dus ook over cultuurhistorisch erfgoed. Die korting loopt in 2013 op tot 5%. Van het totale budget gaat er weer een deeltje af. Daarmee blijven we overigens nog significant boven het niveau van 2009, maar de volledige 23 mln. blijft niet overeind. Daar komen we tegen de zomer nader over te spreken bij de verdere uitwerking van de bezuinigingen op cultuur.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Wat is het totaalbedrag?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Mij wordt ingefluisterd dat dit inclusief fiscale aftrek 150 mln. aan rijksgeld is.

Voorzitter. Vrijwel iedereen heeft gevraagd of de methode van subsidieverstrekking beter en vooral klantvriendelijker kan. Het is inderdaad zo: 15 januari is de dag. Dezelfde taferelen zag je bijvoorbeeld bij Agentschap NL rond allerlei milieusubsidies. Datzelfde doet zich inmiddels ook voor bij restauratiesubsidies. Ik ga «klantvriendelijker» maar niet invullen door slaapzakken te verstrekken; dat is niet de methode. Zoals mevrouw Van der Werf zei, we moeten inderdaad kijken of we in de systematiek zaken kunnen verbeteren. Omdat de huidige subsidieverstrekkingperiode afloopt – dit jaar is het laatste jaar en dat hebben we dus gehad – moet ik komen met een nieuwe methode voor subsidieverstrekking. We evalueren nu waar de zwakke punten zitten. Ik kom dus ook naar de Kamer met een nieuwe wijze van subsidieverstrekking. Ik zal de wensen van de Kamer daarin meenemen, bijvoorbeeld de wens van mevrouw Van der Werf om te kijken of sprake is van extra achterstallig onderhoud omdat men elke keer door loting buiten de boot valt. Men kan bij wijze van spreken tien jaar achter elkaar buiten de boot vallen, waardoor de onderhoudskosten alleen maar extra groot worden. Dat is natuurlijk toch een beetje het paard achter de wagen spannen. Dat willen we niet. Wij zullen ook kijken of de technische staat in bredere zin een criterium kan worden. Dat is wel lastig, want wat is technisch slecht? Betekent het dat het fundament slecht is of

dat het dak slecht is? Maar wij gaan kijken hoe wij dat beter kunnen doen. Ik deel de mening die breed in de Kamer is geuit dat het nu verkeerd gaat, wanneer letterlijk iedereen voor de deur staat en zo snel mogelijk zijn subsidieaanvraag indient om maar niet te laat te zijn.

Ik kom bij de woonboten uit de motie-Leerdam. Mevrouw Van der Werf gaf het ook aan: zijn het roerende of onroerende zaken? Dat is door middel van een uitspraak van de Hoge Raad afgelopen jaar heel helder geworden. Drijvend, varend, het maakt niet uit; woonboten zijn roerende zaken. Het punt is of je dit vervolgens meeneemt in de cyclus van de monumentale waarden. Wij hebben er zo'n 200 000 geïnventariseerd. Dan hebben wij het niet alleen over woonboten, maar bijvoorbeeld ook over historische treinstellen, alles wat roerend is. Als wij die cyclus ingaan, zullen er ongetwijfeld verzoeken komen om ze te behouden. Gezien de huidige financiële middelen, hoeven wij niet te hopen dat er enorm veel geld bij komt om dat te doen. Dat zou betekenen dat er moet worden ingeteerd op de onroerende zaken. Ik kan het mooier maken dan het is, maar dat is de feitelijke situatie. Ik snap het punt van de heer Leerdam destijds in zijn motie en van mevrouw Klijnsma nu. Maar als wij daaraan beginnen, moeten wij het in brede zin doen; wij kunnen niet alleen woonboten doen. Dan beginnen wij wel ergens aan. Dan wordt het in ieder geval moeilijk om op dit gebied de taakstelling van ambtenaren te halen; laat ik het zo cynisch verwoorden.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Als ik goed ben geïnformeerd, heeft de Hoge Raad dit inderdaad als roerend bestempeld, maar heeft de Raad van State het als onroerend bestempeld. Dat maakt het nu juist zo lastig. Ik pleit ervoor om de Raad van State te volgen voor woonplekken die niet van plek veranderen, want dan ben je er in een keer uit.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik ben benieuwd naar welke uitspraak van de Raad van State mevrouw Klijnsma verwijst. Misschien kunnen wij dat zo uitwisselen en er eventueel in tweede termijn op terugkomen. Daar zit dan de bottleneck.

Versillende sprekers hebben vragen gesteld over de Conventie van Granada. Wij hebben niet het hele verdrag overgenomen, maar voldoen met hetgeen nu voorligt aan verdrag. Het is overigens een verdrag in het kader van de Raad van Europa. Het is dus niet een Europees verdrag in het kader van de EU, want dergelijke verdragen zijn altijd rechtens afdwingbaar via bijvoorbeeld het Europese Hof. In het kader van de Raad van Europa gaat het om de specifieke vertaling van verdragsteksten in wetgeving. Wij moeten ervoor zorgen dat er passend beleid wordt gevoerd. Naar onze mening passen de vergunningsvrije zaken die wij neerleggen ruimschoots binnen hetgeen het verdrag van Granada op dat punt aangeeft. De heer Van Dijk vraagt of dat via een AMvB kan. Ja, wij kunnen via een AMvB uitzonderingen op de plicht vormgeven, dus dat is geen probleem.

De discussie gaat inderdaad over de vraag wat noodzakelijke regels zijn en wat niet. Ook bij de heer Van der Ham proef ik dat hij onnodige regels wil afschaffen. De vraag is dan waar wij de grens leggen.

Kan alleen de overheid monumenten aandragen? Nee, via de RCE kan iedereen die aandragen op ieder gewenst moment. Het is wel een kwestie van hoe eerder hoe beter. Als iedereen het een dag van tevoren doet, wordt het voor de RCE onmogelijk om daarop te handelen. Ik schat overigens in dat wij ook weer niet zoveel pareltjes hebben gemist. Er is nog geen evaluatie van de monumenten van voor 1940. Wij zullen natuurlijk wel een evaluatie uitvoeren, maar dit doen wij sinds twee jaar niet meer. Over een jaar of drie gaan wij kijken hoe dit uitpakt. Via de tips merken wij dat het op een prima manier gaat. Soms filteren wij er nog wel eens wat uit.

De genoemde kleine mogelijkheid in de wet is daarmee aangegeven. Over de meldingsplicht heb ik het al gehad. Weten eigenaren voldoende? Vaak wel, soms niet, en daarom moeten wij die omslag vanuit de gemeenten proberen te faciliteren. Daarom willen wij ook die normering in werkzaamheden aanbrengen. Juist ook de bedrijven die de werkzaamheden uitvoeren moeten de kennis aandragen om het op een goede manier te doen.

Voor gevelreiniging is altijd een vergunning vereist. Daar kan zoveel verkeerd mee worden gedaan, dat het vergunningplichtig blijft. Kunnen wij verplicht onderhoud opleggen? Dat vereist dat gemeenten optreden. Vanuit mijn lokale periode ken ik prachtige panden naast het stadhuis in Utrecht, de Ubica-panden, die helaas gekraakt zijn. Daar is een visgraat op geschilderd, waar ik nog nooit handhaving op heb gezien. Dat is het eerste. Als er sprake is van verkrotting kunnen wij wel degelijk iets doen. In Roerdalen staat het St. Ludwigklooster, dat niet helemaal in de originele staat meer is. Dat heeft mede te maken met het feit dat de eigenaar wat anders denkt over de monumentale waarde dan wij. Overigens is dat nog een hele discussie, want eigenaren kunnen in beroep gaan. In deze casus komen allerlei voorbeelden bij elkaar. De provincie vindt dat het klooster helemaal geen monumentale waarde heeft. Vervolgens is het toch tot monument verklaard. Het dossier is inmiddels vrij dik. De rechter heeft onlangs uitgesproken dat de gemeente de eigenaar kan verplichten om onderhoud uit te voeren. De gemeente moet natuurlijk wel de middelen hebben om het onderhoud te laten uitvoeren, indien de eigenaar daar niet over beschikt. Daar zit een perverse prikkel in. Als je het helemaal juridisch vastlegt – zoiets proef ik in de benadering van de heer Van der Ham – is het bijna een uitnodiging aan slechtwillende eigenaren om te zeggen: als de overheid het wil afdwingen, moet zij een soort achtervang hebben. Van een kale kip valt niet te plukken. Tegen een boer met een slechte bedrijfsvoering, die aan het onderhoud van een monumentale schuur niet toekomt, kunnen wij wel zeggen dat het moet, maar dan valt hij om. Dan moeten wij als gemeente wat doen. Dat kun je ervoor overhebben, maar misschien kan die boer het wel betalen en denkt hij met de nieuwe wettekst in de hand: ik wacht het lekker af, want als ik lang genoeg wacht, doet de gemeente het voor mij. Daar zit een heel moeilijk aspect aan.

De heer **Van der Ham** (D66): Het aardige van een debat over monumenten is dat wij allemaal wel onze voorbeelden kennen. Ik kom uit het dorpje Nieuwkoop. Op elke foto van dat dorp was een prachtig schuurtje te zien. Op elk kaartje, op elk schilderijtje stond dat schuurtje. Het was in het bezit van een lokale kruidenier, die er gedurende twintig, dertig jaar niets aan deed. Hij wilde er eigenlijk iets anders neerzetten, maar dat mocht niet, want het was een monument. Hij heeft het schuurtje laten verkrotten, waardoor het onveilig werd voor de omgeving en uiteindelijk moest worden gesloopt. Via een omweg werd de sloopvergunning omzeild. Zo iemand kan dat dus misschien wel betalen, maar er is geen mogelijkheid om iemand daartoe te bewegen, bijvoorbeeld via een dwangsom, boetes of dat soort zaken. Als die mogelijkheid er is, wordt daarvan bijna nooit gebruikgemaakt. Nu staat in de wet dat bij vernieling en schade wel kan worden opgetreden, maar het sluipenderwijs toebrengen van schade is veel lastiger te beoordelen en wordt dan ook vrij weinig gedaan. De staatssecretaris gaf een voorbeeld en ik gaf een voorbeeld. Allemaal kennen wij daarvan wel voorbeelden. Hoe kunnen wij iets meer preventief zijn en dat soort lieden toch de duimschroeven iets meer aandraaien?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik heb het papiertje gevonden: daarvoor hebben wij artikel 11 van de Monumentenwet. Dat is precies waarom de rechtbank in de casus van St. Ludwig in Roerdalen heeft uitgesproken dat

de eigenaar wel degelijk verplicht is om maatregelen te nemen. Je kunt dus wel degelijk dwangsommen opleggen. Het is wel een heel intensieve procedure, die een gemeente ook moet aan willen gaan. In Roerdalen is dat gebeurd en de rechter heeft daarbij een voor de gemeente positief vonnis uitgesproken. Het kan dus.

Het handhaven van een onderhoudsplicht is inderdaad heel moeilijk. Daarin zit ook een soort perversiteit die wij niet zouden moeten willen, zeker gezien het feit dat een en ander op dit moment wel kan.

De heer **Van der Ham** (D66): Het amendement dat ik op dit punt heb ingediend, heeft tot doel om aan schade toebrengen, verwaarlozen en dat soort zaken, het onderhoud toe te voegen. Dit leidt ertoe dat in artikel 63 – ik ben even kwijt welke wet het precies is, maar ik meen de Monumentenwet – wordt gezegd welke stappen je in dat geval kunt ondernemen. De staatssecretaris spreekt over artikel 11. Daarin staat inderdaad dat verwaarlozing en dergelijke ook teruggevoerd kan worden op een gebrek aan onderhoud, maar dat heeft wel een hoog kan-gehalte. Ik ben niet van plan om elk probleem met onderhoud te gaan aanpakken, want dan zijn we erg duur uit. Dan ontstaan inderdaad perverse effecten. Het is echter mogelijk dat gemeenten in specifieke gevallen een sterkere troef willen hebben om op te kunnen treden. Mijn vraag is of het amendement dat ik heb ingediend, daaraan iets meer steun kan geven, bovenop de zaken die al in de wet zijn geregeld. Daarbij heeft men vaak te maken met het toebrengen van schade, waarmee de weg naar schade dus niet kan worden ondervangen.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Wij zijn best bereid om welwillend te bekijken in hoeverre je toch nog ergens een haakje kunt vinden. Naar onze mening leg je met het amendement in de huidige vorm toch te veel de plicht tot het plegen van onderhoud vast. De gevaren daarvan heb ik geschetst: wie gaat dat handhaven, wie treedt op als een eigenaar geen geld heeft voor onderhoud et cetera, et cetera?

Door het wetgevingstraject zitten wij in een tijds-klem. Willen wij de wind- en waterdichtregeling per 1 juli kunnen laten ingaan, dan moet het wetsvoorstel ook nog door de Eerste Kamer. Laat ik toezeggen dat wij nog wel even willen kijken in hoeverre aan het amendement van de heer Van der Ham nog te sleutelen valt. Dat zal dan wel zo ongeveer vandaag moeten. Ik geef echter eerlijk toe dat ik daar heel weinig fiducia in heb. Wij zijn het op zichzelf natuurlijk eens met het punt dat de heer Van der Ham aangeeft. Het gaat hem om de situatie waarin men nog net niet met een bulldozer naar binnen rijdt, maar waarbij het voor de rest wel erg duidelijk is dat men een pand gewoon in elkaar wil laten vallen. Laten wij bekijken hoe wij daar iets aan kunnen doen bovenop hetgeen er al is.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik heb begrepen dat in artikel 63, waar in mijn amendement naar wordt verwezen, een zorgplicht van de overheid is opgenomen. Daarin zit dus al een facultatief element waardoor de overheid wel degelijk ruimte heeft om naar bevind van zaken te handelen en pragmatisch te zijn. Volgens mij wordt daarmee ondervangen dat de overheid voor alles verantwoordelijk wordt, want dan krijgen wij inderdaad het probleem dat de staatssecretaris noemt. Ik laat mij op dat punt echter graag adviseren door de jurist van de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Zijlstra**: De koppeling van zorgplicht en onderhoudsplicht zorgt ervoor dat de overheid feitelijk voor haar rekening het onderhoud moet uitvoeren voor degene die het onderhoud wel zou moeten doen, maar dat om financiële of andere redenen niet kan. En dat is niet waar ik naartoe wil.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik begrijp dat. Dat moet het niet zijn. Maar het zou bijvoorbeeld ermee kunnen eindigen dat wordt gezegd «wij onteigenen iets of wij verplichten iemand tot verkoop» en dat bijvoorbeeld een lokale heemkundekring of zo iets daarop kan bieden voor een symbolisch bedrag en dat vervolgens in het bezit krijgt. Je hebt natuurlijk ook wel goedwillende lieden in een dorp of in een stad die dat, soms met particulier geld, wel willen overnemen. Dat gebeurt dus ook. Daar kan een overheid bijvoorbeeld een bemiddelende rol in spelen. Nogmaals, we moeten maar eens bezien hoever we kunnen komen op dit punt.

Staatssecretaris **Zijlstra**: We kijken er nog naar, maar ik zie buitengewoon weinig mogelijkheden. Ik ben het op zichzelf met het punt eens, maar we hebben daar een instrumentarium voor. Dat is artikel 11. We gaan vandaag gewoon nog even kijken of daarbovenop nog iets te doen valt zonder dat we ergens in een valkuil terechtkomen.

De heer **De Liefde** (VVD): Voorzitter. Wellicht kan ik hier nog een bijdrage aan leveren ten behoeve van het overleg dat in de loop van de dag nog zal plaatsvinden. Er zijn diverse gemeenten die gebruikmaken van een aantal instrumenten uit de Woningwet om handhavend op te treden, ook ten aanzien van eigenaren van niet-monumentale panden. De ene gemeente heeft het wat beter voor elkaar dan de andere. Volgens mij is datgene wat de heer Van der Ham beoogt, er al en is het amendement in die zin wellicht overbodig. Een tip mijnerzijds: kijk even naar de Woningwet en welke instrumenten die biedt.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Daarmee doelt de heer De Liefde waarschijnlijk op Bouw- en Woningtoezicht. Daar kunnen inderdaad heel veel van dit soort zaken al worden vormgegeven. Nogmaals, wij kijken er gewoon naar. De heer Van der Ham ziet een lek dat wij niet zien. Naar onze mening is het huidige instrumentarium voldoende. Ik vind het echter zo belangrijk dat ik best bereid ben om te kijken of we dat door de heer Van der Ham geconstateerde lek moeten dichten. Alleen voor zover wij dat nu kunnen zien, is er geen lek. Maar ik laat me graag overtuigen in dezen. Voorzitter. Ik ben toe aan de beantwoording van de vragen van de heer Bosma.

De **voorzitter**: Dat geeft mij de gelegenheid om nog even te melden dat de heer Bosma al ruim van tevoren had aangekondigd dat hij dit overleg op enig moment zou moeten verlaten. Dat is inmiddels al weer enige tijd geleden gebeurd.

Staatssecretaris **Zijlstra**: De heer Bosma heeft gevraagd hoe de afwijzing van zo'n aanwijzingsverzoek verloopt. Hij vroeg letterlijk: gaat dat per sms? Nee, daarbij is echt sprake van een complete lijst van de afwegingen en de argumenten op grond waarvan iets niet tot een monument wordt verklaard. Dat staat dus keurig op papier, met alle afwegingen binnen het beleidskader dat elke bewindspersoon neerlegt rond monumentenzorg. Dat doen wij naar mijn mening op een keurig nette manier. Hij heeft een vraag gesteld over het vervallen van de 50-jarengrens. Daar is de heer De Liefde vervolgens heel specifiek op ingegaan. Moet je nu die grens van 50 jaar helemaal afschaffen of moet je kijken naar 20, 25 of 30 jaar? Wordt de waan van de dag nu niet leidinggevend? Dat laatste is sowieso niet het geval. Ik zei net al dat iedere bewindspersoon aangeeft hoe en via welk afwegingskader hij of zij de beoordeling van monumenten wil laten plaatsvinden. Dat zal generiek toegepast moeten worden. Het kan niet zo zijn dat als we een Jan Marijnissen-museum willen behouden, een bewindspersoon dan even daarvan af gaat wijken. Nee, dat beleidsinstrument is generiek. Daar ben ik dus niet bang voor.

De kans dat iets van een paar jaar oud tot monument wordt verklaard, is natuurlijk niet groot. Dat toont ook wel de betrekkelijkheid aan van het feit dat je een grens van 10, 20, 30 of 50 jaar aangeeft. Wij zijn sowieso van mening dat die grens van 50 jaar veel te lang is. De heer De Liefde heeft zelf al terecht aangegeven dat gebouwen veel sneller worden afgeschreven. Gebiedsontwikkelingen gaan veel sneller dan in het verleden. Ik kan het iedereen aanraden: ga eens naar het nieuwe gebouw van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in Amersfoort. Dat is een fantastisch mooi gebouw. Je wilt ook voorkomen dat zo'n gebouw niet beschermd is als er sprake is van een gebiedsontwikkeling, bijvoorbeeld omdat er een hsl langs moet. Daarom schaffen wij die grens af. De kans dat het binnen een paar jaar om andere redenen een monument wordt, is niet enorm groot, maar het gaat juist om waardevolle nieuwe gebouwen met hoogstaande architectuur. Er zou hier misschien een heel mooi gebouw voor het Centraal Station komen. Dat is niet doorgegaan, maar je weet nooit hoe snel men tot een andere gebiedsontwikkeling komt. Dan willen wij de mogelijkheid hebben om toch te zeggen dat wij het gebouw zo waardevol vinden of zo veelzeggend voor de tijdgeest dat wij er een monument van maken om het te beschermen in bepaalde ontwikkelingen; dat is de portee van wat voorligt. «Bescherming» is relatief. Laten wij eerlijk zijn: ook een rijksmonument kan gesloopt worden. Dat zijn echter wel de laatste gebouwen die ten prooi vallen aan gebiedsontwikkelingen. Daarom willen wij de grens ook voor dit soort gebouwen loslaten, maar mijn oprechte mening is dat dit niet zal leiden tot de waan van de dag. De heer Bosma vroeg naar «Granada». Daar ben ik op ingegaan. Hij ging ook in op de gespecialiseerde bedrijven. De desbetreffende wens leeft ook bij ons. Wij hebben heel goede gespecialiseerde bedrijven die actief zijn in de restauratiebranche en die veelal werken met de zojuist door mij aangegeven normering. Daarom willen wij die normering breder trekken en op termijn koppelen aan de subsidieverstrekking om daarmee de kwaliteit van het geboden werk te verbeteren. Dat vinden wij heel belangrijk en daarmee onderschrijven wij wat de heer Bosma aangaf. Wat het ingezonden artikel van de heer Steehouwer betreft: volgens mij ben ik uitgebreid ingegaan op de meldingsplicht. Dat heeft overigens niets te maken met populisme of wat dan ook. De heer Bosma is nu niet aanwezig, maar zal hopelijk wel het verslag lezen. Wat mij betreft, moet hij kijken naar de door ons voorgestelde maatregelen, de inhoud daarvan, de daarover door mij gestuurde brief en de door mij in dit debat aangegeven zaken, die volgens mij allemaal inhoudelijke argumenten zijn. Dat heeft dus niet zoveel te maken met welke typering daarvan dan ook. De heer De Liefde sloeg de spijker op de kop, ook in het debatje van zojuist over de meldingsplicht. Het gaat toch een beetje om wantrouwen en vertrouwen. Vertrouwen wij die eigenaren nou wel of niet? Voor een groot deel wel, daar waar het gaat om onderhoudsplichtige zaken. Op heel veel andere punten van de monumentale waarde willen wij de vinger toch graag aan de pols houden. Daarom blijft daar de vergunningplicht bestaan.

Er moet inderdaad meer controlerend werk worden gedaan. Dat doe je door ervoor te zorgen dat een aantal zaken niet in het papierencircuit blijven. Ik ben al ingegaan op de 50-jarengrens en de subsidiesystematiek. Een andere vraag van de heer De Liefde was hoe eigenaren kunnen voorkomen dat hun pand een monument wordt. Ook dat kan immers gebeuren. Dat is in de wet geborgd: je kunt tegen een beschikking in beroep gaan, maar ik zeg daar eerlijkheidshalve bij dat de eigenaar, als wij iets cultuurhistorisch gezien van enorme waarde vinden, heel goede argumenten moet hebben waarom dat niet zo zou zijn. Dat is immers de kern van de monumentenwetgeving: onafhankelijke deskundigen bepalen – culminerend in de besluitvorming – dat iets een monument is. Het moet dus niet zo zijn dat, als een eigenaar dat liever niet heeft, hij snel zijn zin

krijgt. Zo is het dus niet, want je moet heel goede argumenten hebben om dit te voorkomen, maar het kan dus wel.

Mevrouw Van der Werf heb ik al aangegeven dat zij de spijker op de kop sloeg: de eigenaar van een monumentaal pand moet inderdaad met plezier iemand van Monumentenzorg kunnen uitnodigen. De koppeling met de ruimtelijke ordening is inderdaad een stap vooruit: vooraf in plaats van achteraf. Daardoor is er ook veel meer helderheid. Ik ben al ingegaan op het servicepunt en op de vraag wat ik doe om de zorgen van de gemeenten weg te nemen. De effecten gaan wij rapporteren.

Wat de schadevergoeding betreft: de partij die archeologisch erfgoed beroert – laat ik het zo noemen – dient inderdaad de kosten te dragen van het archeologisch onderzoek. Dat is de gouden regel. Mevrouw Van der Werf refereerde er echter terecht aan dat men bij onevenredige kosten een schadevergoeding kan vragen aan de betreffende gemeente. Daar zijn criteria voor. In dat rekenmodel spelen het inwonersaantal, de grootte van het project, de verdien capaciteit en van alles en nog wat een rol. Er is zelfs een overtreffende trap. Als de schadevergoeding dermate groot wordt dat die voor de gemeente moeilijk te dragen is, kan de gemeente weer een tegemoetkoming in de kosten krijgen van het Rijk, uiteraard ook op basis van bepaalde criteria. Dat gebeurt in de praktijk regelmatig.

Mevrouw Van der Werf heeft gevraagd hoe we voorkomen dat we twee keer hetzelfde doen. De portee van haar vraag was of we alles pas na twee jaar weten. Dat is niet het geval. Veertien dagen voor aanvang van het archeologisch onderzoek moet er een melding plaatsvinden. Dat betekent dat bij de allereerste inventarisatie van de archeologische waarde – bij het bureauonderzoek – al duidelijk moet worden gemaakt of ergens zal worden opgegraven. Omdat elk opgravingsbedrijf en elk archeologisch adviesbureau toegang heeft tot het hiertoe dienende registratiesysteem, Archis, kan iedereen zien of er iets aan de hand is. Zo wordt voorkomen dat er een tweejarige tussenperiode is waarin mensen langs elkaar heen zouden kunnen werken.

Ik ben al ingegaan op de systematiek van subsidiebeschikking.

Er is ook gevraagd naar de motie-Snijder-Hazelhoff/Koopmans. Hoe kunnen we voorkomen dat agrarische bedrijven een oogstseizoen missen? We zijn momenteel aan het evalueren in hoeverre de wet op dit gebied goed functioneert. Daarbij bekijken we of hier sprake is van een nationale kop. In het regeerakkoord hebben we al aangegeven dat we nationale koppen zo veel mogelijk willen wegnemen. We moeten echter eerst vaststellen of er sprake is van een nationale kop. Is dat niet het geval, dan gaat het hier om Europese regelgeving waaraan we gebonden zijn. Als er wel sprake is van een nationale kop, zijn er mogelijkheden om hier iets aan te doen. Het resultaat van de evaluatie komt in september of oktober naar de Kamer. Dan kunnen we duidelijkheid geven over de uitvoering van deze motie.

Mevrouw Van der Werf heeft ook gevraagd naar het liturgisch gebruik van monumenten. Laat ik beginnen met de eindconclusie: het komt helemaal goed. Hoe was de situatie en wordt de situatie? Ik zal geen verhandeling over de scheiding tussen kerk en staat bij mijn betoog halen, want dan wordt het buitengewoon complex. De situatie was als volgt. Als er sprake was van kleine wijzigingen aan kerkelijke gebouwen en als overheid en kerkgemeenschap het niet eens werden, werd de vergunning na afloop van de vergunningstermijn automatisch van rechtswege verstrekt. Dat werd door een wetswijziging feitelijk ongedaan gemaakt omdat er geen verstreking van rechtswege was. Die verstreking komt nu terug, niet alleen voor kerkelijke gebouwen, maar voor iedereen die niet binnen acht weken een beschikking heeft van de gemeente.

Nu zou de gemeente kunnen beschikken dat een wijziging niet mag. Dat kan echter niet bij kerkelijke gebouwen. In de Monumentenwet van 1961 is namelijk vastgesteld dat de overheid en de kerk altijd tot overeenstemming moeten komen over wijzigingen aan kerken. Als dat niet lukt,

verloopt de termijn en wordt de kerk van rechtswege altijd in het gelijk gesteld; daar komt het eigenlijk op neer. Ik handel momenteel naar die wet. Een en ander wordt geheel ingevuld naar de vastgestelde wensen van de Eerste Kamer. In die zin komt het dus helemaal goed. We zullen zien of er in de toekomst nog een herbezinning op dit punt komt, maar we handelen in elk geval naar de wens van de Eerste Kamer, die dit aan de orde stelde, en mevrouw Van der Werf, die vraagt of dit is geregeld. Het antwoord is dus ja. Wordt vervolgd, zeg ik met een knipoog.

De heer Van Dijk vroeg: is het spreken over die AMvB een soort toneelstukje? Nee, per definitie niet. Wij kunnen nu niets aan die AMvB doen. Deze is voorgelegd aan de Kamer. In de procedurevergadering van 16 december is het besproken. Toen heeft de PvdA als enige partij gezegd: wij willen er later in een breder verband nog over spreken, maar de AMvB kan door. Ik heb die AMvB dan ook doorgestuurd aan de Raad van State. Die procedure loopt nu gewoon, maar op een gegeven moment komt de AMvB bij mij terug. Als de Kamer zwaarwegende argumenten heeft, kan ik op dat moment inbreuk maken op de procedure. Dan moet de procedure helemaal opnieuw: de AMvB wordt gewijzigd en weer voorgehangen. Zo gaan we het hele circuit nog een keer langs. Daarvoor moet de Kamer dan wel heel zwaarwegende argumenten hebben. Wij hebben met elkaar een procedure afgesproken, en die loopt nu omdat de Kamer vond dat de AMvB door kon. Ik ga dus niet vanwege kleinigheden zeggen: weet u wat, we gaan het nog een keer opnieuw doen. Daar wordt men in ieder geval bij de Raad van State niet heel erg blij van. En wellicht evenmin op het ministerie, maar daar ben ik verantwoordelijk voor. De Kamer heeft echter altijd de mogelijkheid om op basis van inhoudelijke argumenten te zeggen: hier zien wij echt iets misgaan. Een bewindspersoon heeft dan altijd de bereidheid – dat geldt ook voor mij – om dat dan te verwerken. Als de Kamer duidelijk is, is het mijn democratische taak om aan die wens tegemoet te komen. Ik heb net hopelijk al gepassioneerd betoogd hoe ik over de meldingsplicht denk. Er zijn wat mij betreft meer argumenten nodig dan ik tot nu toe heb gehoord, maar wij hebben nog een tweede termijn tegoed.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dank aan de staatssecretaris voor het toelichten van de procedure. Ik heb al gezegd dat de Kamer – dat geldt ook voor mijzelf – zich heeft vergist door niet in december tijdig in te grijpen. Ik was zelf niet aanwezig bij de procedurevergadering; het is heel spijtig. De staatssecretaris zegt: als de Kamer zwaarwegende argumenten heeft, bestaat de mogelijkheid dat ik de AMvB teruggeef aan de Kamer. Ik concludeer dat dit zou kunnen blijken uit een uitspraak van de Kamer: een motie.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ja.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat moeten we dan maar bezien.

De **voorzitter**: Dat is een conclusie. De staatssecretaris rondt zijn betoog af.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Er staat nog een vraag open van de heer Van Dijk rond de monumentencommissie. Hij sprak over het bundelen van deskundigheid bij verschillende gemeenten. Dat lijkt me heel goed. Het is eigenlijk ook wat wij willen. Die deskundigheid moet op twee manieren worden aangewend. Ten eerste als vraagbaak voor de eigenaren van monumenten. Ten tweede als instrument om ervoor te zorgen dat er op deskundige wijze toezicht wordt gehouden op uit te voeren werkzaamheden, zodat wij voorkomen dat monumentale waarden verdwijnen. Die lijn is nadrukkelijk onze wens. Sterker nog, een monumentencommissie

moet men van rechtswege sowieso instellen. Als men het wil combineren, dan kan dat ook.

De heer **De Liefde** (VVD): In een interruptiedebatje vroeg ik de heer Van Dijk of die commissie handhavende taken zou moeten krijgen. Hij reageerde daar positief op. Ik ben benieuwd naar de reactie van de staatssecretaris daarop.

Staatssecretaris **Zijlstra**: De commissie hoeft geen uitvoerende bevoegdheden te hebben. Gemeenten moeten het wel zodanig vormgeven dat de handhaving wordt geborgd. De monumentencommissie beoordeelt wat wel of niet monumentaal is en geeft aan hoe bepaalde zaken moeten worden aangepakt. Dit moet worden doorvertaald in handhavingsbeleid. Het lijkt mij dat dit niet ligt bij de commissie zelf maar eerder bij uitvoeringsorganisaties. Ik zei het al huiselijk: met de fiets rondrijden en ervoor zorgen dat hetgeen op papier is afgesproken, in de praktijk wordt toegepast.

De heer Van Dijk vroeg: kloppen de cijfers van de staatssecretaris? Ik heb twee cijfers genoemd. Allereerst ruim 8000 fiscale aftrekken, om precies te zijn: 8500. De bron van deze cijfers is de Belastingdienst. Die cijfers zijn gecontroleerd in een evaluatie door PricewaterhouseCoopers. Ik hoop dat mij niet euvel wordt geduid dat ik dat betrouwbaar acht. Het rapport van PricewaterhouseCoopers is indertijd ook aan de Kamer gestuurd; zij kan dat dan ook verifiëren.

Wat de 2500 tot 3000 vergunningen betreft die jaarlijks afgegeven worden, is de bron de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de RCE. Gemeenten zijn namelijk verplicht om een afschrift van een vergunning naar de RCE te sturen. Ik heb zoveel vertrouwen in de lokale overheid dat ik ervan uitga dat gemeenten op dat punt de wet uitvoeren en dat ze, als ze een vergunning afgeven, dat ook netjes melden aan de RCE. Daarmee ga ik ervan uit dat ook deze gegevens correct zijn. Ook in dezen hoop ik dat het mij niet euvel wordt geduid dat ik ervan uitga dat die gegevens volslagen betrouwbaar zijn en niet gebaseerd zijn op een assumptie, een steekproef of wat dan ook. De gegevens zijn verkregen via wettelijke organen en wettelijke afspraken.

Tot slot heb ik alsnog het antwoord op een vraag van mevrouw Klijsma ten aanzien van de Hoge Raad en de Raad van State. Wij hebben inmiddels opgediept waar het verschil in zit. De uitspraak van de Hoge Raad dat een woonboot een roerend goed is, heeft betrekking op de Monumentenwet, in het kader van het Burgerlijk Wetboek. Er bestaat in Nederland ook een Woningwet, die op andere zaken van toepassing is. Op het gebied van de Woningwet is bepaald dat een woonboot als een onroerend goed moet worden beschouwd. Wetgeving kan buitengewoon interessant zijn. Kortom: het gaat om twee gescheiden zaken, maar het is helder dat woonboten in het kader van de monumentenwetgeving als roerend goed moeten worden beschouwd. Dit laat, nogmaals, onverlet dat een woonboot op het gebied van de woningwetgeving als een onroerend goed wordt beschouwd. Dat heeft belastingtechnische consequenties en dergelijke.

De **voorzitter**: Wij zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn van de kant van de staatssecretaris. De procedure is nu als volgt. De vergadering wordt vijf minuten geschorst. Dan kan het amendement van de heer Van der Ham worden bekeken. Gezien de bestaande afspraken moeten wij namelijk morgen stemmen. Dat moet dus adequaat worden kortgesloten.

Na de schorsing volgt de tweede termijn van de Kamer. Ieder heeft vijf minuten in de tweede termijn; de tijd voor het indienen van moties is daarbij inbegrepen. Daarmee moet men dus rekening houden.

De vergadering wordt van 15.15 uur tot 15.20 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw Klijnsma. Zij krijgt daarvoor, inclusief het indienen van moties, vijf minuten.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Voorzitter. Dat wordt dan even tak-tak-tak.

De **voorzitter**: Ja, dat hadden we afgesproken.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ik bedank de staatssecretaris voor de uitgebreide beantwoording; volgens mij heeft hij geen punt overgeslagen. Hij heeft overgebracht dat hij geïnteresseerd is in monumenten, maar ook niet meer dan dat. De warme liefde voor de monumenten haal ik er nog niet geheel en al uit, terwijl de medeoverheden, de gemeenten, juist vragen om die liefde meer vorm en inhoud te geven, door middel van een servicemoment en een meldingsplicht. We kunnen er nog uren over doorpraten. De staatssecretaris zou eigenlijk de kennis van de staat van zijn monumenten enorm belangrijk moeten vinden en die een warm hart moeten toedragen. Ik constateer dat hij dit minder heeft dan ik had durven dromen. Ik wil op dit punt graag een motie indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat eigenaren van monumentale panden onder deze wet meer vrijheid krijgen;

overwegende dat eigenaren ook in die gevallen waarin ze nu niet meer vergunningplichtig zijn, behoefte hebben aan informatie met betrekking tot verbouwingen en renovaties waarvoor onder de huidige wet geen vergunningplicht meer bestaat;

overwegende dat het van belang is dat gemeenten op de hoogte blijven van de staat van de monumenten binnen de gemeentegrenzen;

verzoekt de regering om gemeenten voor te schrijven een servicemoment met meldingsplicht in te richten, waar de eigenaren van monumenten advies kunnen inwinnen en waar zij moeten melden wat hun bouw- of renovatieplannen zijn,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Klijnsma en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 9 (32 433).

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ik constateer dat er een klein misverstandje is gerezen over de structuurvisie. In mijn eerste termijn heb ik gezegd: dierbare staatssecretaris, wilt u ook de provincies en de grote gemeenten die structuurvisies hebben, enthousiasmeren het erin te zetten? Ik heb dus niet gevraagd om een verplichting. De staatssecretaris heeft toegezegd dat hij zal doen wat ik vraag. Dat is mooi.

Over de corporaties heeft de staatssecretaris ook het een en ander gezegd. Ik ben blij dat hij in de context van Europa verder wil bekijken hoe

hij deze corporaties kan schragen. Edoch, ik dien er graag een motie over in. Het is namelijk wezenlijk dat juist voor dit onderdeel van de taken van corporaties de status van dienst van algemeen economisch belang aan de orde blijft.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat corporaties regelmatig monumenten verbouwen tot woningen;

overwegende dat de hoge kosten die deze verbouwingen met zich brengen het soms noodzakelijk maken dat deze woningen in het hogere segment worden verhuurd;

verzoekt de regering, ervoor zorg te dragen dat corporaties voor het omvormen van monumenten tot woningen blijven behoren tot diensten van algemeen economisch belang,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Klijnsma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 10 (32 433).

De heer **De Liefde** (VVD): Ik heb de staatssecretaris in eerste termijn een vrij helder betoog horen houden over dit onderwerp. Ik vraag mij af waarom de PvdA-fractie bij monde van mevrouw Klijnsma de behoefte heeft om een dergelijke motie in te dienen, terwijl de staatssecretaris al heeft aangegeven wat hij gaat doen. Ook heeft de staatssecretaris gezegd dat hij ons erover zal melden. Vindt mevrouw Klijnsma haar motie niet – laat ik het mild zeggen – volstrekt overbodig?

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Dat is inderdaad heel mild gezegd. Ik heb goed geluisterd naar de staatssecretaris. Hij heeft de brede context van Europa geschetst. Mijn motie zoomt in op slechts één aspect. Ik zou het heel prettig vinden als het kabinet daarover in brede zin nog eens heel goed wil doordenken. Mijn motie zoomt namelijk in op het aspect van het omvormen van de bestemming van een pand, van een monument naar een woonbestemming. In die context gaat het over het predicaat van een dienst van algemeen economisch belang. Dat is essentieel voor corporaties, omdat ze anders veel te weinig kunnen lenen en deze omvorming niet meer kunnen plegen. Het moet dus ook snel gebeuren.

De heer **De Liefde** (VVD): Dat was mij helder. Kan ik met mevrouw Klijnsma van de PvdA afspreken dat zij haar motie intrekt als de staatssecretaris klip-en-klaar toezegt dat hij dit meeneemt in hetgeen er komt?

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ik wacht de tweede termijn van de staatssecretaris af. Als hij er een termijn aan verbindt, valt er met mij over te praten. Maar het hangt natuurlijk ook erg af van wat er uiteindelijk uitkomt.

Voorzitter. Het is heel fijn dat de hulp voor de gemeenten is toegezegd.

Dan de financiën: inclusief fiscale aftrek 150 mln. Ik wil graag van de staatssecretaris weten wat nu precies subsidie is en wat fiscale aftrek. Ik wil dus even de onderverdeling.

Over de subsidieverstrekking heeft de staatssecretaris toegezegd dat hij met een nieuwe methode komt. Hij evalueert althans de huidige subsidieverstrekking en gaat dan nadenken over hoe of wat. Ik zou het plezierig vinden als de staatssecretaris een ding daarbij zeer hoog in het vaandel houdt. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het aanvragen van subsidie voor renovatie en onderhoud van monumenten wordt verstrekt volgens de systematiek «wie het eerst komt het eerst maalt»;

overwegende dat door deze toewijzingssystematiek een groot aantal monumenten jarenlang van subsidie verstoken blijft;

overwegende dat deze toewijzingssystematiek tot gevolg heeft dat sommige historische objecten verloederen;

verzoekt de regering om te komen tot een eerlijke en adequate verdelings-systematiek, waarbij aanvragen worden beoordeeld op de inhoud en niet op het willekeurige «wie het eerst komt het eerst maalt»-criterium,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Klijnsma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 11 (32 433).

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Voorzitter. Het is voor mensen die op een woonboot wonen volstrekt onlogisch dat de Raad van State iets anders vindt dan de Hoge Raad qua roerend en onroerend en dat dit is geconstateerd op basis van verschillende wetgeving. Het gaat om een bijzonder beperkt aantal boten, maar wel om mooie woonboten, juweeltjes echt, ook monumentaal. Wil de staatssecretaris met de vertegenwoordigers overleggen over de vraag hoe je hier een mouw aan past, want dat moet toch kunnen? Dat lijkt me zo klaar als een klont. De heer Van Dijk dient hier nog een amendement voor in, waar ik sympathiek tegenover sta. Mijn laatste punt is de Conventie van Granada. Ik heb begrepen dat het vergunningsvrije wat we nu afspreken, daarbinnen past. Ik ben daar verheugd over.

Resteert mij alleen nog te zeggen dat ik constateer dat de staatssecretaris met de mond heel erg belijdt dat hij monumenten een warm hart toedraagt, maar of dat warme hart er daadwerkelijk is, daar zet ik mijn vraagtekens bij.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Ik vond een aantal antwoorden van de staatssecretaris overtuigend. Het is ook goed dat je bekijkt in hoeverre je elkaar kunt overtuigen als je samen met een probleem worstelt. Op het punt van de vraag of we nog een voetje in de wet moeten hebben, heeft de staatssecretaris mij ervan overtuigd om het zonder dat

voetje te proberen en erop te vertrouwen dat de RCE het goed gaat organiseren.

De staatssecretaris zegt dat hij gaat evalueren. Ik vind het lastig om verder te gaan op een ingeslagen weg zonder dat er een evaluatie aan ten grondslag ligt van een eerdere verandering van de wet. Ik heb groot vertrouwen in de staatssecretaris dat hij dit punt serieus neemt. De regel moet wel zijn dat we pas verder gaan met iets doorvoeren als we de evaluatie in handen hebben, maar in dit geval kunnen we aan een paar praktische voorbeelden zien dat niet wordt doorgeakkerd als eenmaal een weg is ingeslagen en dat er dus helemaal niets meer veranderd kan worden als er bijvoorbeeld een juweeltje opduikt. Dat voordeel van de twijfel geef ik de staatssecretaris.

Ik ben zeer benieuwd wat er uit gaat komen op het punt van de corporaties. Het zou heel zonde zijn als we corporaties, zeker als ze in binnensteden gemengd wonen en dergelijke willen bevorderen, niet de mogelijkheid geven om er om een goede manier mee om te gaan. Natuurlijk willen we niet dat ze zich eindeloos in megaprojecten gaan storten, waar we de afgelopen jaren ook voorbeelden van hebben gezien, maar dit zijn nu juist de symbioses die de staatssecretaris en ikzelf hebben genoemd die juist zo goed zijn in Nederland. Monumenten zijn zaken waarin geleefd wordt in Nederland. Ik hoop echt dat de staatssecretaris daar ver in zal komen. Hij is bezig de Europese regels op heel veel andere punten aan te pakken. Ik vraag hem om dit iets meer prioriteit te geven. De staatssecretaris heeft gezegd dat hij heel veel gaat investeren in de informatievoorziening. Dat vinden wij goed. Wat de meldplicht betreft, heeft hij mij voor een deel kunnen overtuigen, maar ik twijfel over wat zich binnen een woning afspeelt. Dat is ongelooflijk lastig. Dat moet een beetje op het gevoel van de mensen in zo'n stad of dorp gaan. Zij moeten goed rondkijken wat er gebeurt. De voorbeelden dat op vrijdagavond een container wordt neergezet die maandagochtend weg is, ken ik ook. Daar moet je vooral op handhaven. Maar ik kan mij voorstellen dat gemeentes geholpen worden om een norm te stellen voor de buitenkant. Dan gaat het om de beschermde stads- en dorpsgezichten. Ik vind het redelijk dat de regering niet vanuit het Rijk een en ander wil gaan afdwingen bij gemeentes. Daar gaat de motie van mevrouw Klijsma en de heer Jasper van Dijk ook een beetje over. Daarin wordt gesteld: het moet verplicht van bovenaf gebeuren. Ik begrijp het bezwaar van de staatssecretaris daartegen, want de ene gemeente heeft dat nodig en de andere niet. In een aantal gemeentes wil een aantal wethouders, trouwens ook van CDA- en VVD-huize, dat instrument graag hebben. Waarom maken wij het dan niet facultatief? Vandaar dat ik de volgende motie indien.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de buitenkant van monumenten alsook de omringende panden beschermde dorps- en stadsgezichten vormen;

verzoekt de regering, in de algemene maatregel van bestuur ruimte te laten voor lokale overheden om desgewenst een lokale meldingsplicht in te stellen binnen beschermde dorps- en stadsgezichten voor het bouwen op binnenterreinen, alsmede veranderingen van gevels en dakvlakken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 12 (32 433).

De heer **Van der Ham** (D66): Ik vraag aan de staatssecretaris om straks, als de AMvB terugkomt, te bezien op welke manier hij gevolg geeft aan deze motie. Hij zou bijvoorbeeld kunnen zeggen: wij gaan niet het hele dorp of de hele stad tot beschermd gezicht verklaren. Dat moet omschreven worden. Ik roep hem dus op tot enige strengheid van de rijksoverheid bij het bepalen in hoeverre dat facultatief is. Het moet niet weer een vrijplaats worden om maar weer alles dicht te metselen. Maar het is geen vergunningsplicht, want mensen zijn nog steeds niet vergunningsplichtig. Maar als lokale overheden wel brood zien in een meldingsplicht, als zij dat qua bureaucratie aankunnen en het ze niet te veel kost, laat ze dan maar lokaal aan de gang gaan en dat maar bewijzen. Die mate van decentrale ruimte mag je als liberale overheid wel laten. Ik krijg hier nog heel graag een reactie op.

Ten slotte kom ik bij mijn amendement (32 433, nr. 8). Ik heb rondgevraagd naar de juridische aspecten hiervan. Volgens artikel 62, lid 2 van de Monumentenwet 1988 zijn daar bestuursrechtelijke handhavinginstrumenten uit de Wabo op van toepassing. Die zouden goed complementair aan mijn amendement kunnen dienen. Daar wordt in mijn amendement onder K ook naar verwezen. De staatssecretaris zei dat dat zou kunnen leiden tot een heel handhavingscircus. Ik weet zeker van niet, want de bovenstaande leden waarin schade en dat soort zaken al zijn geregeld, leiden daar ook niet toe. Dit is in hetzelfde kader geplaatst, dus de vrees van de staatssecretaris dat het zou kunnen leiden tot een verplichting voor de overheid om bijvoorbeeld meer subsidies te verlenen, is niet van toepassing, want dan zou die ook al op de eerdere leden van het amendement van toepassing zijn. Daarmee is het dus wel geborgd. Graag krijg ik een reactie op het amendement, als de staatssecretaris die al kan geven.

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de heer De Liefde voor zijn tweede termijn.

De heer **De Liefde** (VVD): Voorzitter. Ik bedank de staatssecretaris voor zijn heldere beantwoording. In tegenstelling tot mevrouw Klijnsma van de Partij van de Arbeid heeft de VVD-fractie er, meer dan al het geval was op basis van de schriftelijke uitwisseling van gedachten met de Kamer, vertrouwen in dat de staatssecretaris zijn hart op de goede plek heeft ten aanzien van monumentenzorg. Ik spreek even over het hoofd van de voorzitter heen tegen de mensen hier in de zaal en in de rest van Nederland als ik zeg: ik hoop dat een aantal zorgen die u had, zijn weggenomen. Ik kan mij namelijk niet aan de indruk onttrekken dat een aantal van de opvattingen die in Nederland leven, gebaseerd zijn geweest op onjuiste en incomplete informatie. Ik ben erg benieuwd wie er nog steeds wil volhouden dat het kommer en kwel is. Met die mensen ga ik graag het debat aan, niet in deze zaal maar op andere podia. De staatssecretaris zegt dat hij zich bij het afschaffen van de 50-jarengrens geen zorgen maakt over het gedrag van zijn eventuele opvolgers: we zullen geen Jan Marijnissen-musea van een jaar oud direct als monument bestempeld zien. Ik heb voldoende vertrouwen in het vertrouwen dat de staatssecretaris in zijn opvolgers stelt. Ik had een amendement in overweging, maar dat zal ik niet indienen. Wel spreek ik de hoop uit dat de opvolgers van deze staatssecretaris net zo consciëntieus zijn als hijzelf. Ten aanzien van eigenaren die niet willen dat hun pand tot monument wordt verklaard, heeft de staatssecretaris een heldere procedure beschreven. Ik denk wel dat er een situatie van David versus Goliath zou kunnen ontstaan wanneer een overheid in al haar wijsheid en met al haar

experts zegt dat iets echt een monument is, en daarover van mening verschilt met het individu dat het pand in eigendom heeft. Daar hebben we nu echter geen pasklaar antwoord op. Ik zal mij daar dus nog over buigen en erop terugkomen.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Ik neem aan dat de heer De Liefde weet dat David heeft gewonnen.

De heer **De Liefde** (VVD): Ja, in dat verhaal wel. In de praktijk lukt dat echter helaas niet elke David. En dan zijn wij er als politici om ervoor te zorgen dat de overheid niet te veel macht krijgt. Daarin verschillen de partijen echter qua inzet.

Mevrouw **Van der Werf** (CDA): Voorzitter. De CDA-fractie dankt de staatssecretaris voor zijn uitgebreide beantwoording. We hebben op alle vragen een antwoord gekregen.

Ik begin met de toezegging over monitoring en evaluatie. Dat lijkt, zoals het gebracht werd, een standaard procedure. Wij vragen de staatssecretaris om daarbij niet alleen te kijken naar de resultaten ten aanzien van monumentenzorg, maar ook naar de cultuuromslag die bij gemeenten moet plaatsvinden, al is het maar in de vorm van voorbeelden en het inrichten van een servicepunt en een website met informatie: hoe gaat dat in de gemeente? Dat zien wij graag toegevoegd aan de monitoring en evaluatie.

Dan de ondersteuning van gemeenten. Het infopakket bij notariële overdracht lijkt ons goed. Wij doen nog de suggestie om de digitale handreiking ook als URL te vermelden in het infopakket, uiteraard met verwijzing naar lokale aanvullende mogelijkheden. Dat is niet alleen voor gemeenten, maar ook voor bewoners interessant.

Over de systematiek ten aanzien van de subsidieverstrekking is al veel gewisseld. Misschien hoor ik andere dingen of luister ik anders dan mevrouw Klijnsma, maar ik heb de staatssecretaris ruimhartig horen toezeggen dat hij die in het komende jaar van haver tot gort opnieuw gaat bekijken, daarbij ook ons punt meenemend over het niet oplopen van achterstallig onderhoud. Wij hadden daarover een motie in voorbereiding, maar die zullen we niet indienen nu de staatssecretaris dit heeft toegezegd.

Wat betreft de liturgische wijzigingen: hartelijk dank, mede namens de ChristenUnie. Ik geloof dat we allebei snel bijleren op het onderwerp. We zullen er dus op letten. We zullen natuurlijk in de gaten houden of dit zo blijft doorgaan.

Tot slot een punt waarvoor ik niet een heel concrete maatregel heb. Ik zit toch een beetje met de woonschepen. De staatssecretaris zegt dat het er 200 000 zijn. Dat is wel zo, maar daaronder zitten een stuk of tien juweeltjes, die letterlijk tussen wal en schip vallen. Ze vallen niet onder de Woningwet vanwege het onderscheid tussen roerend en onroerend. Dat doet tekort aan een onderdeel van onze samenleving, die letterlijk is gebouwd op het water. Misschien is het enige dat ik de staatssecretaris kan vragen, of zijn ministerie nog eens met de vertegenwoordigers van deze mensen kan praten, om te bekijken of er nog iets te doen valt. Het onderwerp gaat me namelijk aan het hart.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Dank voor de antwoorden. Ik heb gezegd dat ik van mening ben dat de staatssecretaris een risico neemt met zijn beleid. Dan gaat het mij natuurlijk met name om het vergunningsvrij bouwen. Het zou zo pijnlijk zijn als we hier over enkele jaren weer zitten om over de aangerichte schade te debatteren. Daarom steun ik de motie die ik samen met de PvdA-fractie heb ingediend om tot een meldingsplicht te komen. We zullen zien hoe de Kamer daarover gaat stemmen.

Ik heb een vraag gesteld over de commissie voor stedelijke kwaliteit. De staatssecretaris was daar erg positief over. Hij vond ook dat gemeenten met commissies konden komen. Mijn motie daarover zal ik niet indienen, want er worden al zo veel moties ingediend. Ik ben blij dat de staatssecretaris dat overneemt.

Dan kom ik op mijn vragen over het beschermd regime en de overgangsregeling voor de komende vijf à tien jaar. Daar had ik ook een motie over klaarliggen. Ik heb de staatssecretaris gevraagd of hij daarnaar wil kijken. Er komt nu een vacuüm, een periode waarin de gemeenten nog niet zijn ingesteld op het nieuwe regime. Ik heb hem gevraagd of hij daar een regeling voor wil maken. Die vraag stel ik hem nu opnieuw omdat ik daar wel op wil aandringen, maar ik ga er geen motie over indienen. Ik vind dat we dit gewoon in het debat moeten kunnen doen. Als de staatssecretaris dat niet wil, is dat heel jammer, maar dan laat ik het daarbij.

Dan zijn er twee punten waarover ik wel een motie wil indienen. De eerste mag gerust een nucleaire optie genoemd worden.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat in het Europese verdrag van Granada, artikel 2, 3 en 4, gesteld is dat overheden verplicht zijn tot het toepassen van controle en goedkeuringsprocedures met het oog op de wettelijke bescherming van monumenten;

van mening dat het beschermen van monumenten door overheden door de nieuwe voorstellen niet meer mogelijk is;

verzoekt de regering, de voorliggende AMvB terug te nemen en met deskundigen en gemeenten te komen tot betere voorstellen op het gebied van al dan niet vergunningvrij bouwen en het – mogelijk – terugdringen van regels met als uitgangspunt de monumentale bescherming van monumenten, gebouwen die een architectonische eenheid vormen en landschappen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 13 (32 433).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Mijn tweede motie gaat over het opnemen van een structuurvisie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de aanbeveling om een cultuurhistorische paragraaf op te nemen in gemeentelijke en provinciale structuurvisies niet is overgenomen;

overwegende dat dit standpunt de werking van de nieuwe instrumenten Wabo en Wro miskent;

overwegende dat voor afwijkingen van het bestemmingsplan op grond van de Wabo een omgevingsvergunning vereist is;

overwegende dat die omgevingsvergunning slechts gehonoreerd kan worden indien de voorgestelde ruimtelijke ingreep voldoet aan «goede ruimtelijke ordening»;

van mening dat ieder bouwinitiatief getoetst moet worden aan het bestemmingsplan, terwijl bij cultuurhistorische afwijkingen door vergunningvrij bouwen in beschermde stads- en dorpsgezichten toetsing niet meer verplicht is;

van mening dat waar geen vergunning verplicht is, geen beroep en bezwaar door belanghebbenden mogelijk is;

verzoekt de regering, in de wet op te nemen dat in gemeentelijke en provinciale structuurvisies een cultuurhistorische paragraaf wordt opgenomen, waarbij het hebben van een beeld- en kwaliteitsplan een vereiste is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 14 (32 433).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb een amendement ingediend over de woonboten. Als het goed is, is dat nu ook ingediend door mevrouw Klijsma.

De vergadering wordt van 15.10 uur tot 15.20 uur geschorst.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Voorzitter. Ik ga maar weer het rijtje af. Laat ik beginnen met wat mevrouw Klijsma heeft gezegd. Eigenlijk zei zij: de liefde van de staatssecretaris voor cultuurhistorisch erfgoed is vooral in woord en niet in daad. Dat werd wat luchtig gebracht, maar ik zeg iets minder luchtig terug dat ik het daar compleet mee oneens ben. We kunnen namelijk sterk van mening verschillen over de wijze waarop je een en ander moet vormgeven, maar dat heeft niets te maken met het wel of niet hebben van liefde voor cultuurhistorisch erfgoed. Ik ga hier geen beschouwing houden over wat ik wel en niet leuk vind of belangrijk et cetera, maar die insinuatie is niet juist. Wij verschillen, ook gezien de eerste motie, fundamenteel van mening over hoe je op de juiste manier vormgeeft aan het beschermen van monumenten en monumentale waarden.

De portee van de meldingsplicht – daar gaat het feitelijk over – is dat ik er oprecht van overtuigd ben dat we onszelf voor de gek houden als we denken dat de rijksoverheid of de gemeentelijke overheid alles kan controleren door middel van plichten en vergunningen. Ik zei het in eerste termijn al tegen de heer Jasper van Dijk: we kunnen er een jaar over praten en dan worden we het nog niet eens. Het is namelijk bijna een ideologisch verschil; dat geef ik toe. Het gaat om klein onderhoud: het met dezelfde verf schilderen van de kozijnen, het ontroesten van bijvoorbeeld sierhekwerk en dergelijke. Als je de vergunningsplicht afschaft, word je als gemeente veel opener. Daardoor zullen mensen sneller naar je toe komen. Ik ben ervan overtuigd dat je juist daarmee onwetende eigenaren van monumenten verleidt om gebruik te maken van de beschikbare kennis en

kunde. Dat doe je niet door er weer een plicht op te leggen. Ik respecteer dat we daarover van mening verschillen. Ik begrijp de gedachtelijn van mevrouw Klijnsma en hoop dat zij begrijpt wat die van mij is. Dat heeft niets te maken met de vraag wie er meer of minder gevoel heeft bij cultuurhistorisch erfgoed, mevrouw Klijnsma of ik. Laat ik het maar gewoon zo zeggen dat ik daar afstand van neem.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): De staatssecretaris slaat de spijker op zijn kop. Wij kijken, vanuit onze eigen achtergronden, fundamenteel anders naar dit soort fenomenen. Gelukkig is de Monumentenwet er en gelukkig stelt de staatssecretaris niet voor om die af te schaffen. Ik durf de stelling aan dat omdat de Monumentenwet er is, met alles erop en eraan, wij zo'n prachtig monumentenbestel hebben in dit land. Ik zal proberen, waar ik kan, dat te blijven schragen, met dien verstande dat als het te bureaucratisch is, je natuurlijk zaken moet durven onderkennen. De Monumentenwet moet ook mee met de tijd. Op dit punt verschillen wij fundamenteel van mening; zo simpel ligt het.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Inderdaad verschillen wij daar fundamenteel over van mening. De Monumentenwet, die overigens Kamerbreed wordt gedragen, is een belangrijke pijler. Echter, een minstens zo belangrijke pijler – dat is de groep die zo af en toe bijna als een soort verdachte voorbijkomt in discussies, niet eens zozeer hier, maar wel in ingezonden stukken – is de eigenaar, die met liefde grote investeringen doet in monumenten. Dat is een heel belangrijke pijler voor onze monumentenzorg. Het is een groot goed dat in Nederland eigenaren zo veel geld willen steken in renovatie en in onderhoud van hun monument. Deze staatssecretaris heeft er vertrouwen in dat deze mensen dat op een goede manier doen. Hij heeft er geen vertrouwen in dat wij de zaak kunnen borgen met alleen papieren vergunningstrajecten. Wij willen naar buiten toe juist de omslag maken naar servicegericht en daarmee ook handhavinggericht werken. Maar zoals wij al constateerden, hebben wij op dat punt een fundamenteel verschil van mening. Dat respecteer ik dan weer van de kant van mevrouw Klijnsma.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): De staatssecretaris zal begrijpen dat heel helder moet zijn dat ik al die eigenaren en die vrijwilligers in monumentenland juist een bijzonder warm hart toedraag. Ik noem niet voor niks ook de vrijwilligers. Vandaag komt er bijvoorbeeld weer iets binnen over molenaars; dat zijn ook van die vrijwilligers in monumenten. Ik merk zo nu en dan dat wij daar een onsje extra op kunnen doen. Over de eigenaren en de vrijwilligers verschillen wij niet van mening, maar wel over de manier waarop wij op basis van onze wetgeving ervoor kunnen zorgen dat onze monumenten tot in lengte van jaren monumenten blijven.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik wil nog een opmerking maken. Als men een hek wil ontroesten, moet men kennelijk toch een vergunning aanvragen of dat melden. Dus ja, wat is vertrouwen?

Mevrouw Klijnsma vroeg naar de onderverdeling van die 150 mln. Dat is 58 mln. BRIM, 23 mln. compensatie vrijstelling overdrachtsbelasting, 16 mln. restauratiesubsidie en zo'n 60 mln. fiscale aftrek. Dat laatste fluctueert natuurlijk, want dat is een open einde dat hoger en lager kan uitvallen. Dit sluit op 157 mln.

Op de woonboten kom ik terug bij het amendement van de heer Van Dijk. De motie van mevrouw Klijnsma op stuk nr. 9 is een curieuze. In de tweede overweging staat: «met betrekking tot verbouwingen en renovaties». Voor renovaties geldt sowieso altijd de uitgebreide procedure. Om die reden is hetgeen in deze motie staat al vreemd. In de derde overweging staat: «gemeenten op de hoogte blijven van de staat van de monumenten». Dat willen wij via de monitor doen, niet via een

meldingsplicht. Wij hebben net al de discussie gehad over het servicegerichte werken. Ik ben het daarmee eens, maar niet via een meldingsplicht. Als wij daarmee een extra procedure invoeren, zal dat ongetwijfeld leiden tot een claim via de VNG voor extra bestuurslasten voor de lokale overheden en daarmee tot een extra geldstroom richting de lokale overheden. Ik ontraad de motie daarom sowieso. Als mevrouw Klijsma de motie wil handhaven, zou het handig zijn om het punt van de renovatie eruit te halen en om aan te geven dat er geen extra middelen naar de gemeenten moeten gaan om dit te genereren. Maar nogmaals, de meldingsplicht is het fundamentele punt. Dat vind ik het ontraden van deze motie sowieso waard.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik vind het toch wel wat merkwaardig dat de staatssecretaris nu ook het argument van de financiële middelen erbij haalt. Daarmee suggereert hij een beetje dat dit ook een heel grote rol voor hem speelt: als wij een meldingsplicht invoeren, gaat dat weer geld kosten en gaan de gemeenten weer claimen. Volgens mij moet het eerst gaan om de inhoud: wat vinden wij het belangrijkste argument om het wel of niet te doen? Maar goed, die discussie hebben wij net al gevoerd. Ik heb nog een vraag die al eerder is gesteld. Dat is de vraag of de AMvB boven de bestemmingsplannen gaat, indien dit allemaal wordt uitgevoerd.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik ben in eerste termijn uitgebreid ingegaan op de inhoudelijke argumenten waarom ik de meldingsplicht afwijs. Ik had in de eerste termijn nog de ijdele hoop dat ik op basis van inhoudelijke argumenten de Kamer zou kunnen overtuigen om vooral geen motie in te dienen. Ik geef nu dit extra argument erbij. Misschien kan dat u alsnog over de streep halen.

De wet is leidend. Binnen de Wabo kunnen wij via AMvB uitzonderingen bepalen. Daarmee is het vehikel van wet plus AMvB altijd bovenliggend boven bestemmingsplannen.

De tweede motie van mevrouw Klijsma betreft de corporaties. Ik heb in eerste termijn al aangegeven dat ik sowieso onderzoek wat de consequenties precies zijn en hoe wij ze kunnen ondervangen. Met deze motie wordt mij gevraagd om de corporaties weer op te nemen in de lijst van diensten van algemeen economisch belang, de lijst van organisaties die monumentenzorg mogen verrichten met lage leningen etc. Dat is een heel lang traject geweest. De lijst is in Brussel vastgesteld na onderhandelingen die door het vorige kabinet, door minister Van der Laan, zijn gevoerd. Ik zou kunnen zeggen: wij gaan weer naar Europa toe met de vraag of wij de lijst kunnen wijzigen. Maar dat lijkt mij vooral een theoretische mogelijkheid, aangezien het onderhandelingsproces enorm is geweest. Het is erg optimistisch om te veronderstellen dat nieuwe onderhandelingen aan de orde kunnen zijn. Wel herhaal ik mijn toezegging uit de eerste termijn. Europa heeft een en ander vastgesteld in onderhandeling met Nederland. Dat is tot een eindresultaat gekomen. Wij onderzoeken wat de consequenties zijn en hoe wij ongewenste effecten zo veel mogelijk kunnen voorkomen. Daarover ga ik aan de Kamer rapporteren. Het lijkt mij weinig zinvol bestede energie om het hele proces daaraan voorafgaand opnieuw te gaan doen. Ik ontraad de motie.

De derde motie van mevrouw Klijsma betreft de nieuwe subsidiesystematiek. Ik weet niet wat ik meer moet zeggen dan in eerste termijn. Volgens mij heb ik alles wat mij in deze motie gevraagd wordt, volledig en totaal toegezegd. De motie is wat mij betreft dus overbodig.

Ik kom op de motie van de heer Van der Ham. Moet je bij de beschermde stads- en dorpsgezichten de gemeenten de mogelijkheid geven om het wel of niet te doen? Dat klinkt sympathiek ...

De heer **Van der Ham** (D66): ... en het kost niets.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Het kost een wetgevingstraject. Wij hebben de Wabo, omdat wij met zijn allen af wilden van de wildgroei aan verschillende procedures, vergunningen, etc. Wij wilden naar één situatie harmoniseren. Dat is in de Wabo gebeurd. In de Wabo is de rijksoverheid bevoegd om regels te stellen, niet de lokale overheid. Met deze motie wordt mij gevraagd om de gemeente de regelstellende instantie te maken. Dat is in strijd met de Wabo. Als de heer Van der Ham dit wil, moet hij de Wabo aanpassen. En dat is in strijd met het doel van de Wabo. Het lijkt mij dus niet verstandig om dit te doen. Ik ontraad de motie.

De heer **Van der Ham** (D66): Een meldingsplicht is geen vergunningsplicht. Je meldt iets en dan weet de overheid het. That's it. Voor de rest is dit geen regel die zo zwaar weegt, dat je een vergunning overtreedt doordat je iets meldt. Het is een inkennisstelling. Het is een heel andere vorm dan het facultatief maken van de vergunning.

Staatssecretaris **Zijlstra**: De gemeente zou dan bepalen of er wel of geen meldingsplicht komt. Daarmee zou de gemeente de instantie zijn die bepaalt of regelgeving wel of niet wordt ingevoerd. Immers, het is in principe vergunningsvrij, tenzij de gemeente een extra procedure invoegt. Daar zit het conflict met de Wabo. Ik snap de inbreng, maar het is wel degelijk in conflict, want de gemeente zou er de bepalende instantie mee worden. Uit die procedure volgt of er wel of niet een vergunning moet komen. Hoe breed die ook wordt ingevuld, uit de discussies over de meldingsplicht krijg ik vaak de indruk dat men denkt dat meldingsplicht iets is van het sturen van een sms'je of het geven van een kattebelletje aan de gemeente. Dat is dus niet zo. Als een gemeente of een andere overheid een meldingsplicht instelt, al is het in de veel lichtere vorm die de heer Van der Ham voorstelt, dan moet zij daar een heel fatsoenlijke, waterdichte en goed gedocumenteerde procedure van maken. Melden dient te geschieden met alle daarbij behorende documentatie om het voor de ambtenaar mogelijk te maken om te bepalen of er wel of geen vergunningplicht is. Met een beroepsprocedure en alles daaromheen. Dat is wel degelijk in strijd met de Wabo. Ik kan het niet mooier maken dan het is. Ik ontraad daarom de motie.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik vind het interessant hoor, en ik sta er ook zeker voor open. Als dat echt in strijd is met een wet, dan moeten wij dat zo niet doen, maar naar mijn mening volgt uit een meldingsplicht geen andersoortig juridisch traject. Je meldt het en dat is het. Die meldplicht lijkt mij zo'n licht middel dat je dat niet kunt vergelijken met een ander soort regelgeving. Het woord «meldplicht» is misschien een beetje te hard voor dat wat je van mensen vraagt. Het is een plicht, maar het heeft niet dat soort consequenties.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Het draait om twee zaken. Of je houdt de vergunning voor iedereen in stand. Dan geldt overal het zelfde en dan moeten alle gemeenten de vergunningsprocedures hanteren. Of je doet het niet. Dat is wat wij voorstellen. Doe je het niet en geef je de gemeente toch de mogelijkheid om een meldingsplicht in te stellen...

De heer **Van der Ham** (D66): Dat is geen vergunningsplicht.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Nee, maar het punt is dat de meldingsplicht kan leiden tot een vergunningsaanvraag. Daarmee heeft het wel degelijk de impact die de heer Van der Ham noemt en daarmee is het wel degelijk in strijd met de Wabo. Het recht ken bijzondere situaties. Hier is wel degelijk sprake van een conflict. Je hebt een meldplicht. Dat bepaalt de gemeente. In de ene gemeente heb je die plicht dus wel, maar in de andere niet. Dat is immers de essentie van hetgeen de heer Van der Ham zegt. In de ene

gemeente ontstaat dan de situatie dat iemand een vergunning zou kunnen moeten aanvragen, terwijl dat in een andere gemeente niet het geval is. Dat is in strijd met de Wabo.

De heer **Van der Ham** (D66): De staatssecretaris zegt dat dit moet leiden tot een vergunningsaanvraag. Hij stelt nu juist voor – en dat deel ik voor een groot gedeelte – dat geen vergunning meer hoeft te worden gevraagd. Is het moment van melden niet een moment waarop aan de burger informatie kan worden gegeven in de zin van «ik zou wel een vergunning aanvragen, want u zit op de rand» of «ik zou wel een vergunning aanvragen, want u komt er net overheen». Dat is namelijk ook het geval als je normaal informatie verschaft. Ook dan kan dit daaruit voortvloeien. De staatssecretaris heeft zichzelf net verplicht om mensen informatie te verschaffen. Dat zou je ook als een soort verplichting kunnen zien, maar dan vanuit de overheid. Je verplicht dan om te melden, maar als dan van rechtswege blijkt dat iemand een vergunning moet aanvragen, volgt een heel traject. Dan gaat iets anders in. Als de gemeente die meldingsplicht niet had gehad, was die vergunningsplicht er sowieso al geweest.

Staatssecretaris **Zijlstra**: De meldingsplicht is dan ook niet noodzakelijk. Als de portee is dat de persoon in kwestie een vergunning had moeten aanvragen, had hij dat sowieso moeten doen. Dan heeft een meldingsplicht überhaupt niet zoveel zin. Het is een fantastische cirkelredentie.

De heer **Van der Ham** (D66): Het is een voorzorg.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Het feit dat de consequentie kan zijn dat je een vergunning aan moet vragen, leidt wetstechnisch gezien tot strijdigheid met de Wabo. Ik snap best dat de heer Van der Ham dat onhandig vindt, maar daar hebben wij wel mee te maken. Wij zien die strijdigheid op dit punt wel degelijk.

De heer **Van der Ham** (D66): In de motie wordt de regering verzocht om in de algemene maatregel van bestuur ruimte te laten voor lokale overheden om desgewenst een lokale meldingsplicht in te stellen. Laat ik het als volgt duiden. Als deze motie zou worden aangenomen, dan vraag ik de minister om een middel aan gemeenten te geven om wat dwingender informatie te verschaffen. Als ik de motie zo formuleer, dus dat de meldingsplicht even tussen aanhalingstekens wordt gezet, dan is het misschien wat beter hanteerbaar.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik stel voor dat wij het als volgt doen. De grote discussie gaat over de vraag of hier sprake is van strijdigheid met de wet. Wij menen dat hier sprake is van strijdigheid, en de heer Van der Ham meent van niet. Wij moeten het even los zien van het feit of je inhoudelijk vindt dat deze oprekking van de meldingsplicht er moet zijn. Ik vind overigens op inhoudelijke gronden dat die oprekking er niet moet zijn. Maar voordat je op dat inhoudelijke punt aankomt, is het sowieso handig om te weten of het juridisch kan. Als de heer Van der Ham mij vraagt om nog eens goed te kijken in hoeverre dit binnen alle wettelijke contouren van de Wabo zou kunnen, dan ben ik best bereid om te kijken of het zou kunnen. Dan gaan we daarna de discussie aan of het wel of niet moet. Dat lijkt mij een betere gang van zaken dan het aannemen van een motie die volgens mij in strijd is met de wet en die ik op inhoudelijke gronden geen goede ontwikkeling vind. Ik vind dat de Kamer in ieder geval op basis van de juiste gegevens tot een oordeel moet komen. Ik verzoek de heer Van der Ham derhalve om zijn motie in te trekken. Ik ga nog eens helder op een rijtje zetten wat er juridisch wel en niet kan. Dat zal ik naar de Kamer zenden. Dan zullen wij toch in een volgend traject –

dat zal niet in dit traject passen – moeten kijken of de Kamer vindt of nadere stappen nodig zijn in de richting van de heer Van der Ham. Dat is dan een inhoudelijke afweging op een later moment.

De **voorzitter**: Wanneer kan die stellingname bij de Kamer liggen?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik zal ook mijn collega van Infrastructuur en Milieu, die hoofdpenvoerder is op de Wabo, hiervoor moeten consulteren. Dat zal in het licht van dit traject wel moeizaam zijn.

De **voorzitter**: Dat begrijp ik. Dat is wel duidelijk. De stemmingen zijn immers morgen. Dat redden we allemaal niet meer. Wanneer kan de reactie van het kabinet er wel zijn?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Voor de zomer lukt sowieso.

De heer **Van der Ham** (D66): Dan houd ik mijn motie aan. Dat kan ik immers ook nog doen. Dan doe ik dat. Ik zeg er overigens wel bij dat mijn motie zich beperkt tot het bouwen op binnenterreinen en veranderingen aan gevels en dakvlakken. Al het andere valt er dus niet onder. Dat is dan immers toch iets wat zich aan de buitenkant bevindt. Dat is toch ook wel weer wat anders dan andere fracties hebben betoogd.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Dat vond ik ook het positieve aan de motie van de heer Van der Ham. Ik vind de motie op inhoudelijke gronden niet nodig, maar de heer Van der Ham heeft al aangegeven dat hij een heel groot deel van de vrijstellingen wel onderbouwt. We gaan hetgeen doen wat ik zojuist aangaf. Daarover wordt de Kamer nader geïnformeerd.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dit is natuurlijk wel een cruciaal punt. Als ik het goed begrijp, zegt de staatssecretaris: we gaan dit traject doen. Morgen moet er gestemd worden. Daarnaast gaat hij ook nog kijken wat gemeenten zouden kunnen doen in het kader van die motie-Van der Ham rondom een meldingsmogelijkheid. Dat zou daarna dus nog in werking kunnen treden.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Voorzitter. Ik kan twee dingen doen. Ik kan zeggen: ik ben het inhoudelijk niet eens met de motie. Dat is de situatie, dat heb ik al helder aangegeven. Ik vind het ook prima als de motie gewoon in stemming wordt gebracht. Dan moet de Kamer daar uitsluitsel over geven. Ik geef echter al aan dat ik strijdigheid zie met de wet. Wij kunnen het omgekeerd doen. De Kamer stemt erover. Als de motie wordt aangenomen, dan ga ik het uitzoeken. Prima! Dat is nog beter, want dan gaan we alleen ambtelijke capaciteit inzetten op het moment dat de Kamer ook heeft gezegd dat zij die kant op wil. Ik geef echter wel aan dat ik hier strijdigheid met de wet zie. Dat wil ik ook graag uitzoeken. Al is het «for his argument's sake», ik wil dan gewoon helderheid hebben dat hetgeen wij hier wisselen, ook correct is. Ik zag een aantal leden van de Kamer al druk nee schudden met hun hoofd, dat het niet in strijd zou zijn met de wet. Dan gaan we dat ook nog eens eventjes heel goed vaststellen. Maar inhoudelijk vind ik de kleine uitbreiding van de meldingsplicht niet de goede richting. Laat dat helder zijn! Gezien de situatie zeg ik tegen de Kamer: ik ontraad deze motie; ik ben sowieso bereid om te kijken wat er wetstechnisch op dit punt aan de hand is. Gelet op de discussie, lijkt het mij sowieso goed dat de Kamer dat terughoort. Ik merk wel wat de gevolgen zijn van de stemming over de motie. Ik heb al aangegeven dat de motie naar mijn mening in strijd is met de wet.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik heb al aangegeven dat ik de motie wil aanhouden.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Inderdaad, daar geef ik de heer Van der Ham gelijk in. De toezegging is binnen, niet waar?

De heer **Van der Ham** (D66): Exact!

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Nog een heel klein punt: is het interieur daarbij inbegrepen?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Dat staat niet in de motie. Dat is dus niet inbegrepen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik weet dat het niet in de motie-Van der Ham staat. Ik vraag of ook het interieur bij dit onderzoek wordt betrokken.

De **voorzitter**: Het antwoord is gegeven. Nu is mevrouw Klijnsma aan de beurt.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Op basis van deze discussie kunnen wij als indieners natuurlijk ook bekijken of wij onze motie aanhouden. Zo simpel ligt het.

De **voorzitter**: Daarover beraadt u zichzelf. Ik rond dit onderdeel nu af. Op verzoek van de heer Van der Ham stel ik voor, zijn motie (32 433, nr. 12) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: De staatssecretaris heeft toegezegd dat hij de Kamer voor de zomer zal informeren. Dat wachten wij af. De staatssecretaris gaat verder met zijn antwoord.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Nog één slotopmerking op dit punt. De heer Van Dijk vroeg hoe het zit met de interieurs. Die zijn al tijden vrijgegeven; dat is dus al zo en dat wijzigen wij nu niet.

De motie op stuk nr. 13 van de heer Van Dijk verzoekt de regering om het voorliggende AMvB terug te nemen, met heel veel overwegingen daarbij. De heer Van Dijk zal, ook gelet op de discussie van vandaag, begrijpen dat ik die motie ontraad.

Aan de motie op stuk nr. 14 van de heer Van Dijk heeft mevrouw Klijnsma warme woorden gewijd.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Nee, dat ging over een amendement.

Staatssecretaris **Zijlstra**: O, sorry. Laat ik het correct zeggen: mevrouw Klijnsma vroeg in de eerste termijn naar de provinciale structuurvisies. Er wordt een cultuurhistorische paragraaf in opgenomen. Dat betekent dat wij de Wro moeten aanpassen om dit te gaan doen. Wij hebben eigenlijk net als lijn gekozen dat visies – structuurvisies en dergelijke – vooral betrekking moeten hebben op de bestuurslaag die de betreffende visie uit geeft. Aangezien wij sturen op gemeentelijk niveau, moet dit wat ons betreft plaatsvinden in het bestemmingsplan. Het is mooi als de provincie daar extra aandacht aan besteedt, maar het bestemmingsplan is leidend en dat is ook wat wij regelen. Wij zien de noodzaak van het extra toevoegen hiervan dus niet in. Naar onze mening is dit goed geborgd. In die zin ontraad ik de motie.

Ik ga nu naar de amendementen en nog een paar losse vragen, allereerst naar het amendement van de heer Van der Ham. Moet er nog iets naders gebeuren ten aanzien van het «verkrotten»? Wij hebben in lijn met de goede tip van de heer De Liefde nog even gekeken naar de bouw- en woningtoezichteisen. Gelet op artikel 11 van de wet en op de vereisten in

het kader van het bouw- en woningtoezicht in de Woningwet met betrekking tot gevaarlijke situaties in de richting van ontsiering, zijn voor gemeenten alle middelen aanwezig om te kunnen optreden. Eerlijk gezegd geeft het door de heer Van der Ham gegeven voorbeeld feitelijk aan dat de betreffende gemeente nalatig is geweest en te laat heeft opgetreden. Zij had dwangsommen kunnen opleggen en had de eigenaar kunnen aanspreken. Dat heeft de gemeente niet gedaan, maar dat kwam niet omdat er geen wettelijke mogelijkheden zouden zijn. Je moet die mogelijkheden echter wel gebruiken. Naar mijn mening moeten wij dat amendement dus niet doen.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik heb hier twee vragen over. Ja, Bouw- en Woningtoezicht voorziet in optreden bij gevaarlijke situaties, maar dan is het al zover; dan is de situatie al gevaarlijk. Dan kun je dwangsommen opleggen om daar vervolgens iets aan te gaan doen. Tot dat moment is er echter nog een heel lang traject. Dat is het probleem. Wil de staatssecretaris daarop reageren?

Het feit dat je iets toevoegt aan deze wet, doet volgens mij geen afbreuk aan de wet. Er is een kleine toevoeging, die kan worden gebruikt om dit soort grijze situaties te ondervangen, maar volgens mij kan het geen kwaad. Welk kwaad kan dit amendement?

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik wijs nogmaals op het vonnis van de rechtbank in de casus rondom het St. Ludwigklooster. De rechtbank oordeelde dat artikel 11, lid 2, onder b van de Monumentenwet 1988 (huidig artikel 2.1, eerste lid, onder f, Wabo) wel degelijk voldoende basis biedt om handhavend op te treden tegen het passief verwaarlozen van een monument. Daarmee geef ik nogmaals aan dat Bouw- en Woningtoezicht naar onze mening bij daadwerkelijke verkrotting het benodigde instrumentarium ter beschikking heeft. Als er voldoende instrumentarium aanwezig is, moeten we geen extra instrumentarium aanbrengen. Dat is de portee van mijn betoog: er is voldoende instrumentarium. Als je probeert op andere plekken in de wetgeving iets toe te voegen, breng je iets in met meer gevolgen dan we willen. Nogmaals, dit is al geregeld.

De heer **Van der Ham** (D66): Nu doen we zaken. Ik ben overigens blij met de reeds gedane toezegging. Ik hoor in dit debat de gemeenschappelijke wens om verkrotting tegen te gaan. We erkennen dat er lieden zijn die op onwenselijke wijze omgaan met monumenten. Lokaal wordt er soms heel creatief, soms nalatig omgegaan met verkrotting. Gemeenten zien namelijk niet altijd welke mogelijkheden ze hebben. Ik ben bereid om mijn amendement in te trekken als de staatssecretaris toezegt dat hij, als verantwoordelijke voor monumenten, gemeenten en de VNG uitdrukkelijk zal wijzen op alle beschikbare middelen en op deze uitspraak. Ze moeten actief gebruikmaken van de mogelijkheden. Ze kunnen namelijk niet alleen optreden nadat er schade is opgetreden; ze kunnen gedurende het proces ook schade voorkomen.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ik was even bang dat de heer Van der Ham zou vragen dat het Rijk iets ging doen, maar dit is echt de verantwoordelijkheid van gemeenten. Nu al wijzen we gemeenten in dergelijke situaties op de mogelijkheden die de wet biedt. Dat is ook gebeurd bij de gemeente Roerdalen. We zullen dit in de toekomst blijven doen. Eerlijkheidshalve geef ik toe dat dit niet echt een verandering van het beleid is.

De heer **Van der Ham** (D66): Dan trek ik mijn amendement in. Ik hoop dat de staatssecretaris veel aandacht zal geven aan dergelijke gevallen, zeker in kleine gemeentes. Daar is de juridische capaciteit namelijk veel minder groot. Door nalatigheid, onwetendheid en onvoldoende capaciteit blijven dergelijke situaties daar namelijk af en toe voortbestaan.

De **voorzitter**: De heer Van der Ham wenst het amendement op stuk nr. 8 in te trekken.

Staatssecretaris **Zijlstra**: We hebben een fantastische Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Daar kunnen gemeenten hun vragen neerleggen. Bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed kent men de beschikbare instrumenten wel goed.

Er is ook een amendement over woonboten voorbijgekomen. Ik zal slechts richtinggevend antwoorden, want ik heb het nog maar net onder ogen gekregen. Als ik het goed begrijp, is het de bedoeling dat ik ambtshalve een aantal woonschepen als beschermd monument aanwijs. In eerste termijn heb ik al aangegeven dat woonschepen door de Hoge Raad zijn bestempeld als roerende zaken voor de monumentenwetgeving. Ik kan moeilijk besluiten om de ene roerende zaak wel aan te wijzen en de andere niet. Er zijn overigens niet 200 000 woonboten, zeg ik mevrouw Van der Werf; er zijn 200 000 door ons geïnventariseerde roerende zaken. Daaronder vallen bijvoorbeeld ook treinstellen. Hoewel het misschien in het amendement slechts om tien pareltjes te doen is, kan ik niet opeens een uitzondering maken. Dat ben ik ook niet van plan. Daarmee schep je een precedent. Dat zal ongetwijfeld navolging krijgen met grote implicaties.

Natuurlijk is de situatie voor woonbooteigenaren buitengewoon vreemd. Dat bleek wel in de eerste termijn. Woonboten zijn onder de Woningwet onroerende zaken, maar onder de Monumentenwet zijn het roerende zaken. Ik kan me voorstellen dat eigenaren zich af en toe de haren uit het hoofd trekken, zich afvragend wat de logica daarachter is. Ik heb echter met dit juridische gegeven te maken. Ik kan niet buitenom dat gegeven besluiten, een categorie uit te zonderen. Dat zal ik dus ook niet doen. Ik zet beleid neer conform de rechterlijke uitspraken. Daar past dit amendement niet in.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het amendement regelt een kan-bepaling: de minister *kán* woonschepen als beschermd monument aanwijzen. Verder heb ik hier ter ondersteuning de brief van de LWO van 28 september 2010, met een reactie op de kwestie die speelde bij de Raad van State. Dit wil ik de staatssecretaris nog meegeven. Ik zal mij nog verder beraden.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Een kan-bepaling opent de deur: waarom kan een woonboot dan wel en een treinstel of een andere roerende zaak niet? Het gaat niet eens om «moet» of «kan», maar om het feit dat met dit amendement de deur open wordt gezet. De consequenties daarvan kunnen heel groot zijn. Ik snap de wens van de desbetreffende eigenaren, maar die is er ook bij veel andere roerendezaak-eigenaren. Nogmaals, als het precedent wordt geschapen, zullen anderen ongetwijfeld naar de rechtbank stappen en vragen: waarom de ene roerende zaak wel en de andere niet? Hoe houden wij de boel dan droog? Daar wil ik dus niet aan beginnen.

Mevrouw **Klijnsma** (PvdA): Je kunt de bewoners van woonboten niet zo het bos in sturen, of de wijde zee op. Dit is juridisch inderdaad ongelooflijk ingewikkeld; dat geef ik de staatssecretaris na. Dat hebben wij met zijn allen blijkbaar zo gedaan. Wij moeten toch een oplossing vinden. Ook voor roerende zaken anderszins hebben wij allerlei goede constellaties. Om in de sfeer van David en Goliath te blijven: het is zaak om nu Salomo, die het zwaard hanteerde, hoog in het vaandel te hijsen. De bewoners van deze woonschepen moet wel een oplossing worden geboden; het duurt al zo lang. Ik vraag de staatssecretaris om daar heel nauwgezet naar te kijken en binnen een bepaalde termijn iets aan te dragen waar wij met zijn allen iets aan hebben.

Staatssecretaris **Zijlstra**: Ten eerste hebben we al iets gedaan. Ik heb 1 mln. in het Mondriaanfonds gestort om laagrentende leningen voor roerende zaken mogelijk te maken. Ik geef onmiddellijk toe dat dit niet alles oplost. Ten tweede moeten wij accepteren – dat is bijna een ideologische discussie – dat in sommige situaties niet elk individueel geval door ons als overheid kan worden geregeld. Dat kan voor betreffende personen best pijnlijk zijn. Als wij dat echter toch te veel proberen te doen, creëren wij een situatie met veel regelgeving en bureaucratie. Deze situatie is pijnlijk voor de woonbooteigenaren; dat zien wij allemaal. Binnen de juridische kaders kan ik het niet oplossen. Wij hebben – vooral mijn voorgangers want ik zit er nog niet zo lang – jaren gesproken om tot een oplossing te komen, maar die zien wij niet in het licht van de uitspraken. Dan houdt het dus op een gegeven moment op. Ik snap de wens om er iets aan te doen, maar wij zien geen mogelijkheden. Eerlijk gezegd ga ik dan niet tegen mijn ambtenaren zeggen: laten we weer eens een gesprek met de betreffende personen aangaan. Dat hebben wij namelijk allemaal al verkend. Op een gegeven moment moet je accepteren dat binnen algemene, generieke regels sommige zaken niet kunnen worden geregeld. Dat is voor betreffende personen niet leuk, maar het is een positie die wij als overheid af en toe moeten durven verdedigen. Ook dat is een bijna ideologische strijd.

De **voorzitter**: U rondt uw betoog nu af.

Staatssecretaris **Zijlstra**: De amendementen heb ik volgens mij nu gehad. Ik heb nog een paar opmerkingen, te beginnen met de heer De Liefde en de bezwaren: David en Goliath. Zo is het inderdaad ook af en toe wel. In eerste termijn heb ik al betoogd dat het overheidsbelang van de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed een heel zwaarwegend belang is. Je moet met heel sterke argumenten komen, maar dat gebeurt wel. In Utrecht was er bijvoorbeeld een situatie waarbij de UvA is ingeschakeld voor een second opinion. Dat toont aan dat er andere instanties zijn in te schakelen dan de overheid zelve om tot een oordeel te komen. Argumenten moeten echter wel zwaarwegend zijn. De overheid vindt zaken niet voor niets cultuurhistorisch van belang.

In antwoord op de vraag van mevrouw Van der Werf kan ik melden dat wij de cultuuromslag bij gemeenten gaan monitoren. Daar willen wij naartoe, dus dat doen wij van harte.

In antwoord op de heer Jasper van Dijk die naar een regeling voor het vacuüm vroeg, kan ik zeggen: er is eigenlijk geen vacuüm. Er is niets geregeld in de ruimtelijke ordening. Dat gaan wij de komende tijd versterken. Er komt dus een verbetering aan. Er is echter niet een situatie waarbij er iets wegvalt; er komt alleen een verbetering in de bestemmingsplannen. Een vacuüm schetst een situatie waarin er iets was dat wordt afgeschaft, waarna men weer doorgaat. Het in de bestemmingsplannen brengen wordt in de komende jaren vormgegeven. Daarbij is na afloop van twee jaar die tip qua aanwijzing van een monument bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed al ingesteld. Je zou dat ook kunnen zien als een vorm waarmee de cultuurhistorische waarden wel degelijk worden geborgd. Dat wordt namelijk serieus opgepakt.

De **voorzitter**: Dank. Daarmee zijn wij gekomen aan het eind van de tweede termijn van de kant van de staatssecretaris.

Tot slot vat ik de toezeggingen van de staatssecretaris aan de Kamer samen:

- na het zomerreces ontvangt de Kamer de verkenning naar de consequenties van de EU-regelgeving voor goedkoop lenen door corporaties ten behoeve van restauratiewerkzaamheden;

- de nieuwe methode voor subsidieverstrekking voor monumentenzorg zal aan de Kamer worden voorgelegd en daarbij wordt aandacht besteed aan de wens van de Kamer in dezen;
- naar aanleiding van de motie-Snijder-Hazelhoff/Koopmans inzake de evaluatie van de gevolgen van het Verdrag van Malta – dat tot nog toe abusievelijk het verdrag van Granada werd genoemd – wordt deze evaluatie in september of oktober 2011 naar de Kamer gestuurd;
- voor de zomer zal de staatssecretaris in overleg met de minister van Infrastructuur en Milieu inzicht verschaffen in de juridische mogelijkheden van het instellen van een vorm van meldingsmogelijkheden binnen de Wabo.

Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van dit wetgevingsoverleg. Ik dank de staatssecretaris en zijn medewerkers. Ook dank ik de belangstellenden op de tribune en daarbuiten, en de leden.

Sluiting 16.03 uur.